

אהלי טהרה

נגעים פ"א מ"א

פרשת אחו"ק תשפ"ג

שולחן מלכים

בהא דשייך חזקת הגוף בנגעים

נגעים הם מציאות רוחנית¹ ושייך בהם חזקת הגוף כמבואר בכתובות ע"ה ב'², ומיהו גדרם הוא ע"י דין התורה, ואין התורה מודיעה לנו כאן מציאות מסוימות וכל הדינים בזה הוא הודעתם³, [דו"ק בפרטי ערך האדם בפרשת ערכין⁴], [ועי' {נגעים} בגוי וכיו"ב⁵], אלא דין התורה הוא הקובע ורצון הבורא בזה הוא המטמא והטומאה פועלת השינוי והם ענין אחד⁶. ודו"ק היטב היטב. – עי' מש"כ בגי' רש"י סוכה כ"ה ב' [הועתק להלן].

{הוספה מאוחרת} צריך לברר הענין שוב עפ"י דברי רמב"ן בפיה"ת ב' נגעים⁷, ולע"ה, וכמדו' דיש מהם עניני מציאות חולי וגילתה לנו התורה עניניהם, ויש בהם דינים השייכים לגדרי טומאת נגעים [וכמו בשאר הטומאות]. ויש בהם דינים הקשורים בקביעת הענין [ע"י כהן], ול"ע. – יל"ע מק"ד ד' שמעון נגעים פ"י מ"ב⁸, ודו"ק. וצ"ע בדוכתייהו⁹ (אי איכא) במק"א. – עי' נדה י"ט א' דקרי ל' לפרח בכולו בזה¹⁰. ועי' פרש"י ודו"ק. [ויל"ע שם בספר ערלני¹¹].

עי' פ' מהר"ם ריש נגעים לענין דעת ר' מאיר¹² ודו"ק.

איתא בסוכה כ"ה ב' אם נושאי ארנו של יוסף היו כבר היו יכולין ליטהר. ופרש"י, כבר עברו עליהם עשרה חדשים ויותר שלא נשאורו משחננו בהר חורב בראש חדש סיון. וכתוב על הגליון: וענין טומאה שייך גם לפני מתן תורה ולפני האמר פרשת טומאה שענינה מציאות¹³, והתורה גילתה את גדרה, ולא בהנתן התורה נתחדשו, וזה דבר מחודש מאד [ולפי"ז לכ' י"ל לכל הטומאות דינים כן לכל פרטיהם וגדריהם וצורת הטומאות וצ"ב]. [ועוד יש לדון דלפני מתן תורה לכ' ליהיו כעכ"ם שאינו מק"ט וצ"ל דמ"מ הווי ישראל]. ועיקר הענין כבר העיר הגר"י זצ"ל בחי' תורה פ' בהעלותך. ואולי אפ"ל דאין כוונת רש"י דלא נטמאו כלל וכבר אפשר דגם בחנותם נטמאו אליו, כיון שהיו מופקדים על נשיאתו גם בחנותו היו לעתים נגשים אליו ונטמאים ולא קאמר רש"י אלא כיון שכבר חנו מכבר ולא הי' הכרח בטומאתו אף א"ל נטמאו אח"כ מ"מ יכלו לפרוש מהטומאה מקודם לכן ולהיטהר בזמן. אבל לעולם עיקר טומאתם היתה לאחר מתן תורה ולאחר האמר פרשת טמאים. ועי'. שו"ר חזו"א א"ח סי' קכ"ה {סק"ח} בשם צל"ח¹⁴.

1. ולא הנהגת דין בעלמא. 2. דאמר רבא שם, אבל היכא דליכא חזקה דממונא אויל רבי יהושע בטר חזקה דגופא דתניא אם בהרת קודם לשער לבן טמא אם שער לבן קודם לבהרת טהור ספק טמא ור' יהושע אומר כהה מאי כהה אמר רבה כהה טהור. עיי"ש. ובשאר הטומאות ודאי לא נימא חזה"ג. 3. היינו לאפוקי שלא נימא שנגעים הם מציאות קיימות ודיני התורה רק מגלים את המציאות. 4. לכא"ו הכוונה, דשם נתגלה ע"י התורה מהו ערך האדם המציאותי [בבחינה מסוימת] בכל גיל, ולא חל ע"י דין התורה דכך הוא ערך האדם. 5. שכשיראה בו מראה נגע אינו כלום. 6. היינו שע"י דיני התורה נוצר כאן מציאות של נגע, ועל כן שייך בזה חזה"ג. 7. עיי"ש {ויקרא י"ג ב'} שכתב, תהיה שאת שם הנגע הנעשה מן המרה הירוקה הנשרפת, והבהרת מן הליחה הלבנה, והספחת הנאספת משתיהן. עכ"ל. ועיי"ש עוד על דרך זו. ונראה מדבריו, דאין זה מציאות שחלה ע"י דיני התורה, אלא שבתורה נתגלה מציאות זו. אמנם ודאי שיש בזה גם דינים שחידשה תורה הן בדיני הטומאה והן בחלות הטומאה. 8. אמר ר"ש ודין הוא מה אם שער לבן שאין שער אחר מציל מידו אינו מטמא אלא הפוך שער צהוב דק ששער אחר מציל מידו אינו דין שלא יטמא אלא הפוך. ומבואר דהוי דין התורה, דבמציאות הנגע ליכא למילף בק"ו. 9. א.ה. עי' רש"י שבת קל"ב ב' דבהק איתרבי לאיסור קציצת בהרת, ובתורי"ד שם וכן ריצב"א בתוס' בשבועות (ד' א') פליגי דאין איסור קציצת בהרת בפחות מד' מראות. 10. דאמרין התם, נגע טהור מי איכא וכי תימא כולו כולו הפך לבן טהור הוא ההוא בזה מקרי. ופרש"י בזה – לשון לובן שנראה באנשים בחורים טפות לבנות מאד בפניהם. עכ"ל. וכתוב שם על גליון הגמ': עי' ראב"ד תו"כ ריש פ"י. וז"ל הראב"ד שם: בהק טהור מלמד שהנתק מהור. כבר פירשתי בתחילת נגעים כי הבהק המפורש במקרא הוא בהרות כהות לבנות שהלבניות שלהן למטה מארבע מראות. ואע"פ שרבינו עמו נגעים הרבה לטהרה כמו שהזכרנו בתחילת נגעים ההוא מריבויי דקראי דכתבי גבי בהק בהרות כהות לבנות ואע"פ שאינם כהות טהורות ואיכא נמי פרח בכולו שהוא טהור ואמרין במס' נדה ההוא בהק מקרי כלומר לאו נגע מקרי, מיהו בהק נמי לא מקרי אלא כהות לבנות והא דקאמר ההוא בהק מקרי משום דכולהו נגעים טהורים איכללו בהדי בהק כדאמרן. עכ"ל. וחזוין דפרח בכולו אינו נגע טהור אלא הוי כמו בהק דאינו נגע. וחזוין כמו הצד שכתוב לעיל דהמציאות חלה ע"י דין התורה. 11. דכתב שם, דפשיטא להגמרא דנגע טהור ליכא דלשון נגע מורה שהוא טמא וכמו שאין לומר טומאה טהורה כן אין לומר נגע טהור. עכ"ל. [א.ה. ובקרבן אהרן על תו"כ {מצורע פרשה ה'} כתב, ובעל גור אריה אמר שהטעם {שאומר 'כ'נען'} משום דובר שקרים לא יכון דאל כל זמן שלא נזקק לו הכהן לאו נגע הוא, ואין יאמר נגע וכו' ע"כ. ולא דק הרב בזה שהכהן אינו עושה אותו נגע, אלא מה שעושה בו הכהן הוא הטומאה שהיותו נגע קודם שיבוא הכהן נגע הוא. עכ"ל]. 12. דאמר במתני', בהרת עוה כשלג שניה לה כסיד ההיכל והשאת כקרום ביצה שניה לה כצמר לבן. וכתב מהר"ם, ומורי"ד שמואל מקשטיל טיר"י פירש לנו בשבועות דהיינו טעמא דר' מאיר דיהב תולדה הגבוהה לאב הלבן ותולדה הלבנה לאב הגבוהה, משום דכיון דשאת משמע לו הגבוהה שבגבוהות, ואמר קרא 'והיה' מלמד שהאבות מצטרפות, א"כ כי היכי דמקרא נפקא לן ששאת הגבוהה שבכולן מצטרפת בהדי בהרת הלבנה שבכולן, הכי נמי יש לנו ליתן התולדה הגבוהה לאב הלבן להצטרף עמו והתולדה הלבנה לאב הגבוהה להצטרף עמו. עכ"ל. ומבואר דהוא דין, ובהו איכא למילף כהאי גוונא. 13. היינו שאין זה דין או מציאות שחלותם ע"י ציווי התורה, אלא הוא מציאות שקיימת גם קודם מתן תורה והתורה גילתה פרטי הדינים והגדרים בזה. וא"כ גם נגעים הם חולי מציאותי גם לולא דיני התורה. 14. שעמד בזה דהוהרו אנגיה במת דקדם מתן תורה. ואוקי בצ"ע.

תוכן ענינים

שולחן מלכים

רבנו מרן הגר"ד לנדו שליט"א א

טהור שבמקרא

הגאון הגדול ר' יצחק קורלנסקי שליט"א ר"כ טהרות בארה"ק ב

שאלת חכם

הגאון הגדול ר' יבונים שרייבר שליט"א ג

חקרי נגעים

הגאון הגדול ר' ישראל אדלשטיין שליט"א ד,ה

דברי חכמים

הגאון הגדול ר' דוד פינשטיין שליט"א ו

חנוכת שלמה

הגאון הגדול ר' חנוך ברמן שליט"א ז,ח

צורתא דשמעתתא

הגאון הגדול ר' איתמר גרבוז שליט"א ט,י

עיוני נגעים

הגאון הגדול ר' דניאל וולפסון שליט"א יא

באורי נגעים

נגעים פ"א מ"א יב,יג

פני המשנה

הר"ג גרשטיין שליט"א יג

עטרת האהל

כ"ק האדמו"ר מדו"קוב שליט"א יד

רווחא דשמעתתא

הגאון הגדול רב"צ חדש שליט"א טו

מתורת גאליציע

הגאון המופלא רמ"א באקאן שליט"א טז

נידונים למשיחא

הגאון רמ"א סלושץ שליט"א יז

מושגים באהל

הגאון רא"ד קורלנסקי שליט"א יח

מלחמתה של תורה

מו"מ יט-זח

למעיישה

הגר"ש פולק שליט"א כח

טהור

שבמקרא

הנאון הגדול רבי

יצחק קורלנסקי

שליט"א רז"ב

טהרות בארה"ק

וְכָל נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל נִבְלָה וְטָרֵפָה בְּאֶזְנוֹהָ וּבִגְדֵי וְכֶסֶם בְּגָדָיו וְחֶזֶק בָּפִים וְטָמְאֵי עַד הָעֶרְבַּ וְטָהָר: [ויקרא פרק י"ז פסוק ט"ו]

וברש"י: אשר תאכל נבלה וטרפה - בנבלת עוף טהור דבר הכתוב שאין לה טומאה אלא בשעה שנבלעת בבית הבליעה ולמדך כאן שטמטאה באכילתה ואינה מטמאה במגע¹.

וברשב"ם כאן כתב דדרשין כל הנפש אשר תאכל נבלה, דאפי' קטן יטמא. [פשטות כוונתו דיליף לה מהא דכתיב "כל" הנפש דאתא לרבויון]. אלא הדברים צ"ב למה צריך ריבוי מיוחד דאף קטן נטמא באכילת נבלת עוף טהור וכי קבלת טומאה מדבר הטמא תלוי בדין המקבל טומאה. וכי בנבלת בהמה דליכא ריבוי יש צד דקטן לא יטמא ממנה.

וביותר דהא אמרו בערכין ג' א' הכל מטמאין בטמא מת לאתווי מאי לאתווי קטן סלקא דעתך אמינא איש אשר יטמא ולא יתחטא איש אין קטן לא קא משמע לן וכו', הכל מטמאין בנגעים לאתווי מאי לאתווי קטן סלקא דעתך אמינא איש צרוע כתיב איש אין קטן לא קא משמע לן וכו'. הרי מבואר בגמרא דאי לאו קרא דכתיב איש לא היה צד למעט קטן, וצ"ע. ועיין בכלי חמדה [אמור אות ג ד"ה ומדין] שכתב על דברי הרשב"ם שלא מצא זה לא בש"ס ותורת כהנים דבר זה.

ונראה בהקדם מה שיתבאר בזה ביסוד דין טומאת נבלת עוף טהור.

הנה בגמרא וזבחים ד"ע א' מבואר משמ"י דר"מ דאוכל כוית נע"ט בכדי אכילת פרס, טמא. אמנם הרמב"ם השמיט להך דינא דמצטרף בכדי אכילת פרס, וצ"ע. ורבונו חיים הלוי [פ"ג מאה"ט] ביאר בזה דיש לדון בגדר דין טומאת נע"ט דמטמאה בבית הבליעה אם הוא דין טומאת אכילה דמעשה האכילה מטמאתו, או דילמא אינה טומאת אכילה, ורק טומאת מקום, דכן הוא הגוירת הכתוב בנבילת עוף טהור, שאם היתה במקום בית הבליעה שהוא מקום מעשה האכילה מטמאה, אבל לא דעצם מעשה האכילה הוא המטמאו. והנה ההילכתא דבכדי אכילת פרס לא נאמרה רק על עצם דין אכילה, משא"כ היכא דטומאתה אינו תלויה בדין אכילה עצמה, כי אם במקום אכילה, דבזה שהיא במקום אכילה היא מטמאה, ע"כ לית בה הך דינה דבכדי אכילת פרס, ודינה ככל טומאות דעלמא דבעינן שיעורא בבת אחת. ולפ"ז ביאר רבנו חיים הלוי דלכן ר"מ ס"ל דדין טומאת נע"ט בבית הבליעה הוא דין טומאת אכילה ולכן אמר דמהני בכא"פ, אמנם הרמב"ם ס"ל דטומאתה אינה טומאת אכילה, אלא שבית הבליעה הוא מקום לקבלת הטומאה ולכן לא שייכא ביה הדין דכא"פ.

והנה ביסוד הספק שהעמיד לנו רבנו הגר"ח בביאור דין טומאת נע"ט מציונו בדברי האחרונים ראיות לכאן ולכאן ונזכיר כאן בקצרה הראיות להצד שאינו דין טומאת מגע אלא הוא דין טומאת אכילה:

א' [בגמרא שבועות ד"ז א' אמרין דרשא לרבות טומאת נע"ט לדין טומאת מקדש וקדשיו, ואמרין התם דאי לאו הדרשא היינו ממעטים דכתיב בפרשה דטומאת מקדש או כי יגע, דבר נגיעה אין, דלאו בר נגיעה לא, ופירש"י: דלאו בר נגיעה - שאינו מטמא בנגיעה אלא בבית הבליעה על ידי אכילה דכדכתיב [ויקרא יז] אשר תאכל נבלה וטרפה וכבס בגדיו ומוקמין לה בנבלת עוף טהור בתורת כהנים ואמרין התם יכול תטמא במגע ת"ל לטמאה בה אין לך אלא האמור בה שאין לה טומאה אלא אכילתה. [אתון דאורייתא כלל א' אות ב].]

ב' [בגמרא מנחות ד"ע א' איתא, כתב אפינקסא דאילפא ביצי נבלת העוף הטהור מקצתן בחוץ ומקצתן בפנים מבפנים מטמאין בגדים אבית הבליעה מבחוץ אין מטמאין בגדים אבית הבליעה תלוש עבדי אינשי דאכלי הכי במחובר לא עבדי אינשי דאכלי. והנה אם טומאתה לא היה דין טומאת אכילה מאי איכפ"ל שהאכילה היתה שלא כדרך. [אתון דאורייתא שם וחזו"א זבין סי' ד' סק"ט].]

ג' [בגמרא ביצה ד"ז א' תנו רבנן האוכל מנבלת עוף טהור מן השלל של ביצים וכו' טהור מן האשכול של ביצים מן הקורקבן ובני מעיין או שהמחה את החלב וגמעו טמא, ומפרש בגמרא שם דאשכול מאי למימרא [דלמאי צריך לרבות שטמא באכילתן], ומשני, כיון דאיכא אינשי דלא אכלי איצטרך לאשמועינן. והיינו דהו"א שחשיב שלא כדרך אכילתן ויהיה טהור, והנה אם טומאתה לא היה דין טומאת אכילה מאי איכפ"ל שהאכילה היתה שלא כדרך. [אתון דאורייתא שם, וקוב"ש שם].]

ד' [בגמרא חולין דק"כ א' תניא גבי נבלת עוף טהור דהמחהו באור טמא, והוינן בה אכילה כתיב ביה אמר ריש לקיש אמר קרא נפש לרבות את השוטה. וברמב"ם פ"ג מאה"ט ה"י כתב: שהמחה את החלב באור וגמעו ה"ז טמא כאוכל מבכרשם שהשוטה בכלל אוכל. ואם טומאתו אינה מדין טומאת מקום אלא הוא טומאת מקום א"כ מאי בעינן לריבויא דשתיה בכלל אכילה בלא"ה יהיה טמא. [חזו"א בגליונות חיי רח"ה שם, וקהילות יעקב טהרות סי' מ"ג].]

ה' [בתוספתא פ"ה דזבים איתא, לגבי נע"ט, כרכה בחזרת ובלעה טמא. כסיב ובלעה טהור. ומפרש בר"ש שם דכרכה בחזרת יש שם אכילה עליה אבל כרכה בסיב אין זו דרך אכילה ואכילה כתיב בה. ומינה נמי מוכח דטומאתה הוא מדין אכילה. [קהילות יעקב שם].]

ולאידך גיסא, הנה כבר כתבנו דבדעת הרמב"ם נקט רבנו חיים הלוי דס"ל דהוא טומאת מקום ולא טומאת אכילה, ולכך השמיט הרמב"ם הדין דמצטרף אכילה בכא"פ. [ויעיין במנ"ח שם ובחזו"א בגליונות שם שכתבו דאין הכרע מו' הרמב"ם משום די"ל שסמך עצמו אמה שכתב בפ"ד ממאכלות אסורות ה"ח דהוי ליה כמו כל האיסורים בדרך אכילה ובצירוף כדי אכילת פרס].

ויסוד לדעה זו הביא רח"ה שם ועוד מרבותינו ז"ל מכ"ד, ונזכרים בקצרה.

א' [מהא דדרשין בספרא מקרא דנפש דאינה מטמאה אלא כשהיא בבית הנפש, הרי דסוים מקומה ועיקר דינה דמטמאה דוקא בבית הבליעה לא יליפינן כלל מקרא דתאכל ורק מקרא דנפש, וש"מ דאינה טומאת אכילה.

ב' [מהא דצריך קרא בספרא שם דאינה מטמאה דרך יציאתה, וכן ביאר הרמב"ם בפ"ג מאה"ט הל' י' הא דתנן בסיפא דמתניתין הקיאה או שבלעה מטמאה אחד ופוסל אחד, דהקיאה היינו לאחר שבלעה וקמ"ל תנא דמתניתין דאפילו שברדך יציאתה נתעכבה דרך בית הבליעה אינה מטמאה אותו משום דאינה מטמאה אלא בשעת בליעה ולא בשעה שמקיא אותה. וכתב רח"ה דש"מ מינה דטומאתה אינה טומאת אכילה, דעל דין אכילה פשיטא דיציאה אינה בכלל אכילה, אלא ודאי דהוויא רק טומאת מקום של בית הבליעה ולא טומאת אכילה, וע"כ שפיר צריך קרא על זה דכשהיא במקום בית הבליעה דרך יציאתה דאינה מטמאה.

ג' [עוד הוכיח רח"ה שם מהא דאיתא בנדה דף מ"ב ע"ב] אותו מקום של נבלת עוף טהור אביי אמר בלוע הוי ורבא אמר בית הסתרים הוי, הרי להדיא דמקום בית הבליעה עצמו דהוי מקום בית הסתרים לרבא, זהו מקום טומאתה של נבלת עוף טהור, וש"מ דלא הוויא טומאת אכילה, דבמקום בית הסתרים הרי ודאי דאכתי לא נעשית האכילה, ומדמטמאה מוכח כמו שכתבנו דאיךך תנאי פליגי ארבי מאיר וס"ל דאינו טומאת אכילה. [והחזו"א בגליונות כתב על ראייתו זו, דבדואי הטומאה נאמרה בנוגא דבלע ואינו יכול יותר לאהדורי ולכך שפיר שם אכילה עלי].]

ד' [ברמב"ם בפ"ג מאה"ט ה"א כתב: נבלת העוף הטהור שנפסדה מלאכול הכלב טהורה. וכתב המנ"ח דאי אמרין דהתורה לא טימאה רק בדרך אכילה, א"כ למה כתב הר"מ דנפסדה מאכילת כלב טהורה, ולמה יהיה צריך כאן דוקא שנפסל מאכילת כלב, כשלמא נבלת בהמה או שרץ דהתורה טימאה כמגע ובמשא, קים להו לחזו"ל מקרא עיין בבכורות כ"ג ע"ב דכל שהוא ראוי לכלב, אף דנפסל מאכילת אדם מכל מקום הוי ליה נבילה, אבל כאן דהתורה טימאה באוכל למה, והרי בפ"ד ממאכלות אסורות ה"א גבי איסור פוסק הר"מ דאיסור שנסרח מאוכל אדם פטור על אכילתו, כיון דכתיב לא תאכל אינו חייב על שלא כדרך אכילה, א"כ כאן נמי דהתורה כתבה דהטומאה בדרך אכילה, א"כ בנפסל מאכילת אדם דלא הוי אכילה מפני מה מטמא. ולכאורה זהו ראייה דגדר הטומאה אינה טומאת אכילה.

ה' [בתוספות [נדה דמ"ב וחולין דע"א] מבואר ששייך לטמא בנע"ט בבית הבליעה, באופן שחבירו תחב לו חבירו בבית הבליעה והיה בית הבליעה רחב מבלי להסיט. ומינה נמי מוכח דאינה דין טומאת אכילה שאין לך אכילה שלא כדרך גדול מזה. [חלקת יואב יו"ד סי' ט- ויעיין ח'י לב אריה בחולין שם].]

ועוד הוסיף בזה רח"ה שם, דהרי בכל אכילות דעלמא בכל התורה הרי ליכא כלל מקום מסויים היכן שנעשית האכילה, כי אם דעיקר דינו הוי רק דין מעשה אכילה, כמה שעושה את הדבר שיהא בלוע ונאכל, והכא הרי תלי לה הרמב"ם בדין מקום בית הבליעה, וגם דהרי בכל אכילות דעלמא הרי לאחר הבליעה היא שנעשית האכילה, וכל זמן שהוא בבית הבליעה אין עליו עוד שום דין אכילה, וכמבואר בכתובות דף ל' ע"ב גבי תרומה דכשהיא בבית הבליעה עוד אינו חייב עליה משום אכילה דורות, ולאחר מקום בית הבליעה הלא כבר נחשב לאחר האכילה, וא"כ הא ממילא נמצא דבאמת אין כאן כלל מקום שנעשה בו האכילה, כי אם דיש רק מעשה אכילה כמה שעושה את הדבר בלוע ונאכל, וא"כ הוא הדין בנבלת עוף טהור אם אך היתה טומאתה טומאת אכילה א"כ הרי לא היה בזה ג"כ מקום מסויים בטומאתה, כי אם דהוה חשיבא טומאת מעשה, ומדפסק הרמב"ם דטומאת נבלת עוף טהור היא במקום בית הבליעה, כעל כרחך ש"מ דס"ל דהוא דין טומאת מקום, דכן הוא הגוירת הכתוב בנבילת עוף טהור, שאם היתה במקום בית הבליעה שהוא מקום מעשה האכילה מטמאה, אבל לא דעצם מעשה האכילה הוא המטמאו.²

והנה אף להצד דמהני אכילה בכא"פ כדי לטמאות, שלכאורה מבואר מזה דהקבלת טומאה הוא על ידי מעשה אכילה וכדכתבנו, מ"מ מצאנו שנחלקו רבותינו ז"ל בהאי דינא עוד, דיש חבל מרבותינו האחרונים [חת"ס בתשו' סי' ק"מ ובאר שמה פ"ג מאה"ט ורש"ש בנדה דמ"ב] דנקטו לדבר פשוט דאין מצטרף בכא"פ אלא א"כ בבית הבליעה נצטרפו יחד החתיכות, אבל אם כבר ירדה האכילה למעיו לא תצטרף אכילה שכבר אכל לחתיכה שאוכל עכשיו.³

ובביאור יסוד דבריהם צריך לפרש, דסברי ביסוד טומאת נע"ט דאמנם חידשה תורה שקבלת הטומאה הוא על ידי מעשה האכילה, אך עדיין יסודו הוא שהאדם מקבל טומאה מהנבילה וחידשו הוא בה שאופן הקבלת טומאה ממנה אינו בנגיעה או בנשיאה כשאר מטמאים אלא הוא על ידי מעשה האכילה, וכיון שכן הרי ברור דמחצי כוית א"א לקב"ש ונמצא שבאכילתו את החצי כוית לא קיבל שום טומאה וכשבלעו ואכל עוד חצי זית השני גם באכילה זו אין בו שיעור לטמאות וחצי הראשון כבר בבית הבליעה והיכא יצטרף עכשיו לטמאות, וזה הכריחם לומר דצריך ששני החתיכות יפגשו בבית הבליעה.⁴

אמנם במנחת חינוך [מצוה קס"א] נקט בפשיטות דכיון שמהני אכילה בכא"פ, א"כ אף אי יאכל חצי זית ואחר זמן יאכל עוד חצי זית נמי יהיה טמא, וכן היכא דאכל ח"ז והקיאו וחזר ואכלו נמי יטמא. וכן נקטו בחלקת יואב [יו"ד סי' ט'] ובחזו"א.

ויל"פ דיסוד פלוגתתם הוא ע"ד יסוד הדברים שכתבנו, דהנידון הוא האם אכילת נע"ט בבית הבליעה הוא דרך קבלת טומאה מהנבילה, שכך גזרה תורה שכאן אין קבלת הטומאה ע"י הדרכים הרגילים של מגע או משא וכדמ' אלא מקבל הוא טומאה ממנה על ידי אכילתו. וכך הבינו החת"ס האו"ש והרש"ש, ולכך הכריחו שיהיה שיעור מטמא בב"א דאל"ה איך יקבל טומאה מיניה באכילתו. אמנם יש לומר בזה צד שני, דדין הוא שאוכל נע"ט נעשה טמא, ואינו דין קבלת טומאה מהנבוע"ט כלל ודמי לטומאת מתעסקים בשורף פרה ופרים שאינו מקבל הטומאה מהפרה אלא ההתעסקות בשריפתן היא המטמאתו, וכן נקט

המשך בעמ' כ"ג

למד ד"ז בדברי הא"ר.

4. יעויין ע"ד' בקהילות יעקב שם סי' מ"ג, ויעו"ש שהוסיף הקה"י לבאר לפי דבריהם, דמ"מ בעינן נמי שתחילת האכילה יהיה בכא"פ, דבכלל תנאי זה שקבלת הטומאה הוא ע"י מעשה אכילה בעינן שתהא האכילה מתחילתה בדרך אכילה, דאל"ה אין זה כדרך אכילה ולכל הצדדים הא מיהא בעי שיבוא לבית הבליעה בדרך אכילה, וכל שאכלן ביותר מכא"פ נחשב שלא כדרךן.

5. בנאות יעקב שם הקשה מהא דמבואר בחולין דקכ"א ובזבחים דק"ה ובנדה דמ"ה שיש דין סופו לטמא טו"ח בנע"ט, ואי ואין טומאה אלא מכוחה של אכילה ואין בעצמותה טומאה, אמאי יש בה דין סופו לטמא טו"ח. ויעויין בחזון יחזקאל וזבחים שם מש"כ בזה.

שאלת חכם

הגאון הגדול
ר' יב. שרייבר
שליט"א

סיבת האיסור של האב הגם שאין בה את פעולת האב עצמה היא ג"כ אסורה, וכמו"כ בתולדות דטומאה דהמת הוא טמא והתולדה של המת הנה יש לו את טומאת המת אבל אינו מת, דהוא נטמא מהמת ויש בו את טומאתו בלי שהוא יהיה מת, אבל בתולדה דנגעים הרי אם הנגע הוא מראה שלג וזהו עצם הנגע והחולי א"כ בסיד שאינו נגע אין בו לא את הנגע ולא את סיבת הנגע דאין כאן מחלת הצרעת, ולכא' הרי גם באב אין המראה עצמו אלא סימן למחלת הנגע ואי נמצא דגם בתולדה יש סימן זה במה הוא תולדה והוא אב, וצריך עיון.

עוד יל"ע דבריש ב"ק דמייתי כל התולדות אם הם כיוצא בהם דאבות או לא, ומייתי תולדות דשבת נזיקין וטומאה, ואמאי לא מייתי תולדות דנגעים, וצריך עיון.

הנה בקרא כתי' וראה הכהן את הנגע בעור הבשר ושער בנגע הפך לבן ומראה הנגע עמוק מעור בשרו נגע צרעת הוא וכו', ואם בהרת לבנה היא בעור בשרו ועמוק אין מראה מן העור ושערה לא הפך לבן והסגיר הכהן את הנגע ז' ימים, ופירש"י ברישא עמוק מעור בשרו כל מראה לבן עמוק הוא כמראה חמה עמוקה מן הצל, ובסיפא בהא דעמוק אין מראה פירש"י לא ידעתי פירוש, וביאר הרמב"ן כוונתו דהוקשה לו דכיון שהיא בהרת לבנה איך יתכן שאיננה עמוקה מן העור, ובאמת דעוד קשה אמאי ברישא כשיש ש"ל אמרה תורה ועמוק מראה ואילו בסיפא כשאין ש"ל קאמר קרא דעמוק אין מראה והא לא בזה תליא מילתא כ"א באם יש ש"ל או לא, ות"י הרמב"ן דכשיש שער שחור הוא מבטל מראית העומק והוא נראה אינו עמוק והא בהא תליא, אבל אכתי צ"ב דסו"ס למאי הלכתא קאמר קרא ועמוק אין מראה דלו יהא שכי"ה אבל הא לא זה טעם הטהרה כ"א מחמת שאין ש"ל ובפרט לפמ"ש הרמב"ן שם בהמשך דבריו דטעם הטהרה כשאין ש"ל לפי שאין נגע אלא כיצור בעלמא וא"כ מאי נ"מ בזה שבכה"ג אין מראיה עמוק, והראב"ד בתו"כ בסוף פרשתא ב' כתב לבאר דבהרת עצמה איכא דעמוק מן העור ואיכא דשוה לעור והכל במראה שלג, והיינו דקאמר קרא דאפי' היכא דהיא עמוקה מ"מ באין ש"ל אינה מוחלטת ומאידך גם היכא דאיננה עמוקה אפ"ה יסגיר, והיינו תרי קראי הנ"ל, אבל אכתי צ"ב מה החידוש בזה ומהיכ"ת ליכתי דוקא עמוקה אם שייך מראה לובן גם ללא שהיא עמוקה,

ואמנם הרמב"ן הק' לרש"י דלדבריו שכל לבנה נראית עמוקה הא שאת היא לשון גבוה ואפ"ה היא לבנה ושמה נאמר דהיא גבוהה ביחס לבהרת, אכן דעת הרמב"ן בזה דתרי גווני לובן הם, דיש לובן שהוא זוהר כעין החמה והוא הנראה עמוק, ויש לובן אחר שאינו נראה יותר עמוק אלא לובן סתם, וכשיש שיער שחור או הוא מרכז הראיה שלא יראה עמוק, וכתב דזהו החילוק בין בהרת לשאת דיו נראית גבוהה וזו נראית עמוקה, אבל עדיין צ"ב לדבריו למה אמר הכתוב כשאין ש"ל ועמוק אין מראיה ומאי נ"מ בזה והא גם שאת איננה עמוקה ואפ"ה היא טמאה, וצריך עיון.

הרמב"ם בפ"א הל"ו כתב כל מראה צרעת עור הבשר אינה קרויה נגע ולא מטמאה עד שיהיה מראה הנגע עמוק מעור הבשר לא עמוק במשישתו אלא במראית העין כמראה החמה שהיא נראית לעין עמוקה מן הצל אבל אם היה מראה הלובן או הפתוך בשוה עם שאר העור או גבוה מן העור אינו נגע אלא כמו צמח מן הצמחים העולים בגוף, וכתב עליו הראב"ד, לא נאמר זה אלא בבהרת אבל בשאת מראהו גבוה מן העור שאין שאת אלא גבוהה, ות"י הכס"מ דשאת נמי עמוקה היא אלא שביחס לבהרת היא גבוהה אבל גם היא עמוקה, ובזה יישב קו' רש"י בהא דאין מראיה עמוק דהכוונה כלפי הבהרת, והדברים תמוהין לכא' טובא דהא הך קרא דעמוק אין מראה מן העור נאמר על בהרת ולא על שאת, ועוד דהא בקרא נאמר אינו עמוק מן העור ואיך נפרש שהכוונה הוא שהוא עמוק אך לא כמו הבהרת, וממילא תמוה דסו"ס איך נפרש קרא דעמוק אין מראה מן העור להר"מ, וצריך עיון.

הנה ראש לכל צ"ב למ"ל קרא דמראות מצטרפין וע"ז וגם למה אין כל המראות מצטרפין זל"ז והא קיי"ל דכל שטומאתו ושיעורו שוין מצטרפין וע"ז, ולו יהא דשני שמות ניהו מ"מ טומאתם ושיעורם שוה, ומי גרע מבשר המת ובשר הנבילה דכל מה שאינם מצטרפין הוא מחמת שינוי דיניהם דזה טומאת ז' וזה טומאת ערב הא לא"ה היו מצטרפין וע"ז וכ"ש הכא.

ולכא' נראה בזה דהדבר תלוי בטעמא דמילתא דנגע בעי שיעור כגרים, די"ל דבאמת פחות מכגרים הוא ג"כ נגע ורק דהוא שיעור בטומאה דאינו מטמא בפחות מגרים, ואו די"ל דפחות מכגרים אינו נחשב כלל נגע, ושיעור כגרים הוא שיעור בעצמות הנגע דפחות מזה אינו נגע, והשתא אי נמצא כהאי גיסא דהוא שיעור בנגע א"כ נחיא דל"ש בזה דינא דכל שטומאתו ושיעורו שוה מצטרף, דכשהוא פחות מכגרים אינו נגע בכלל ואין לנו את מה לצרף, וזיל הכא ליכא נגע וזיל הכא ליכא נגע, ואהכי בעי קרא לצרף שני מראות.

אמנם א"כ יקשה בהיפך דאמאי באמת מצטרפין, דבשלמא הא דאב ותולדה ידי' מצטרפין נחיא דזה נחשב אותו מראה ותרווייהו שם וסוג אחד הם, אבל הא דשני האבות מצטרפין וע"ז קשה דהא שני שמות ניהו, וזיל הכא ליכא נגע וזיל הכא ליכא נגע, וכ"ת דחדית רחמנא דשני המראות שם נגע אחד להם וחשיב הכל כמראה אחד, א"כ אמאי אין שני התולדות מצטרפין וע"ז, והא שני האבות שם נגע אחד להם, והתולדה עם האב נגע אחד הוא, וא"כ שני התולדות וע"ז נמי יהו נגע אחד.

ולכא' יש להוכיח דאינו שיעור בנגע, דא"כ נגע שהיה בו כגרים ונפחת לפחות מכגרים אמאי נטהר הא כיון דמעיקרא היה גרים ש"מ דהוה חולי של נגע והשתא יהא טמא גם בפחות מכגרים, אכן זה אינו ראיא, דהאיכא למימר דטעמא דנטהר הוא לפי שהתחיל ליטהר ונגע שמתחיל ליטהר נטהר כדחז"י בהלכו סימניו, וביותר דהרי ש' התוס' בחולין י' ב' – ד"ה אלא – דגם בהיו בו ב' גריסין והלך גרים נטהר הגם דנשאר בו שיעור טומאה, ועי' חכם צבי סי' ג', וע"כ משום דכיון שהתחיל ליטהר פקעה טומאתו לגמרי, וא"כ כ"ש בנפחת לפחות מכגרים,

אכן דבר זה למדנוהו מתורתו של רבינו הרמב"ם, דז"ל בפ"א הל' ז-ח שיעור כל נגעי צרעת בין צרעת אדם בין צרעת בגדים כגרים הקלקי שהוא מרובע והוא מקום מרובע מעור הבשר כדי צמיחת ל"ו שערות אורך ו' שערות רוחב, וכל הפחות מזה אינו נגע צרעת, נגע שהיה רחבו כדי צמיחת ה' שערות אפי' היה ארכו אמה ה"ז טהור ואינו נגע צרעת עד שיהיה בו רבוע כגרים וכל השיעורין הלל"מ, עכ"ל, הנה כתב להדיא תרי זימני דאינו נגע צרעת כלל ומוכח להדיא דאינו שיעור בטומאה אלא בנגע, ומוכח נמי דאין הביאור דפחות מכגרים חולי אחר הוא, דאי נמצא הכי מהו זה שסיים דשיעורין הלל"מ ומה ענין זה לשיעורין והא אינו נגע כלל וחולי אחר הוא, א"ו דגם פחות מגרים נגע הוא רק דאין לו כלל שם נגע כשאינו כגרים וזהו שיעור בהלכות נגעים דפחות מזה הגם שהוא מין הנגע אין לו שם נגע, והדרא קושיא לדוכתא דאם ב' האבות מצטרפין ע"כ דנגע א' הוא וא"כ קשה דאמאי אין ב' התולדות מצטרפין, וצריך עיון.

ויש מקום לומר דהא דשאת ובהרת מצטרפין אין ביאורו דהוויין נגע אחד אך טעם צירופם איכא לפרושי בתרי אנפי, או דנתחדש בזה שם נגע מחודש שהוא נגע המורכב משלג וצמר והוא מראה חמישי, או דנימא דבאמת אינו מראה מחודש אלא דנאמר בזה דבכלל מאתים מנה דבכל בהרת איכא נמי שאת דעד כמה שבהרת הוא יותר מראה נגע משאת עכ"פ יש בו גם לובן כזה שהוא כשאת דלא גרע ממראה שאת, וממילא הוא טמא מדיו שאת, אבל זה יהא תלוי בשיטות הראשונים אם הם אותן סוג לובן וחלוקים בחוקם או דהוויין תרי סוגי לובן, וצריך עיון.

בעיקר הקושיא למ"ל קרא לצירוף מראות תיפול דטומאתו ושיעורו שוה, לכא' י"ל דהא שיעור גרים הוא דוקא במרובע וכדכ' הר"מ דלא מהני בזה גם אם יהיה ארכו אמה דבעינן גרים מרובע כדתנן לק' ונמצא דגרים אינו שיעור בגודל אלא צורה מסויימת איך שצריך שיראה נגע, וא"כ מה שייך בזה צירופים דסו"ס כיון דשתי סוגי נגעים ניהו אין כאן נגע אחד ואין כאן צורת נגע של גרים ולו יהא דהוא שיעור בטומאה אבל עכ"פ אינו מטמא עד שיהא בו צורת גרים ולא סגי בשיעור גרים, וסו"ס כיון דתרי נגעים ניהו אין כאן צירוף להיותו אחד שיהא כאן צורת גרים, זאת ועוד אחרת, דהא דהא קיי"ל דבעי שיראה עם עור הבשר מסביב וממילא כאשר שני נגעים סמוכים זל"ז אין כאן נראה עם עור הבשר סביב, זאת ועוד, דכיון דבנגעים בעינן ראייה ולא סגי ידיעה ובעינן ראיית כל הנגע כולו כאחד כמבואר לק' גבי בית הסתרים ממילא כאשר הוא שני נגעים נפרדים ל"ש לומר דיש כאן ראיית כולו כאחד, דשני דברים לעולם הוי שני ראיות, וגם אם מסתכל על שניהם יחדיו מ"מ כל אחד הוא דבר בפנ"ע ונמצא דהוא רואה כל אחד ואחד בפנ"ע ואין כאן ראיית כולו, ואהכי בעינן קרא דמצטרפין זל"ז, ולפ"ז צריך לבאר דא"כ מה הוא באמת גדר הצירוף, ועי'.

הנה כל ענין התולדות בנגעים הוא צ"ב, דכל התולדות שמצינו בש"ס כתולדות דשבת ותולדות דנזיקין ותולדות דטומאה בכל אלו יסודם הא הוא דבתולדה יש את אותו משמעות שיש לאב ויש בו את הנפגע של האב אבל אין בו את צורת ומהות האב עצמו, וכגון תולדה דנזיקין דשם הפעולה דהאב הוא נגיחה אבל חיובו הוא מה דכוונתו להזיק ובתולדה יש את המחייב של הנגיחה דהיינו דגם בבעיטה הא יש כוונתו להזיק, ונהי דאין בו את פעולת הנגיחה אבל יש בו את סיבת החיוב של הנגיחה, וכמו"כ בתולדות דשבת, דשם המלאכה הוא חורש אבל סיבת איסורו וגדר פעולתו הוא מה דמרפי לארעא, ואהכי השקאה דג"כ מרפי לארעא ויש בה את

א. מצות עשה להראות הנגע לכהן

בחינוך מצוה קס"ט כתב וז"ל, שמצוה היא עלינו שכל מי שיהיה מצורע שיבוא אל הכהן לשאול על צרעתו וכו', שנאמר "והובא אלא אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים". וכתב המנ"ח [אות א'] דמדברי החינוך נראה שהיא מצות עשה שילך המנוגע אל הכהן. וכן מבואר מד' החינוך בסוף המצוה שכתב "וכל מי שנצטרע וכו' ולא חש לבוא אל הכהן ולהראותה לו, ביטל עשה זה".

הרי דמצות עשה היא להראות נגעו לכהן, ואם לא הראה לכהן הרי הוא מבטל עשה. ובריש פרשת מצורע בטהרת המצורע כתיב "והובא אל הכהן". וכתב"כ שם איתא והובא שלא ישהא. הרי דהוא מצוה ע"ז וגם שלא להשהותו. אלא דהוא לטהרת המצורע וזה ודאי דהוא מצוה, אבל אי"ז ראייה דיש מצוה בתחילה לבוא אל הכהן. והאור החיים בפ' מצורע שם כתב דהא דכתיב והובא ולא כתב ובא, די"ל דמחייבים אותו ב"ד או הכהנים לבא, וכתב עוד שם וז"ל "וכמו כן מה שאמר הכתוב [ריש תזריע] נגע צרעת וגו' והובא אל הכהן, כיון לומר שיחייבוהו ב"ד לבוא אם נתעצל".

והנה הרמב"ם מנה את כל הטומאות דזב וזבה ומצורע וכו' במנין המצוות [עשה צ"ו-ק"ח], ובעשה צ"ו ביאר הרמב"ם דאף שאין בזה מצות עשה להיטמאות או אזהרה שלא להיטמאות מ"מ דיני הטומאה ג"כ נמנעו במנין המצוות לומר שבאופן זה הוא טמא. והרמב"ן שם השיג עליו דכל מיני הטומאות אינן בחשבון המצוות לפי שהן רשות גמורה ואין בהם שום עניין מצוה. [והאזהרה שלא לבוא למקדש ולאכול קדשים בטומאה הרי הוא נמנה בפנ"ע]. עיי"ש.

והמל"מ בהגהתו על החינוך שם כתב דאי נימא כהחניך דמצוה על המצורע לילך לכהן והוא עשה גמור א"כ לא היה הרמב"ן מושיג על הרמב"ם בעשה זה. אלא מוכח דפירוש עשה זה לדעת הרמב"ם הוא כשאר העשין דטומאה להודיע דיני הטומאה באיזה אופן הם, אבל אין כאן מצוה על המצורע לילך לכהן.

וצ"ע דבנגעים פ"ג מ"ב תנן דחתן שנראה בו נגע נותנין לו שבעת ימי המשתה לו ולביתו ולכסותו, וכן ברגל נותנין לו כל ימי הרגל. ובמו"ק דף ז' ב' יליף לה מקראי דיש יום שאי אתה רואה בו נגעים. ולכא"ו מוכח מזה דיש מצות עשה להראות לכהן, דאי נימא דאינו חייב להראות לכהן ורק שאם ראהו הכהן וטימאו הרי הוא טמא למ"ל קרא לחתן דרשאי להמתין, והא כל אדם נמי רשאי שלא לבוא לכהן.

וכ"כ בפ"י הרא"ש במשנה שם דשאר כל אדם שנראה בו נגע ב"ד כופין אותו לבוא אלא הכהן דמצות עשה היא דכתיב והובא. עכ"ל. וזהו כד' החינוך דוהובא אל אהרן הכהן היא מצות עשה על המצורע לבוא אל הכהן. וצ"ע דעת המל"מ.

והנה הרמב"ם בפרטי המצוות שבריש הל' טומאת צרעת כתב "להורות בצרעת אדם כדינה הכתוב בתורה". עכ"ל. משמע דס"ל דהמצוה היא על הכהנים או על הבי"ד לטמאות את הנגעים. ועי' במל"מ פ"ט מטו"צ ה"ב שהביא מת"כ פ' תזריע דדריש לטהרו או לטמאו כשם שמצוה לטהרו כך מצוה לטמאו. ולפ"ז היא ג"כ מצות עשה, אלא שאין המצוה על המצורע לבוא אל הכהן וכדעת החינוך, אלא המצוה היא על הכהנים לטמאות את המצורע.

ונפק"מ בזה במצורע קטן, דלדעת החינוך דהמצוה היא על המצורע א"כ קטן אינו מצוה בזה ובודאי אין כופין אותו לבוא אל הכהן, וכ"כ המנ"ח במצוה קע"א [אות ט'] דמצורע קטן אין עליו מצוה לבוא לפני הכהן ולא על אביו להביאו לכהן. [ורק בהגיע לחינוך דן שם אם מצוה על האב לחנכו לילך לכהן, עיי"ש במנ"ח]. אבל אם המצוה היא על הכהנים לטמאות את המצורע, לכא"ו גם במצורע קטן מצוה לטמאותו, ואי"ז תלוי בחיובו של המצורע כלל.

והנה לדעת הרמב"ם ג"כ ניחא הא דדרשי' מקרא דחתן נותנין לו שבעת ימי המשתה, כיון דבלאו הכי היה החיוב על הכהן לראות נגעו מיד ולטמאותו, ולזה קמ"ל קרא דממתינין לו שבעת ימי המשתה ואין הכהן מחויב לטמאותו מיד.

אכן מד' הרמב"ן שלא מנה טומאת צרעת במנין המצוות משמע דפליג גם בזה, וס"ל דאי"ז מצות עשה כלל לא על המצורע ולא על הכהן, שאם היתה המצוה על הכהן היה לו למנותו, וע"כ דהיא כמו שאר הטומאות דנאמרו בזה דיני הטומאה אבל אין בזה שום מצוה כלל, וכמו שהוכיח המל"מ הנ"ל. וא"כ צ"ע איך יפרש הרמב"ן הא דדרשי' מקרא דחתן נותנין לו שבעת ימי המשתה, דכיון דאין מצוה על הכהן לטמאותו ולא על המצורע לבוא לכהן פשיטא דיכולין להמתין.

שוב הראוני מציאה נפלאה ברמב"ן על התורה דברים כ"ד ח' שכתב דהנמנע מלהראות נגעו לכהן עובר בלאו דהשמר בנגע הצרעת, והיינו דמלבד האיסור לקצוץ את הנגע יש גם לאו על הנמנע מלהראותו לכהן. ולפ"ז הרי שפיר איצטריך קרא דנותנין לחתן שבעת ימי המשתה, דאי לאו קרא הרי הוא מזהר כשנמנע להראות נגעו לכהן, ונמצא דהרמב"ן בסה"מ דלא מנה טומאת צרעת במנין המצוות הוא לשיטתו דס"ל דהחיוב לבוא אל הכהן נלמד מלאו דהשמר, ושפיר י"ל דבפרשת טומאת צרעת לא נתחדש אלא דיני הטומאה בלבד ולא שום מצוה וכמש"כ המל"מ.

ב. קוצץ בהרת אם עובר בעשה דראיית נגעים

דעת החינוך מצוה קס"ט והרא"ש בנגעים פ"ג מ"ב דמצות עשה היא על המצורע להראות נגעו לכהן, וכן הוא פשוט הסוגיא במו"ק דף ז' ב' דיליף מקראי דנותנין לחתן ז' ימי המשתה, ומבואר דשאר כל אדם מחויב להראות נגעו לכהן. [ועי' אבן עזרא פ' תזריע י"ג ג', ואוה"ח פ' מצורע י"ד ב']. ועי' לעיל אות א' מה שהובא בזה.

ויל"ע דלפ"ז הקוצץ בהרתו מלבד מה דעובר על איסור קציצת בהרת דנפק"ל מקרא דהשמר בנגע הצרעת, הרי הוא עובר גם בביטול עשה דראיית נגעים, דכיון דמחויב להראות נגעו לכהן א"כ בזה שהוא קוצצו הרי הוא מבטל המצוה. ובאמת בשבת דף קל"ב ב' אמרי' דקציצת בהרת יש בה גם עשה, אך עיי"ש ברש"י שפי' דכתי' "לעשות ככל אשר יורו", ולמש"נ יש בזה גם ביטול עשה דוהובא אל אהרן הכהן.

ויל"ע לפי"ז מהא דבשבת דף קל"ג א' אמרי' דלר' שמעון דדבר שאין מתכוין מותר אין איסור במילה בצרעת היכא דאינו מתכוין לטהרו. ולכא"ו אי נימא דבקציצת בהרת הוא גם מבטל עשה דראיית נגעים א"כ ליתסר משום העשה דוהובא אל הכהן, דכלפי זה לא שייך דינא דאין מתכוין כיון דאין האיסור בפעולת הקציצה אלא במה שאינו הולך לכהן, והרי סו"ס ע"י שקוצצו אינו יכול להראותו לכהן.

[וכעי"ז דנו האחרונים באיסור כיבוי אש המערכה, דאמרי' בזבחים צ"א ב' דבאינו מתכוין מותר. וקשה דהרי מצוה היא להיות אש תמיד וזוה לא שייך דינא דאין מתכוין כיון דיש חיוב שיהיה דלוק. עי' קו"ש פסחים אות קי"ז. וחלקת יואב או"ח סי' ו' בהג"ה. וכל"ח פ' צו. וע"ע שלמי יוסף זבחים ח"ב סי' ס"ג אות ב'].

ויתכן באמת דאף דמצוה להראות הנגע לכהן מ"מ בקציצתו לא חשיב ביטול עשה, דהמצוה היא רק כל זמן שיש לו נגע שיראהו לכהן, אבל אם קוצצו הרי אין לו נגע ונמצא שהוא פטור עצמו מהמצוה, ואי"ז חשיב ביטול מצוה אלא דמפקיע עצמו מהמצוה כיון דאין כאן נגע להראות לכהן.

ופעי"ז כתב החזו"א דמאי סי' ד' ס"ק ב' דאף דמצות הפרשת תרומה היא מצוה חיובית גם אם אינו רוצה לאכול מ"מ מותר לשרוף הטבל וזוה מיפטר מהעשה. ולכא"ו היינו משום דהמצוה היא להפריש מהפירות אבל אם אין הפירות בעולם אין כאן מצוה, ונמצא שאין כאן ביטול מצוה אלא שהוא מפקיע עצמו מהמצוה. [מיהו בחזו"א שביעית סי' א' ס"ק כ"ח כתב הטעם דמותר לשרוף טבל ואין בזה ביטול עשה דהפרשה משום דדרשי' ואכלת ולא מכלה וכמו דדרשי' ואכלת ולא מוכר. ומשמע דאי לאו קרא היה אסור לכלותו משום ביטול מצות הפרשה].

וכן יש לדון במצות כיסוי הדם דקיי"ל דכיסוהו הרוח אי"צ לכסותו אבל אם חזר ונתגלה צריך לכסותו, ולכא"ו הביאור בזה דהמצוה לא נתיקמה עדיין ולכן אם נתגלה צריך לכסותו, אבל כ"ז שהדם מכוסה הוא פטור מכיסוי כיון דאין כאן דם מגולה שצריך לכסותו. ויל"ע אם מותר להמתין שתכסהו הרוח, או דיש בזה ביטול עשה כיון דעכשיו הוא מחויב לכסותו. וי"ל דאין כאן ביטול עשה כיון דכשהוא מכוסה אי"צ לכסותו וממילא ניפטר מהמצוה. ועי' בחי' ר' מאיר שמחה חולין פ"ח א'.

וכן יש לדון במצות טבילה למ"ד טבילה בזמנה מצוה, והמהרש"א בשבת דף קי"א ס"ל דהוא גם בטבילת כלים, ויל"ע אי מותר לו לשרוף את הכלי דעי"ז מבטל מצות טבילה. ולפמש"נ י"ל דכיון דעי"ז מפקיע עצמו מהמצוה דאין לו כלי טמא א"כ אי"ז ביטול מצוה אלא מפקיע עצמו מהמצוה. אמנם צ"ע לפי"ז הא דבפ' שמיני [י"א לה] כתיב גבי כלי חרס "טמאים הם וטמאים יהיו לכם", ופירש"י שלא תאמר מצוה אני לנותצם ת"ל וטמאים יהיו לכם אם רצה לקיימן בטומאתן רשאי. ולכא"ו אי טבילה בזמנה מצוה א"כ בכלי חרס שאין יכול לטובלו יהא צריך לשברו דעי"ז נפטר מהעשה. וי"ל. והפנ"י ביצה דף י"ח סוע"א השיג על המהרש"א וכתב דבכלים ודאי אין מצות טבילה. עיי"ש מה שהוכיח מרש"י הנ"ל.

[ובמצות תשבייתו נחלקו ר' יהודה וחכמים אם מצותו בשרפה או בכל דבר, והנה לר"י דמצותו בשרפה משמע ודאי דאינו רשאי לפוררו לרוח וכדו', ולא אמרי' דע"י שפיררו הרי הוא ניפטר מתשבייתו דשוב אין כאן חמץ וא"כ יהא רשאי לאבדו בכל דבר. וכן

בוה פטורא דעוסק במצוה.

ג. העירוני דנפק"מ לדעת הקצוה"ח סי' ג' סק"א שכתב לחלק בין כפיה על לאו לכפיה על עשה, דבלאו אי"צ בי"ד אלא כל אדם רשאי לכוף חברו לאפרושי מאיסורא אבל בעשה צריך בי"ד כדי לכופו. ולפ"ז לדעת החינוך רק בי"ד יכולים לכופו לבוא לכהן, אבל לדעת הרמב"ן גם יחיד יכול לכופו. [ייל"ע אם גם בלאו דשוא"ת אי"צ בי"ד לכופו].

במצות שריפת נותר, וכן בכל הנשרפין. וצריך לחלק בין הדברים. ויש להאריך בזה עוד מכמה דוכתי ואכ"מ].

ובמה שהקשינו דלא יהא בקציצת בהרת פטור דאין מתכוין משום הביטול עשה, העירני בני הרי"ז שיחי' דזה דוקא בקוצץ בהרת של עצמו, אבל הקוצץ בהרת של אחר הרי הקוצץ אינו מצווה בעשה דראיית נגעים ואינו עובר בעשה אלא רק בלאו דהשמר. וא"כ לא תיקשי מההיא דשבת, כיון דהגמ' מיירי באב שמל את בנו הקטן, ובזה הרי אין על האב מצוה להביא את בנו לכהן, ועובר רק בלאו דהשמר וע"ז שפיר איכא דינא דאין מתכוין. [אמנם יעו"ש היטב בסוגיא דמשמע דגם בגדול שייך דינא דאין מתכוין].

עוד יש לדון לדעת רש"י בשבת דף קל"ב ב' דהא דייש איסור קציצת בהרת בנגעים טהורים היינו אף בכוהן שהוא מראה טהור, דלכאור' נראה דבזה אין מצוה להראותו לכהן כיון דדינו שהוא טהור ואין שום נפק"מ בראייתו, וא"כ בזה שפיר שייך פטור אין מתכוין כיון דבזה האיסור הוא הקציצה עצמה.

לעיונא

הנמנע מלהראות נגעו עובר בלאו או בעשה

החינוך במצוה קס"ט כתב דמצוה היא על המצורע להראות נגעו לכהן דכתי' והוא אל אהרן הכהן, והעובר ע"ז ולא הראה נגעו לכהן הרי"ז ביטל עשה. וכ"כ הרא"ש בפ"ג מ"ב דכופין אותו לבוא לכהן דכתי' והוא. אמנם הרמב"ן עה"ת פ' כי תצא [דברים כ"ד ח'] כתב דהנמנע מלבוא לכהן להראות נגעו עובר בלאו דהשמר בנגע הצרעת, [דלא רק הקוצץ בהרתו עובר בזה אלא גם הנמנע מלהראותו לכהן עובר בזה].

ויש לדון כמה נפק"מ בזה אי הוי רק עשה או גם לאו, א. אם צריך להוציא יותר מחומש בשביל זה, דלדעת החינוך אם אין לו כהן בקירוב מקום ובשביל לילך לכהן צריך להוציא יותר מחומש מנכסיו, אינו חייב לילך לכהן, וכדין כל מצות עשה שאי"צ לבזבז יותר מחומש. אבל לדעת הרמב"ן דעובר בלאו לכאור' צריך להוציא ע"ז כל ממונו. [דגם בלאו דשוא"ת כ' הגרע"א יו"ד סי' קנ"ז בשם הריב"ש דצריך להוציא ע"ז כל ממונו].

ב. יל"ע אם יש בזה פטור עוסק במצוה. דלדעת החינוך י"ל דאם הוא עוסק במצוה אינו צריך לילך לכהן כדין עוסק במצוה פטור מן המצוה, אבל לדעת הרמב"ן דהוא לא הרי הוא מחויב להפסיק במצוה כדי שלא לעבור בלאו. שו"ר להנצי"ב בהעמק שאלה שאלתא פ"ח אות ו' שנקט בפשיטות דיש

א. קידוש קודם ספירת העומר

בשו"ע תפ"ט סעיף ט' כתב דבלייל שבת ולי"ט סופרים ספיה"ע אחר הקידוש בביהכנ"ס [דהקידוש הוא עיולי יומא, משא"כ בהבדלה שהוא אפוקי יומא עבדי' איפכא]. ובמג"א שם סקי"ד כתב דמ"מ בביתו אם לא ספר עדיין יספור תחילה ואח"כ יקדש כיון דאסור לאכול קודם שיספור, והובא במ"ב ס"ק ל"ט.

וצ"ב כוונתו דמה בכך שאסור לאכול קודם שיספור הא יכול לקדש תחילה ותיכף אחר הקידוש יספור קודם האכילה, דאטו הפסק מועט כזה של ספיה"ע אסור בין קידוש לסעודה. [א.ה. עי' ערוך השלחן סי"ב שכתב דלספור אחר הקידוש אי אפשר שהרי צריך לאכול מיד, דאין קידוש אלא במקום סעודה, וצ"ע].

ובפמ"ג ריש סי' תע"ב [במשב"ז] מתבאר דבר זה. דהנה השו"ע שם כתב דבלייל פסח לא יקדש קודם שתחשך, והט"ז שם כתב הטעם משום דבשעה זו עדיין אינו יכול לאכול מצה. וביאר הפמ"ג דהחיסרון בזה משום דכשם דקידוש צריך להיות במקום סעודה ה"ה דצריך הקידוש להיות בזמן הראוי לסעודה, וכיון דקודם שתחשך אסור לאכול מצה משום איסור מצה בערב הפסח נמצא דהוא זמן שאינו ראוי לסעודה ויש בזה חיסרון בדיון קידוש במקום סעודה. וצ"ע שם הפמ"ג למג"א בס' תפ"ט סקי"ד הנ"ל, וכוונתו דה"נ כיון דאסור לו לאכול עד שיספור א"כ א"א גם לקדש קודם שיספור כיון דנמצא דבשעת הקידוש הוא אסור באכילה ויש כאן חיסרון בדיון קידוש במקום סעודה. ועי' בפמ"ג כאן על המג"א שכתב "ואין קידוש אלא במקום סעודה", וכוונתו לכאור' כמש"כ לעיל סי' תע"ב דצריך הקידוש להיות בשעה הראויה לסעודה.

והנה דבריו מחודשים דמשום האיסור אכילה קודם ספירה יהא חשיב שלא במקום סעודה, שהרי יכול תיכף לספור ולאכול, ובשלמא בקידוש דליל הסדר מבעו"י י"ל דהוא זמן שאינו ראוי לסעודה, אבל הכא הרי יכול לספור ולאכול ואמאי לא חשיב קידוש במקום סעודה. וגם דהא יכול להעמיד שומר שיוכירו לספור ושפיר הוי זמן הראוי לסעודה. [אמנם עי' במ"ב סי' תפ"ט ס"ק כ"ג דמשמע דלא מהני העמדת שומר בספיה"ע].

עוד יל"ע בזה, דהנה האיסור אכילה קודם מצוה הוא רק באכילה של יותר מכביצה [סי' רל"ב ס"ג], ויש להסתפק אי רשאי להתחיל בסעודה של יותר מכביצה על דעת לקיים המצוה קודם שיאכל כביצה ועוד. [וכן אם רשאי להתחיל באכילה ולאחמ"כ להעמיד שומר קודם שיבוא לכביצה ועוד]. ואי נימא דשרי הרי שפיר הוי קידוש בשעה הראויה לסעודה כיון דיכול להתחיל באכילה אף קודם שיספור, דלקידוש במקום סעודה סגי באכילת כזית.

אמנם באמת מסתבר דאכילת יותר מכביצה כל האכילה הוי אכילת קבע, וא"כ אסור אף להתחיל לאכול קודם המצוה, ולהכי הוי קידוש בשעה שאינה ראויה לסעודה כיון דדעתו לאכול סעודה של יותר מכביצה. אך עדיין י"ל דבאופן ששישה בין אכילה ראשונה להמשך אכילתו יותר מכדא"פ אין אכילה ראשונה מצורפת להמשך הסעודה והרי היא אכילה לעצמה. וא"כ הוי קידוש בשעה הראויה לסעודה כיון דיכול לאכול מיד כזית [וזאו לספור] וימתין עד שיעבור יותר מכדא"פ ואז ימשיך בסעודתו, וצ"ע. שו"ר בפמ"ג כאן בא"ס סקי"ד שעמד בזה.

ולכאור' היה נראה בכוונת המג"א באופ"א, דכשם דאסור לאכול קודם ספיה"ע ה"נ הקידוש עצמו אסור קודם שיספור, והטעם בזה דהקידוש הוי תחילת הסעודה, וכשם שאסור להתחיל בסעודה קודם שיספור ה"ה דאסור לקדש קודם שיספור כיון דהקידוש עצמו הוי תחילת הסעודה. [ומצינו כן דקידוש חשיב תחילת סעודה בהא דבהמ"ז פוטרת יין של קידוש מברכה אחרונה כמו יין שבתוך הסעודה. עי' שו"ע סי' ער"ב סעיף י' ומ"ב שם סקל"ז].

ואם זהו כוונת המג"א יש בזה גם נפק"מ לקולא דאם עבר וקידש קודם שספר יהא רשאי כבר להתחיל בסעודה, דהא בדרבנן אפי' התחיל באיסור אי"צ להפסיק [עי' סי' רל"ב סעיף ב'], וכיון דנתבאר דהקידוש חשיב תחילת הסעודה דאסור לעשותו קודם מצוה ה"ה דיש לו דין התחילו אין מפסיקין דאי"צ לפסוק סעודתו. אמנם באמת י"ל דבלא"ה מותר כבר לאכול כיון דהקידוש לא גרע מהתיר חגורו דאי"צ להפסיק, דאפי' אם קידוש אינו התחלת סעודה לענין שיהא אסור לעשות כן קודם מצוה מ"מ התחלה ודאי מיקרי לענין דאי"צ להפסיק וכמו התרת חגורה דאף שאין בה איסור קודם המצוה מ"מ אם התיר חגורו מותר כבר לאכול.

ב. נבנה הבית בתוך ימי הספירה

יש שדנו אם יבנה הבית באמצע ימי הספירה אם יוכלו להמשיך לספור בברכה, דאי נימא דספירה בזה"ז דרבנן נמצא דמה שספר עד שנבנה הבית לאו מצוה היא מה"ת ומשנבנה הבית הוי מצוה דאו', וא"כ להדעות דאם חיסר לילה אחת הפסיד הספירה ה"נ הרי"ז כמו שחיסר את אותם הימים. וכמו שדנו האחרונים בקטן שהגדיל בימי הספירה אם יכול להמשיך ולספור בברכה, דמה שספר בקטנותו לא מהני לספירה דגדלותו.

אכן בפשוטו זה אינו וכמו שכבר העירו בזה, דבאמת גם אם יבנה הבית בתוך ימי הספירה לא תהא הספירה מכאן ואילך מה"ת, דהא טעם הסוברים דבזה"ה הוא מדרבנן היינו משום דהמצוה לספור מהקרבנות העומר וכדכתיב "מיום הביאכם את עומר התנופה", ולהכי בזה"ז שאין קרבן עומר אין מצות ספירה, וא"כ אף אם יבנה הבית מ"מ הרי לא קרב קרבן העומר. ועי' בספר חידושים וביאורים מנחות ס"ו א'. ובספר בני ראם סוס"מ י"ה.

מיהו העירו דעדיין יש לדון אם נבנה הבית ביום ט"ז בניסן דאפשר עדיין להקריב העומר, דבזה י"ל דמכאן ואילך הוי ספירה מה"ת כיון דאיכא עומר, ורק ספירת יום הראשון היתה מדרבנן, [להדעות דספירת לילה לעיכובא ולא מהני שיחזור ויספור ביום ט"ז], דבפשוטו אף שנבנה הבית ביום ט"ז והוקרב העומר לא אמרי' דאיגלאי מילתא למפרע דספירת הלילה היתה מה"ת, דכיון דבליילה לא היה ראוי להקריב למחר, אין בזה מצות ספירה מה"ת.

ומרן הגר"נ לנדו שליט"א אמר דיתכן דלשיבנה הבית לא תהא עוד מצות ספירה כלל אף מדרבנן, כיון דכל תקנת ספירה בזה"ז היא זכר למקדש ובזמן דאיכא מקדש י"ל דלא שייכא הך תקנה. [ומצוה דאורייתא נמי ליכא כיון דתליא בקרבן העומר וכן"ל].

בביאור מקור הדין דיש תולדה לבהרת

(פ"א מ"א) מתניתין, מראות נגעים שנים שהן ד' וכו', ע"כ. ובר"ש, שנים כתובים בקרא, שאת ובהרת, דספחת אינו שם נגע אלא לשון טפילה לאחרים וכו', וכתוב לשאת ולספחת ולבהרת הטיל הכתוב ספחת בין שאת לבהרת לומר לך כשם שיש טפילה לשאת כלומר שיש לה תולדה, דפשטיה דקרא ספחת אשאת קאי, כך טפילה לבהרת, ע"כ.

והנה הך קרא דמיתית הר"ש הוא בפרשת מצורע, ויש לדקדק אמאי הרחיק הר"ש ולא הביא לקרא דתוריע

[בתחילת פרשת נגעים] אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת. [ועיין בפירוש הרמב"ם דמביא באמת להך קרא]. ואולי זהו משום דבקרא דתוריע כתיב 'או' וס"ל להר"ש דכיון דכתיב 'או' הוה כאילו כל אחד בעצמו ואין כאן הטיל הכתוב באמצע.

והנה מלשון הר"ש משמע דנשאר הדבר, דפשטיה דקרא ספחת אשאת קאי, ואלא הוויא דרשא דמהך דהטיל הכתוב ספחת בין שאת לבהרת דרשין דלבהרת נמי איכא טפילה. [והן אמת דהדרשא הולכת עם הפשט דמדמהטיל הכתוב ביניהם הרי דקאי אתרווייהו, אמנם תורת דרשא' היא זו ולא דהכי פשטיה דקרא]. ועיין בפירוש הרמב"ם וז"ל, והזכירה הכתוב בין השאת והבהרת לקבוע לנו ספחת לשתייהן יחד כלומר לשאת ולבהרת, עכ"ל. ומלשונו נראה דהיינו פשטיה דקרא, ודלא כמו שמשמע מלשון הר"ש.

ובסוגיא בשבועות דף ה' ע"ב מבואר [לפי פרש"י] דר' עקיבא פליג אמתניתין וס"ל דרק לשאת איכא תולדה ולא לבהרת. ולהמבואר י"ל דהיינו דפליג על דרשא ד'הטיל הכתוב באמצע' וממילא אזלינן כפשטיה דקרא דרק לשאת איכא טפילה ולא לבהרת.

בהא דתולדות חשיבי אתי מריבויא

בר"ש, ונפקא מינה לענין צירוף, דאב ותולדה ידיה מצטרפין וכו', וכן שאת ובהרת נמי מצטרפין כדדרשינן בת"כ והיה מלמד שמצטרפין זה עם זה מדכתיב והיה ולא כתיב והיו, שעשה לכל הנגעים אחד, אבל שני התולדות אין מצטרפות תולדה דבהרת אין מצטרפת עם תולדה דשאת, דלא קאי והיה אלא אשאת ובהרת דכתיב בהדיא במקרא ולא תולדות דאתו מריבויא, ע"כ.

וצריך ביאור בדבר אמאי חשיבי התולדות 'אתו מריבויא', הא בפירוש אמרה תורה 'ספחת' וא"כ הרי מפורש בתורה דאיכא תולדות, והאומנם דלא פירשה התורה מה הם התולדות, אכתי אמאי חשיבין להו 'אתיא מריבויא' הא מפורש בתורה דאיכא תולדות.

וקצת יש לדמות זאת להא דקאמר בובחים דף מ"ח ע"א - אהך דחטאת שחיתתה בצפון - איידי דאתיא מדרשא חביבא ליה, וקשה אמאי חשיב 'אתיא מדרשא' הא בהדיא אמר קרא 'ישחט אותה לחטאת במקום אשר ישחט את העולה'. וביותר יש להקשות כן על הא דקאמר רבא התם [דף נ"ה ע"א] דליכא למילף דשלמי ציבור בעו צפון מהקישא דחטאת, ד'דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש', וקשה כנ"ל אמאי חשיבין את הא דחטאת שחיתתה בצפון 'למד בהיקש', הא מפורש בקרא דשחיתתה במקום העולה. ואמר אממו"ר הגאון זצ"ל דהמבואר דהך ד'ישחט אותה לחטאת במקום אשר ישחט את העולה' אין זה רק סימן להמקום, וכאילו אמרה תורה בפירוש דשחיתת חטאת בצפון, אלא תורת היקש לה דמקישים חטאת לעולה דכמו דעולה היא בצפון כן חטאת היא בצפון, אלא דהתורה כתבה את ההיקש בפירוש. ומבואר דגם זה הוא חשיב 'דרשא' ואית ביה כללא [האמור בקדשים] ד'דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש', עכ"ד. ולפי"ז י"ל דהכ"נ אף דמפורש בקרא דאיכא תולדות, נימא דהיינו דהתורה אמרה להך 'ריבויא' דתולדות בפירוש, אמנם תורת 'ריבויא' הוא. אמנם שפיר יש לחלק דלא דמי, דהתם התורה כתבה את הדין צפון בחטאת בצורה של היקש, ולזה שפיר הוא למימר דאין זה רק סימן להמקום אלא תורת ריבוי דהיקש לה, אכן הכא דילפינן תולדות מספחת מהיכ"ת לומר דהתורה אמרה לההיא תולדות בתורת ריבוי, היינו דהתורה אמרה דתרבה להם תולדות, הא פשטות הדברים דהתורה כתבה התולדות בפירוש בתיבת ספחת, ולא מתורת ריבוי, וצ"ע.

ולמשנ"ת לעיל - דהך ד'הטיל הכתוב באמצע' הוויא דרשא ולא היינו פשטיה דקרא - ניחא הא דתולדה דבהרת אינה מפורשת בתורה וחשיבא אתיא מריבויא, אכן אכתי תקשי דתולדה דשאת מיהא מפורשת בתורה. ואי נימא דדרשא ד'והיה' קאי רק כששני הנגעים מפורשים בתורה א"ש, דהגם דתולדה דשאת מפורשת בתורה, מ"מ לא מצו התולדות להצטרף משום דתולדה דבהרת אינה מפורשת.

הביאור בדין צירוף דשתי אבות ובצירוף דאב ותולדה ידיה

בעיקר הדבר קשה, מאחר ד'והיה' לא קאי אריבויא, אמאי אב ותולדה ידיה מצטרפים הא תולדה אתיא מריבויא. ואין לומר דסגי בזה שאחד מפורש כי היכי דליצטרף, דא"כ תקשי אמאי אב ותולדה לאו ידיה לא מצטרף. ואמר אממו"ר הגאון זצ"ל ד"ל דהא דאב ותולדה ידיה מצטרפי הוא מסברא, היינו דלעולם קרא ד'והיה' לא קאי אלא כששניהם מפורשים, ומה דאב ותולדה ידיה מצטרפי אינו מדרשא ד'והיה' אלא מסברא, וכי איצטרך לדרשא לשני אבות איצטרך דאינהו לא הוו מצטרפי אלמלא דרשא ד'והיה', עכ"ד. ונראה להוסיף ולבאר בזה דבאמת שני עניני צירוף הם, דהנה שני אבות דמצטרפי הוא 'דין צירוף' היינו דאף דהוו תרי מיני נגעים נאמר בזה דין דשני הנגעים מצטרפים להשלים שיעור, [ובאמת צריך לידע מהו שם הנגע, שאת או בהרת - ואם הדין הוא שהכנה המטמא צריך לומר את שם הנגע יש לנו בזה

נפק"מ רבתי - ואולי יש לדמות זאת לההיא דפיגול ונותר מצטרפים לענין אכילה דאיתא ברש"י במעילה י"ז ע"ב דאם הרוב פיגול והנותר משלימו חייב עליו משום פיגול, ואי הרוב נותר חייב משום נותר, ובמחצה על מחצה אפשר לחייב משום שניהם, וביאר התוספות יום טוב דאין הכוונה לחייבו בשנים, אלא לחייבו בין אם התרו בו משום נותר בין אם התרו בו משום פיגול, הכ"נ נימא הכא], אכן צירוף דאב ותולדה ידיה י"ל דאינו 'דין צירוף' אלא משום דהוו חד נגע, דהואיל והוא תולדה ידיה הוי אחד עמו, וממילא הוא דמצטרף. [ולהלן יבואר עוד בזה הענין אי אב ותולדה ידיה הוו אחד ממש או דהוו תרי נגעים]. והנה לשון הר"ש [גבי דרשא ד'והיה' דילפינן מינה צירוף נגעים] 'עשה לכל הנגעים אחד', והך דרשא קאי עכ"פ אף על צירוף שני האבות, והלשון הוא 'עשה לכל הנגעים אחד', אשר משמע דלא כדברינו דצירוף האבות הוי 'דין צירוף' אלא דהכתוב עשאן אחד. אמנם י"ל דהכוונה דדינם כמו אחד דמצטרפי, אבל באב ותולדה ידיה הוא ממש חד נגע ואין זה דין צירוף כלל.

ואאמרו"ר הגאון זצ"ל הראה דברא"ש [בדפוס הישן] איתא לדרשא ד'והיה' על צירוף אב ותולדה ידיה, הרי דלאו מסברא הוא דמצטרף, וא"כ לדבריו הדרא הקושיה לדוכתה, ממו"נ אי בעינן דתרווייהו יהיו מפורשים אמאי אב ותולדה ידיה מצטרפים, ואי סגי בזה שאחד מפורש אמאי אב ותולדה לאו ידיה לא מצטרף. אכן הדפוסים החדשים כבר תיקנו את הרא"ש והשווהו לדברי הר"ש. [והואיל ודברי הרא"ש בזה מיוסדים על דברי הר"ש תיקונים נראה נכון]. אמנם הראו דברא"ש בשבועות דף ה' ע"ב ד"ה שניה לה [בסופו] איתא 'ורביה הכתוב את התולדות להצטרף עם אבותיהן' וא"כ לדידה אכתי תקשי כנ"ל, וצ"ע.

ביאור ענין תולדה בשבת ובנגעים

בר"ש, אבל שני התולדות אין מצטרפות תולדה דבהרת אין מצטרפת עם תולדה דשאת דלא קאי והיה אלא אשאת ובהרת דכתיב בהדיא במקרא ולא תולדות דאתו מריבויא, עכ"ל.

והנה חקירה גדולה יש בביאור ענין 'תולדות' דשבת [עיין שיעורי אממו"ר במסכת כריתות דף ט"ו אריכות בענין זה], דהאופן הפשוט הוא דבדינא דתולדות נתרבה דמה דדמי בתכונותיו לאב הרי הוא בכלל מלאכת האב, אמנם י"ל אופ"א בזה והוא דבדין תולדות ריבתה תורה דמלאכה שדומה לאב הוויא ג"כ מלאכה, אמנם אינה אחת עם האב אלא מלאכה בפ"ע (ויש ראייה לזה מדברי רבנו אברהם בן הרמב"ם בספר ברכת אברהם סימן י"ח). וכיו"ב בזה יש לדון הכא בנגעים בדינא דתולדות אי נתחדש דהתולדה של הנגע הוויא בכלל האב, או דדין תולדות הוא דהתורה אמרה לרבות עוד מראה נגע הדומה לאב, אבל באמת הוויא התולדה מראה נגע לעצמה, ומה דחשיבא תולדה דהאב הוא משום דילפינן לה מהאב.

והנה אף אם גבי תולדות דשבת נימא כאופן הפשוט דהתולדה הוויא מכלל האב, אפשר לומר דהכא הוי מראה נגע לעצמו, וגם יש להסביר חילוק בזה, ואי נימא הכי [דגבי שבת התולדה הוויא מכלל האב והכא הוא מראה נגע בפ"ע], מדוקדק היטב הא דתני הכא 'מראות נגעים שנים שהן ארבעה' ואילו גבי שבת דתני אבות מלאכות ארבעים חסר אחת, לא תני שהן וכו', ולהנ"ל הוא מדוקדק דהכא באמת איכא ד' מראות לעצמן ולכן מניניהו כד' [וקרי לה שנים שהן ארבעה כיון דנתרבו התולדות משום האבות], משא"כ בשבת דהתולדה מכלל האב לא מנינן להו כדבר בפ"ע.

ועיין לעיל במש"כ לחלק בין צירופא דשני אבות לצירופא דאב ותולדה ידיה, ואמרנו דצירופא דשני אבות הוי 'דין צירוף', ואב ותולדה ידיה אין זה 'דין צירוף' אלא הוי נגע אחד. וכ"ז הוא להאי גיסא, דהתולדה הוויא בכלל האב, אמנם להאי גיסא השתא דהוי מראה נגע בפ"ע א"כ גם אב ותולדה בע"כ הווי דין של צירוף, גם עיקר הסברא דהא דאב ותולדה מצטרפי הוי מסברא ולא בעינן לזה לילפותא ד'והיה', גם יש לדון בזה לפי הך גיסא כיון דהוא מראה נגע בפני עצמו, אלא דיש לומר דסוף סוף מאחר דהתולדה נתרבתה מהאב מצטרפי מסברא.

שם הנגע בנגע על ידי צירוף

יש לחקור בצירוף נגעים, מהו שם הנגע, אי הוי שם חדש של נגע המצורף מבהרת ושאת, [ונקרא לו 'נגע דוהיה'], או דשם הנגע הוא בהרת או שאת והשני משלימו. [היינו דבאופן שהרוב הוא בהרת, שם הנגע הוא בהרת והשאת משלים שיעורו, וכשהשאת הוא הרוב הוא להפך, עיין משנ"ת בזה לעיל].

ונראה נפק"מ בזה בדאיכא בהרת באמצע, ובצד אחד סמוך לה שאת, ובצד השני סמוך לה תולדה דבהרת, וע"י שלשם יחדיו איכא שיעורא [והבהרת היא הרוב], דלהאי גיסא דצירוף נגעים הוי שם חדש של נגע [כמו שקראנו לו 'נגע דוהיה'] כה"ג נראה דלא יחגי, דנהי דהשאת ותולדת הבהרת מצטרפי לבהרת, אמנם להדדי הא אינם מצטרפים וא"כ לא מצו למיהוי יחדיו נגע אחד. אמנם אי שם הנגע הוא בהרת [כשהיא הרוב] והשאת ותולדתה משלימים השיעור א"כ מאחר דתרווייהו מצטרפי עם הבהרת, משלימים לה השיעור, דמה לי דבינייהו ליכא צירוף. [ואפשר לדון כיו"ב בעוד אנפי ותפסנו אופן אחד].

וכיו"ב מציונו גבי חלה, דכוסמין מצטרפי עם חיטים ושעורים, וחטים ושעורים אינם מצטרפים, וכשהשיך לכוסמין, חטים מצד אחד ושעורין מצד אחר, יענין ברא"ש הלכות חלה סימן א' ובתוס' מנחות דף ע' ד"ה תנא, שהביאו תוספתא דחייבת בחלה ונוטל מן הכוסמין. [א"ה, הר"ש בכלאים פ"א מ"א בפירושו השני שם כתב דכה"ג רק הכוסמין חייבים בחלה והחטים והשעורין פטורין]. והכי איתא בשטמ"ק במנחות שם. וכן מבואר בדברי הגר"ח בספרו בהלכות חמץ ומצה פ"ו ה"א ד"ה ולפי. אך התוס' והרא"ש הנ"ל לפי פשוטו אזלי דגם החטים והשעורים חייבים בחלה. [ולהמבואר צ"ל התם ג"כ ע"ז הדרך, דשם העיסה הוא 'כוסמין' והחטים והשעורים משלימים השיעור, דאי נימא דהוי שם בפ"ע של עיסה הכלולה מעירוב מינים, א"כ מאחר דחטים ושעורים לא מצטרפי אהדדי, לא מצו למיהוי עיסה אחת אף דתרווייהו מצטרפי לכוסמין.

הנוכת שלמה

הנאון הגדול
ר' חנוך ברמן
שליט"א

ד) והנה בר"ש כתב דנפקא מינה בפלוגתייהו דרבנן ור"מ לענין צירוף האבות, דלר"מ שלג וקרום ביצה מצטרפין ולא שלג וצמר לבן, ולרבנן שלג וצמר לבן מצטרפין ולא שלג וקרום ביצה, אמנם כבר עמדו המפרשים דזה נחא רק לשיטת הר"ש דרק האבות מצטרפין אבל שני תולדות של ב' אבות אין מצטרפין, אכן לשי" הרמב"ם שסובר דכל הד' מראות מצטרפין א"כ מאי נפק"מ בפלוגתא דר"מ וחכמים ולענין מה פסק הרמב"ם דהלכה כחכמים, וגם המלאכת שלמה מכלל המקשים קושיא זו.

וצ"ע על המלאכת שלמה דלדברי הרמב"ם שהביא המלאכת שלמה עצמו יש נפק"מ גדולה, דלר"מ איכא מראה טמא פחות מקרום ביצה ולרבנן ליכא.

במחלוקת רש"י ותוס' אי סיד הוי תולדה דבהרת או דשאת לר"ע

כתב הר"ש דנפק"מ בין דעת רבנן לר"מ לענין צירוף דאב ותולדה ידידיה מצטרפין ואע"פ שהאב למעלה מתולדתו ב' מעלות, וכן שאת ובהרת נמי מצטרפין דדרשינן בתו"כ והיה מלמד שמצטרפין זה עם זה, אבל שני התולדות אין מצטרפין תולדה דבהרת אין מצטרף עם תולדה דשאת, משום דלא קאי "והיה" אלא אשאת ובהרת דכתיבי בהדיא בקרא ולא אתולדות דאיתו מריבויא.

עוד הקשה הר"ש מאי שנא דגבי שחין ומכוח בעי קרא דאין מצטרפין והכא בעי קרא דמצטרפין, ותרין דהכא שני מראות נגעים הם שמיטמא בהן, אבל שחין ומכוח אינן ד' מראות ובעו ד' מראות לסמינא טומאה ולכן אי לאו דימעיטא קרא ס"ד דיצטרף מראה שבשחין למראה שבמכוח.

והנה בשבועות ו. אמרינן דלר"ע כולוה לבהדי שאת מצטרפין, ופי' דלר"ע כסיד ההיכל וכקרום ביצה תרווייהו הוו תולדה דשאת, וספחת אשאת קאי ולא אבהרת ולכן מצטרפי שניהם עם שאת, ובתוס' שם (ד"ה אע"ג) הקשו על רש"י כמה קושיות, ופירשו באופן אחר דלר"ע נמי הוי סיד ההיכל תולדה דבהרת ואפ"ה אין מצטרפת עמה הואיל שגבוהה ממנה שני מעלות, אבל עם השאת מצטרפת כיון שאין גבוהה ממנה אלא מעלה אחת עכ"ל.

ובתשו' דברי ריבוב ס' כ"ה [הובא בגיליון הש"ס שם] ביאר הפלוגתא של רש"י ותוס' דרש"י סובר שאין תולדה נקראת תולדה אלא לענין צירוף, ומשום דכיון דאמרינן שנגע אחד הוא תולדה לאב אחד ודאי שמצטרף התולדה לאב לכגריס, ולכן צריך לומר בהכרח דסיד ההיכל וכקרום הביצה הוו תרווייהו תולדה דשאת, דאי כסיד הוי תולדה דבהרת כמו שפי' התוס' א"כ ודאי דה' מצטרף עמה [וז"ל הרשב"ם בפ' על התורה, גם יש תולדה לבהרת "להצטרף עמה" כדכתיב ספחני נא וגו' לשון טפלה "צירוף" עכ"ל, ומבואר להדיא מדבריו דענין תולדה הוא לגבי צירוף], אבל התוס' סברי דאפשר שיהיה תולדה בלי צירוף, ולכן שפיר פירשו שסיד הוי תולדה דבהרת ואפ"ה אין מצטרף עמה, עכ"ל.

ולפי"ז י"ל דלפירש"י דכל השם "תולדה" הוא רק לענין שמצטרף עם האב, א"כ י"ל דאין זה רק ילפותא לומר שמצטרף עם האב הזה, אלא יש בכלל ילפותא זו לומר שמצטרף רק עם האב הזה ולא עם אב אחר, ושוב מצאתי שכן הוא מפורש בפ' הראב"ד בתו"כ בפרשתא דנגעים פ"א הל"ד שכו' וז"ל ומפרש בריש מסכת שבועות שאין תולדתו של זה מצטרפת לא עם אביו של זה ולא עם תולדתו של זה שלכן נקראת תולדתו לומר כי הוא זה אביו ועמו מצטרף "ולא עם האחר" עכ"ל הראב"ד, הרי מבואר להדיא בדברי הראב"ד דמהא דגילתה התורה על נגע שהוא תולדה של אב א' הוי ילפותא שרק עם אב זה מצטרף ולא עם אחר וכמש"כ.

ומעתה לפי"ז א"צ למה שטרח הר"ש לבאר למה מרבינן מקרא דוה"י רק צירוף האבות ולא צירוף תולדות, אלא דהביאור בזה הוא בפשוטו דמכיון שהתורה קראה לו תולדה דשאת הרי זה גילוי שמצטרף רק עם שאת ולא עם שום מראה אחר, ולכן אי אפשר לומר דיצטרפו התולדות, וכן א"ש מה שהקשה הר"ש למה גבי שחין ומכוח בענין קרא דאין מצטרפין והכא בעינן קרא דמצטרפין, ומשום דשאני הכא דכיון דיש גילוי שהתולדה אינה מצטרפת עם אב אחר, קס"ד דגם שני אבות אין מצטרפין ולכן איצטרף קרא לומר דמצטרפין.

ובש"י התוס' הנ"ל דסיד הוי תולדה דבהרת ואפ"ה מצטרפת עם שאת כיון דרחוקה ממנה רק מעלה אחת, יש לעי' דאי ילפי' לזה מסברא דכיון שאין גבוהה הימנה אלא

פרק א' משנה א'

בדעת הרמב"ם בשיטת ר"מ בד' מראות נגעים

א) פרק א'. משנה א'. מראות נגעים שנים שהן ארבע, בהרת עזה כשלג שני' לה כסיד ההיכל והשאת כקרום ביצה שני' לה כצמר לבן דברי ר"מ, וחכ"א השאת כצמר לבן שני' לה כקרום ביצה.

במלאכת שלמה הביא פי' הרמב"ם וז"ל "ודעת ר"מ שאחר קרום ביצה מראה אחר והוא שני של שאת, ואם הוא יותר חלוש הלובן מקרום ביצה, וחכמים רואים שאם הוא חלוש יותר מקרום ביצה אינו ממראות נגעים". ומבואר לפירוש הרמב"ם דר"מ סובר דיש מראה פחות מקרום ביצה והוא תולדה דשאת, ורבנן סברי דכל שפחות מקרום ביצה אינו ממראה נגעים" ע"כ. ומבואר לפירוש הרמב"ם דר"מ סובר דיש מראה פחות מקרום ביצה והוא תולדה דשאת, ורבנן סברי דכל שפחות מקרום ביצה אינו ממראה נגעים..

והנה לכא' צ"ב דהרי ר"מ לא מנה במשנה אלא אותם ד' מראות עצמן שאמרו רבנן, והרי הנך ד' מראות לרבנן אין בהם פחות מקרום ביצה, והיכא אשכחן לר"מ מראה שהוא פחות מקרום ביצה.

וצ"ל בזה כמש"כ הרב המגיה במלאכת שלמה לבאר עפ"י מש"כ התוס' בשבועות ה: ד"ה שאת ע"פ דרכם שנקטו דכי היכי דלרבנן תולדה דשאת פחותה מתולדה דבהרת ה"נ לר"מ תולדה דשאת פחותה מתולדה דבהרת, וכ' התוס' שם "ונראה דצמר לבן דר"מ לא איירי בנקי בן יומו כמו חכמים אלא צמר שאינו נקי ושחור מסידי, דאין סברא דלשאת שהיא שחורה מכולן שתהיה תולדתה לבנה מתולדה דבהרת שהיא לבנה מכולן", וכוונתם דצמר נקי בן יומו יותר לבן מסידי ההיכל, וא"כ אי איירי בצמר נקי בן יומו נמצא דתולדה דשאת שהיא צמר לבן לבנה יותר מתולדה דבהרת שהיא סיד ההיכל, ובהכרח דר"מ איירי בצמר לבן שאינו בן יומו והוא פחות לבן מסידי ההיכל, ומעתה י"ל דגם דעת הרמב"ם כן דר"מ ס"ל דאיירי בצמר לבן שאינו בן יומו, ושי' הרמב"ם דהאי צמר שאינו בן יומו הוא שיעור לבן פחות מקרום ביצה וס"ל לר"מ דגם זה טמא.

ואגב, יש להעיר דיעוי' בחזו"א נגעים ס"ב שכ' כמה פעמים בשם התוס' דצמר דר"מ איירי דשחור יותר מקרום ביצה, ותימא דהתוס' לא כ' אלא דהוא יותר שחור מסידי שהוא תולדה דבהרת ולא כ' דהוא שחור מקרום ביצה, דהתוס' שם באו רק לבאר דלא יתכן שצמר שהוא תולדה דשאת יהיה לבן יותר מסידי שהוא תולדה דבהרת אבל בהא לא איירו התוס' לבאר דצמר שהוא תולדה דשאת אינו יותר לבן מקרום ביצה שהוא האב שלו, ורק בדברי הרמב"ם ל"ג המלאכת שלמה מבואר כן].

ודודי מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זצ"ל כתב ע"ז וז"ל: "מה שנתקשה על דברי מרן שכתב בשם התוס' בשבועות דצמר דר"מ שחור יותר מקרום ביצה, והקשה דהתוס' לא כתבו אלא דשחור יותר מסידי שהוא תולדה דבהרת ולא יותר מקרום ביצה, והנה יש מקום לומר דר"מ שאת השחורה מכולם וע"כ תולדתה גבוה ממנה, וזה אם נניח שאין דרך נגע לבוא אלא ב' מראות אלו כמש"כ תוס', אבל אם תוס' מחדש דלר"מ יש מראה חמישית הפחותה א"כ בודאי היא פחותה מהאב שלה כפשוטו ספחת שהיא תולדה ופחותה מהאב ולמה לומר שהיא גדולה מאביה".

והעירי הרה"ג ר"א רוטשילד שליט"א שבקרבן אהרן כתב כביאור החזו"א בדברי התוס', ובס' מי נפתחו כ' בביאור דברי התוס' כמו שביארנו. ע"ש.

ב) והנה הר"ש כאן כתב שלא יכול לעמוד על דעת ר"מ איך עושה אב מקרום ביצה הפחותה מכולם, וצמר לבן דעדיפא מיניה ב' מעלות היא תולדה, ועוד תמה איך תולדה דשאת עדיפה מתולדת דבהרת, ולהמבואר בדעת הרמב"ם א"ש דתולדה דשאת גרועה מהאב ידידה, וגם גרועה מתולדה דבהרת וכמשנ"ת.

ג) והנה יש להעיר בדברי התוס' בשבועות ה: שדבריהם סותרים זל"ז שכתבו (בד"ה שנים שהן ארבע) דאין דרך נגע לבוא אלא בד' מראות ואין מראות אחרים בינתיים, ושוב כתבו (בד"ה שאת כצמר לבן) דצמר לבן דר"מ לא איירי בצמר לבן בן יומו כמו חכמים, אלא בצמר שאינו נקי ושחור מסידי, ואי נימא כמו שכתבו לעיל שאין מראות אלא ד' אלו, איך אפשר שיהיה המראה של צמר לר"מ שהוא בין סיד לקרום ביצה, הלא אין באים חוץ מד' מראות.

אכן לפי דברי החזו"א מיושב דאין סתירה בדברי התוס', משום דמה שכתבו התוס' דאין עוד מראה לבן חוץ מהנך ד' מראות הכוונה דרק בתוך ד' מראות אלו אין עוד מראה אבל למטה מהן יש, ולדברי החזו"א צמר דר"מ הוא למטה מד' מראות.

אחריתו" וזה באופן דב' תולדות ואב' א'.

חקירת המקדש דוד אי בהרת מצטרפת לקרום ביצה ע"י שאת ואי פשיון של נגע אחד על נגע שני דינו בפשיון

בספר מקדש דוד טהרות סי' נ' סוף סק"ד חקר כמה חקירות נחמדות בענין צירוף מראות, ויעו"ש שחקר לדעת הסוברים דרך אב מצטרף עם תולדה ידי' וכן ב' אבות מצטרפין אבל אב ותולדה אחרת או ב' תולדות אין מצטרפין, איך הדין בהי' חצי גרים בהרת וקרום ביצה כחצי גרים וביניהם שאת כחצי גרים, והשאת יכול להצטרף בין עם הבהרת ובין עם הקרום ביצה והבהרת אין יכולה להצטרף אלא עם השאת, אי השאת מצטרף עם שניהם והוי נגע מחמת שניהם, וכן אי מכח השאת יצטרפו גם הבהרת והקרום ביצה דהוא מצטרף לשניהם כיון דכל א' מצטרף עמו ויעו"ש שכ' בזה כמה וכמה צדדים.

ויש להעיר בדבריו מהסוגיא בשבת דע"א א' גבי אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על אחת מהן וחזר ואכל כזית בהעלמו של שני, דהאחרון והאמצעי הוו חד העלם וכן הראשון והאמצעי אבל האחרון והראשון הוו ב' העלמות [וקיי"ל דעל חד העלם מביא חטאת אחת ועל ב' העלמות מביא ב' חטאות], ויעו"ש בסוגיא שם כמה חילוקים אי מחמת מה דהאמצעי מצטרף עם שניהם שניהם נמי מצטרפי או דרך הוא מצטרף עם שניהם אבל הראשון והאחרון אין מצטרפין, ויעו"ש מה שנחלקו בדיון זה אביי ורבא באיזה אופן מצטרפין, וצ"ע אי זה דומה לנידון המקד"ד, ויעו"ש עוד בסוגיא במנחות דכ"ד ב' גבי ג' עשרונות שהופרשו למנחה, וכן במנחות ד"פ ב' לענין ג' תודות שהופרשו דגם שם יש כי האי נידון דצירוף ע"י אמצעי, ובתוס' מנחות ד"פ שם נסתפקו אם אפשר לדמות כל הנך דברים להדיד, ויש להאריך בזה וכתבנו רק להעיר.

עוד חקר שם במקדש דוד לדעת הראשונים דס"ל דרך אב מצטרף עם תולדה ידי', היכא דהי' בו בהרת כשלג וסמוך לה כקרום ביצה דחשיבי כב' נגעים, ופשתה הנגע של שלג על הנגע כקרום ביצה שנעשית כשלג, אי חשיב זה פשיון להנגע דהא הנגע של מראה שלג נתגדלה מבראשונה, או בעינן דוקא שתפשה לעור הבשר שאין שם נגע ע"כ.

ונראה שזה מפורש בתוספתא (והביאו בפ"י הרא"ש ובאליהו רבא בפ"ו מ"ה) והכי תניא אי משום פסיון אין חוששין לפנימית שאין נגע פושה לתוך נגע ע"כ, [יעו"ש שאיירי באופן שהי' בהרת כגרים ומחי' כעדשה מקיפתה וחוז' למחי' בהרת דקיי"ל דבזה דהמחיה חשיבא מחיה דהחיצונה ולא דהפנימית, והיכא דאח"כ הלכה המח' לא אמרי' דהזה חשיב פשיון להנגע הפנימית, ואסברה לה בתוספתא דזה משום דאין נגע פושה לתוך נגע], הרי להדיא דאין פסיון בנגע, וצ"ע.

וחכ"א העיר דאכתי יש מקום לדון בספיקו של המקד"ד דהנה התוספתא אתיא לשי' ר"ע שם דמה"ט מטהר לפנימית, ואכתי יש לדון בספק המקד"ד לשי' ר"ג שם דס"ל דהפנימית טמאה ולא ס"ל דאין נגע פושה לתוך נגע, ומעתה יש להסתפק א"ר ג' איירי רק היכא דהנגע פושה לתוך מחי' דהוי בשר חי ורק דיש לו דין נגע ובזה ס"ל דנגע פושה לתוך נגע אבל בנגע בהרת שפשה לתוך נגע קרום ביצה מודה דאין זה פשיון דאין פשיון אלא לבשר שאינו נגוע, או לדלדיד' גם בנגע בהרת שפשה לתוך נגע דקרום ביצה נמי דין נגע עלי'.

[ואולי י"ל דגם ר"ג מודה דאין נגע פושה לתוך נגע ואפי' באופן דמחי', ורק דר"ג ס"ל דאין זה חשיב לתוך נגע ומשום דכיון דהחיצון נטהר דהלכה ממנו המח' חשיב כאילו ליתא להנגע הראשון ולכן טמא הנגע השני, ואף אי ישאר עדיין שיעור מחי' בנגע החיצון (וזה לא האופן דר"ג) מ"מ י"ל דבחלק המח' שנעשה הנגע ודאי דבטל ממנו שם נגע הראשון ונעשה נגע רק מחמת השני, ובאמת דזה יש להסתפק גם בבהרת שפשתה לקרום ביצה דאולי הלך מחלק זה שנעשה פשיון דבהרת שם נגע הראשון ועכשיו הוא נגע רק מחמת הבהרת וצ"ע]

אכן באמת עיקר דברי המקדש דוד צ"ע אפי' אי נימא דנגע פושה לתוך נגע, דהרי בעלמא נגע דקרום ביצה שנתהפך לבהרת אכתי שם הנגע הקודם עליו דהא אינו צריך הסגר חדש, כדתנן לקמן פ"ד מ"ז, וכיון דעדיין שם נגע הקודם עליו והוא נגע מחמת המראה קרום ביצה הקודם א"כ ודאי דאינו פשיון דהבהרת שלצידה כיון דהוא נגע מחמת עצמו, ואין זה שייך כלל להא דר"ג מטמא בפשה למחי' דהוא בשר חי וצ"ע.

[ולפי מה דהמקדש דוד לא נחית לסברה זו דנגע שנתהפך ועדיין יש עליו מראה דא' ממראות הנגעים אכתי שם נגע הראשון עליו, יש לעיין למה לא נסתפק המקד"ד גם באופן הפוך דפשה הקרום ביצה לתוך הבהרת, אי יש לזה שם פשיון דהקרום ביצה או לא].

מעלה אחת מצטרפת עמה, א"כ ל"ל קרא דוהי' למילף דשאת ובהרת מצטרפין תיפו"ל מסברא דכיון דבהרת אין גבוהה משאת אלא מעלה אחת ממילא מצטרפין, וכמו דסיד ושאת מצטרפין מסברא אע"ג דהוו משני שמות.

ואפשר דס"ל להתוס' דלר"ע דרשין מקרא דוהי' לרבות כל שני מראות הסמוכין זה לזה דמצטרפין וילפינן גם שאת ובהרת וגם סיד ושאת, [ולפי"ז מה דשאת ובהרת מצטרפין לר"ע אין זה דין דב' אבות מצטרפין אלא דין דב' מראות הסמוכין זה לזה מצטרפין, אולם אי לא נימא כדברינו צ"ל לר"ע דיש כאן ב' דינים דשאר מראות המצטרפין לשאת הוא משום דסמוכות לה, ובהרת ושאת דמצטרפין זה לזה לא הוי מחמת דסמוכין זה לזה אלא מחמת דהוי ב' אבות].

עוד יש לעי' לשי' התוס' לענין מה חשיב סיד תולדה דבהרת דהא מצטרפת היא עם שאת ולא עם בהרת וגם היא סמוכה לשאת במעלה אחת ולבהרת בשני מעלות ובמה הוי תולדה דבהרת.

[ואולי יש לבאר בזה דלשי' ר"ע באמת אין נפק"מ כלל במה דסיד הוי תולדה דבהרת, ורק דבקרא דספחת הרי נאמר דיש עוד ב' מראות מלבד מראה דשאת ומראה דבהרת, וידעי' לזה דמדיש ב' אבות ועל תרומיהו קאי קרא דספחת בהכרח דיש עוד ב' מראות, וא"כ בהכרח דמראה א' דספחת נלמד מספחת דבהרת והוא המראה הלבן יותר והיינו סיד ההיכל, ומראה א' דספחת נלמד מספחת דשאת והוא המראה הפחות לכן והיינו קרום ביצה, ולכן מראה דסיד ההיכל חשיב תולדה דבהרת כיון דהוא נלמד ממנו, ומיהו נפק"מ לדינא אין בזה כלל.

ואולי יש להוסיף בזה עוד דמהא דגלי קרא דסיד לבן נלמד מספחת דבהרת וקרום ביצה נלמד מספחת דשאת, מוכח דענין תולדה הוא רק דבר הרחוק מן האב בשנים, אבל אם הוא קרוב אליו בדרגה אחת יש לו חשיבות כמו לקרוב אליו ממש ולא יתכן שהיא תולדה שלו, (וענין זה חזי' מהא דלר"ע הקרוב בדרגה אחת מצטרף אף דהוי ב' אבות), ולכן סיד ההיכל בהכרח הוי תולדה דבהרת דרחוק ממנו בשנים, ושלג וצמר לבן דהוו סמוכים בדרגה אחת בהכרח דהוו ב' אבות דלא יתכן שא' יהא תולדת חבריו].

בשיטת הרמב"ם דכל הד' מראות מצטרפין

ברמב"ם (פ"א מהל' טומאת צרעת הל"ג) פסק דכל הד' מראות מצטרפין זה עם זה, ויעו"ש בכס"מ שהקשה דזה דלא כרבנן דמתני' ולא כר"ע [בשבועות ו], דלרבנן אין מצטרפין רק אב ותולדה ידי', ושאת ובהרת נמי מצטרפין אף דהוו ב' אבות מקרא דוהי', אבל שתי התולדות אין מצטרפות זו עם זו, ולרבי עקיבא נמי אין מצטרפין אלא לפי סדר מעלתן וכמבואר בסוגיא בשבועות דזהו כוונת ר"ע במה דאמר זו למעלה מזו.

ותירץ בזה בכס"מ דלמסקנת הסוגיא לא אשכחן דמדברי ר"ע דאמר זו למעלה מזו מוכח דעם גבוה ממנו ב' מעלות אין מצטרף ושפיר ס"ל דמצטרף [יעו"ש], ולפי"ז לר"ע כל הד' מראות מצטרפין זה עם זה, ומה דקרו להו אב ותולדה הוא רק לענין הדין דהכהן צריך שיהא בקי בהן ובשמותיהן, וכתו"ד, ויעו"ש בחזו"א סי' ב' סק"ד שהרבה לתמוה על דבריו, ויעו"ש בירושלמי שבועות פ"א שם דאיכא כמה אמוראים דס"ל דכל המראות מצטרפין וכן הוא דעת חכמים בתו"כ, והאריך בכל זה בס' מרכה"מ.

ובקריית ספר כ' בזה וז"ל ואפשר נמי דלדעת הרב ז"ל נמי לא מצטרפי תולדות אהדי כדמשמע בריש שבועות, אבל תרתי תולדות בהדי תרתי אבות מצטרפי כולהו ארבע מראות לכגריס כדכתב הרב ז"ל, דאגב אבות דמצטרפי אהדי ולתולדותיהן דהאי גריס, מצטרפי כל תולדות לאב דלאו ידיד', אבל נגע דאית ב' ג' מראות לא מצטרפי תולדה לתולדה אחריתי עכ"ל. והנה אע"פ שרוב המפרשים לא פירשו כן כוונת הרמב"ם מ"מ בעיקר הדין שמענו סברתו של הגאון המבי"ט דאגב דהאבות מצטרפין עם התולדות מצטרפין גם התולדות אהדי.

ויש לעי' במה דכ' הקרית ספר דנגע דאית ביה ג' מראות לא מצטרפין, דבאמת לדבריו גם ב' מראות מציינו צירוף כגון שהיו ב' אבות ותולדה א' דב' האבות מצטרפין, ותולדה אגב דמצטרפת לאביה מצטרפת נמי עם האב השני.

ואולי י"ל דמש"כ הק"ס דבד' מראות אין צירוף אולי כוונתו בב' תולדות ואב אחד, ושור' שדברינו מדוקדקים בל' הק"ס שם דאיירי באופן צירוף "ותולדה לתולדה

צורתא דשמעתתא

הגאון הגדול ר'
איתמר גרבוז
שליט"א

ובתור"ד שם תמה ע"ד רש"י דבוחק
ל"ה נגע דכל שהוא מקרום ביצה
ולמטה לא מקרי נגע, ובדעת רש"י
צ"ל כיון דכתיב פרשה בתורה ואיש
כי יהיה בעור בשרו בהרות לבנות
בוהק הוא טהור הוא נתחדש כאן
דחשיב נגע אלא דהוי נגע טהור, ולכן
יש בזה איסור קציצת נגע, וחשיב
אינו שוה בורעו של אהרן, דחשיב
בעל נגעים טהורים (ויעו"ש בתור"ד
בסו"ד שנראה דגם לגבי עבודה ס"ל
דלא חשיב אינו שוה בורעו של
אהרן), אמנם תוס' בשבועות ד'
ע"א כתבו דאיסור קציצת נגעים
הוא דוקא בנגע שעמד בעיניו בזה
וכזה דאע"ג דטהור הוא אפ"ה חשיב
נגע לאיסור קציצה, אבל אם פחות
מד' מראות ליכא איסור קציצה,
וכן הרמב"ם בפ"י מטו"צ ה"א כ'
איסור קציצת נגעים טהורים בנגע
קודם שיבוא לכהן או לאחר הפטור,
ומשמע להדיא מדבריו כש"כ
המל"מ שם דס"ל לרמב"ם כדעת
התוס' דרק נגע דאם יהא בו סימני
טומאה יטמא יש איסור קציצה, אבל
בבוהק ליכא איסור קציצה, [ואע"ג
דלגבי בעל נגעים טהורים משמע
ברמב"ם דחשיב גם בבוהק צ"ל
דסברתו דוקא לגבי איסור קציצה
דהוי משום דמטהר הנגע וכש"כ
הרשב"א שבת דף קל"ג דלכן באין
מתכוין לטהר חשיב אינו מתכוין
אע"ג דכוונתו לקציצה, וזה דוקא

בנגע ששייך לטמאתו, ולפ"ד רש"י צ"ל דאין האיסור דוקא לטהרו מטומאתו, אלא לטהרו היינו
לבטל ממנו שם מנוגע, ולא סתם איסור קציצה בעלמא, וזה שייך גם בנגעים טהורים].

והנה התוס' הוכיחו כדבריהם מהא דהגמ' בשבועות דף ד' ע"א בעי לאוקמי מתני' דמראות
נגעים שנים שהן ארבעה לגבי איסור דקוצץ בהרתו ומוכח דבעי מראות נגעים, וצ"ע לדעת
רש"י, ובמנ"ח מצוה תקפ"ד כ' דאפשר דלמסקנא לא קאי האי אוקימתא דמתני' איירי לגבי
קוצץ בהרתו, וא"כ אפשר דגם נגעים טהורים דאינם מד' מראות נגעים אסור, עוד יש ליישב
דרש"י פירש דאיירי לגבי הקוצץ סימני טומאה דכה"ג אסור רק בנגע טמא, ועו"ש איירי דינא
דמתני' דבכל הני מראות אסור לקוצץ הסימני טומאה.

ובמנ"ח מצוה תקפ"ד נסתפק האם איכא איסור קציצה בנגע פחות מכגריס, {*} והנה בדברי
התוס' יש להוכיח להדיא דליכא איסור קציצה בנגע פחות מכגריס דהא בשבועות דף ד' מבואר
דינא דמראית נגעים שנים שהם ארבעה איירי לגבי קוצץ בהרתו, ובגמ' דף ו' מבואר דהא
דאמרו שנים שהן ארבעה איירי לגבי צירוף, ומבואר דגם לגבי איסור קציצה בעי שיעור, אלא
דתוס' לשיטתם דאיסור קציצה נמי בעי שיהא מד' מראות נגעים א"כ בעי שיהא נגע לטומאה
ולכן שפיר בעי שיעור כגריס, אבל לרש"י דס"ל דגם בבוהק איכא איסור קציצה, ונתבאר
דלשיטתיה הגמ' בשבועות איירי בהכרח לגבי קוצץ סימני טומאה, ובוה בעי צירוף כדי שיהא
נגע ויחשב סימני טומאה, אבל קוצץ בהרת גופיה אסור בכל מראות, וא"כ יש להסתפק לשיטתו
האם גם פחות מכגריס איכא איסור קציצת נגעים טהורים.

ובמקד"ד ס' נ' סק"ג נקט דבפחות מכגריס ליכא איסור קציצה דלא חשיב כלל נגע, {**} וכן דן

המשך בעמ' הבא

זכינו בס"ד שבלימוד הרבים ב"אהלי טהרות" מתחילים בשבוע זה בס"ד מס' נגעים, ובר"ש משאנץ ובראב"ד בתו"כ ר"פ בחוקתי כתבו בלימוד דיני
נגעים מקיימים המ"ע דזכור את אשר עשה וכו' למרים, ויעו"ש עוד בפסחים נ' ע"א על הפסוק והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון, דאמר ר' יוחנן
אלו נגעים ואהלות שיקרים הם בעוה"ז וקפיוין הם לעוה"ב יעו"ש במהרש"א, שהם הלכות חמורות.

ונעמוד בזה על ענין אחד בפרשת תזריע מצורע

שאלו למה הוזכר בקרא נגעי אדם, בגדים, דיני טהרת המצורע, ואח"כ הוזכר דיני נגעי בתים, הו"ל למיכתב דיני בתים אחר בגדים, ואח"כ לכתוב דיני
טהרת המצורע, [ועיין בס' צרור המור ר"פ מצורע].

ולכא"ו היה נראה דנגעי אדם נהג גם במדבר, וכדמוכח ממעשה דמרים, וכן איתא להדיא בתוספתא פ"ז הט"ו והובא בר"ש סוף פרק י"ג דנוהג בחו"ל,
[חומר באדם מבתי, שאדם מטמא בארץ ובחו"ל ובתים אין מיטמאין בחו"ל], וא"כ י"ל דגם נגעי בגדים נהגו במדבר, ומשא"כ נגעי בתים, דנוהג רק
בא"י וכדכתיב בקרא כי תבואו אל ארץ כנען, וכדתנן בנגעים פרק י"ב משנה ד', ולכן כתוב אח"כ דנוהג רק בא"י, ולפ"ז צ"ל דנגעי בגדים נהגו בחו"ל,
ובמשנה לא הוזכר להדיא איך דינים בחו"ל, והרמב"ם הוזכר (פי"ד ה"א מטו"צ) רק דין נגעים דבתים דאין מיטמאין בחו"ל, ולא הוזכר כן בפ"ב ובפי"ג
לגבי נגעי בגדים, ומשמע לכא"ו דנגעי בגדים נהגים בחו"ל, ולכן הוזכר בתחילה דנהגו גם במדבר, ויעו"ש בתו"כ ס"פ תזריע עה"פ זאת תורת נגע צרעת
בגד הצמר וגו' לטהרו או לטמאו, כשם שמצוה בארץ כן מצוה בחו"ל, משמע דנוהג נגעי בגדים בחו"ל.

אמנם הרמב"ם ס"פ תזריע כתב בתו"ד, וכן אני חושב בנגעי הבגדים שלא ינהגו אלא בארץ, [והוסיף שם ולא הוצרך למעט מהן חו"ל כי לא יארע שם
לעולם, וצ"ב דא"כ למה נגעי בתים הוצרך למעט וצ"ע], ולכא"ו הטעם בזה דילפי' בגדים מבתיים, וכמו דלגבי בגד של גוי ילפי' בגדים מבתיים, ה"נ לגבי
חו"ל, וא"כ גם במדבר לא נהגו נגעי בגדים.

ואאמור"ד שליט"א אמר דיוק נפלא לזה בשם הגר"ש גפן שליט"א, דרק בנגעי אדם הוזכר אהרן הכהן, ולא בנגעי בגדים, ומשום דאין נוהג אלא בא"י
לכן לא הוזכר אהרן הכהן, [והא דאיתא בתו"כ כך מצוה בחו"ל עיין בס' שיח השדה (למרח הגר"ח קניבסקי צ"ל) בהערות עמ"ס נגעים דהכוונה דאם
נולד בא"י יוצא לחו"ל אפשר לטמאו בחו"ל, ונתבאר בזה בארוכה במשנת טהרות פי"ב מ"ד, ונמצא דנגע שנולד בבגד בחו"ל לא נטמא, וה"ה במדבר
לא נהג], ולפ"ז הדרא הקושיא לדוכתיה, למה הוזכר נגעי אדם ובגדים בתחילה, ונגעי בתים לבסוף.

ואפשר עפ"ד הגר"ח צ"ל בכתבים דחלוק נגעי בתים מנגעי בגדים, דנגעי בתים אין הביאור דהבית מקבל טומאת נגעים, אלא דהבית נעשה לחפצא
של טומאה, ולכן עושין מקוה בבית ולא חשיב הויתו בדבר המקבל טומאה, ומה"ט נמי כתמים שנמצאים על בית ל"ה כתם על דבר המקבל טומאה,
אבל בבגדים נתחדש דהבגד נטמא בטומאת נגעים, ולכן כתם הנמצא ע"ג משתייתא מבואר בר"פ הרואה כתם דהוי כתם על דבר המק"ט, ולכן גם
בהלך מהם הנגע צריכים השתי והערב טבילה וכדכתיב בקרא, דהוי חפצא הנטמא בנגע, ומשא"כ בתים ל"ה דבר המקבל טומאת נגעים, אלא דחשיב
חפצא דטומאה, [וצ"ל דכ"ז שלא טהרו אותו בצפרים, עוד חשיב בית המנוגע], ועפ"ז י"ל דלכן נקט נגעי בתים בפנ"ע דחלוקים מנגעי אדם ובגדים
דל"ה קבלת טומאת נגעים, (כן העיר הגר"ח ראובן שוורץ שליט"א).

והעירוני ד"ל דגם אם אין נוהג נגעי בגדים בחו"ל, אבל אפשר דבמדבר נהג, ורק בנגעי בתים יש דין כי תבואו אל ארץ כנען, ולכן נגעי בתים כתובים
בסוף וצ"ב בזה.

ובעיקר הא דמבואר ברמב"ן וכו"ה ברמב"ם סוף הל' טומאת צרעת דנגעי בתים ובגדים אינו מנהגו של עולם אלא אות ופלא, הקשה מרן הגר"א"ל
שטיינמן צ"ל מהא דאמרו בסנהדרין ע"א ע"א בית המנוגע לא היה ולא נברא כיון דבעי שיראה כשתי גריסין על שתי אבנים בקרן זוית, והא כיון
דבלא"ה הוי נס, מה הנפ"מ אם הוי בקרן זוית או באמצע הבית, ופלא שלא עמדו ע"ז הקדמונים, ועיין גם בספר שיח השדה למרח הגר"ח ק"צ"ל שעמד
בזה, ויש להאריך בזה [והא דלא נהג נגעים בזה"ז, יתבאר במשנה ד' ובדברי הרמב"ם בשלהי מכילתין].

א – בדין שיעור כגריס בנגע

א. מראות נגעים שנים שהן ארבעה, ועיין בר"ש דרך תולדות עם אבות ידידה מצטרפי וכן אבות
להרדי, אבל אב ותולדה אחרת או תולדה ותולדה אחרת אין מצטרפים, והא דאבות מצטרפי
ילפי' דתו"כ מקרא דמצטרפי ותולדות דמצטרפות עם האבות צ"ל דהוי סברא דחשיב חד
מינא. וכן מבואר במאירי שבועות דף ה' וברש"י שבועות ה' ע"ב מבואר דקרא דתולדות אתא
לומר דמצטרפי, (וע"ש בפנ"י ובדברי ריב"ז המצוין בגה"ש שהאריכו לכאר כן בדברי רש"י,
ועי"ש בתוס' הרא"ש) אבל שתי תולדות, או אב ותולדה דלא ידידה לא מצטרפי.

ובמשנה אחרונה הק' אמאי לא מצטרפי ל' תולדות (וכן ל"ל קרא דאבות מצטרפי) הא קי"ל
דכל שטומאתו ושיעורו שוה מצטרפים וכדתנן במעילה דף י"ז ע"א, ומבואר שם במשנה דהא
דשרץ ונבילה אין מצטרפין משום דאין שיעורן שוה דזה כעדשה וזה בכזית ואין טומאתן שוה
דזה כמגע וזה במשא, וא"כ בנגעים דשוין בשיעורן ובטומאתן אמאי אין מצטרפין. {**}

ולכא"ו יש ליישב הך קושיא בפשיטות דבנגע אין הפירוש דהנגע מטמא את האדם, וכמו דזוית
מן המת ומן הנבילה מטמא, אלא אדם שיש לו נגע הוא טמא, וא"כ ל"ש בזה כלל הא דטומאתו
שוה מצטרפים, דאין הנגע מטמא.

אך י"ל עוד בזה וכן תירץ אאמו"ר שליט"א דשיעור כגריס ל"ה שיעור בטומאה כמו כזית ונבילה
וכזית מת וכעדשה מן השרץ, אלא הוי שיעור בשם נגע דרק נגע כגריס חשיב נגע. וכן ל"ש כלל
צירוף בזה, דכ"א לא חשיב נגע.

ב. והנה באיסור קציצת נגעים מבואר בשבת דף קל"ב ע"ב דגם בנגעים טהורים איכא איסור
קציצה, ונחלקו רש"י ותוס', דרש"י שם כתב דבוחק נמי חשיב נגע טהור לגבי איסור קציצה, {*}

צורתא דשמעתתא הנאון הגדול ר' איתמר גרבוז שליט"א

שם במנ"ח מצוה ער"ה להוכיח מדברי רש"י דפחות מכגרים לא חשיב בעלי נגעים טהורים לפסול משום אינו שוה בזרעו של אהרן, ומבואר לפ"ז דשעור כגרים הוא שיעור בשם נגע, ופחות מזה לא חשיב כלל נגע, ולא שיעור בטומאה, ולכן ל"ש כאן כל שטומאתו ושיעורו שוה מצטרפים, דל"ה שיעור בטומאה, אלא פחות מזה ל"ה כלל נגע.

אמנם ברש"י בכורות דף ל"ד ע"ב משמע דאיכא איסור קוצץ בהרת גם בנגע פחות מכגרים [דיעו"ש שפירש דאם נתמעט הנגע פחות מכגרים קודם קציצה כה"ג לא קנסין ליה דהוא טמא, משמע דאיכא איסור קציצה], ועי"ש בס' ראשית ביכורים דכ' דרש"י לשיטתו דאיכא איסור קציצה גם בנגעים טהורים כמו בזה, ולכן גם פחות מכגרים אסור, [ועיין בס' אגרות משה קדשים טהרות (בסוף או"ח א') ת"ש כ"ה שהאריך לבאר כן בדברי רש"י ה"ל בבכורות עיי"ש שהאריך בהאי ענינא].

אמנם נראה דאפי' אם נימא דלגבי איסור קציצה חשיב נגע פחות מכשיעור כגרים, [ולכא' ה"ה ידחשב כבעל נגעים טהורים וחשיב אינו שוה בזרעו של אהרן, ועי"ש במנ"ח מצוה ער"ה שכ' לדחות הראיה מדברי רש"י דלא נקט נפ"מ לגבי פחות מכגרים, דבלא"ה איכא נפ"מ קודם שטימא אותו הכהן], אבל אפ"ה לגבי טומאה ל"ה הדין כגרים שיעור בטומאה, אלא שעור בשם נגע לטומאה, ופחות מכגרים ל"ה נגע לטומאה, ולכן י"ל שפיר דל"ש בזה כל שטומאתו ושיעורו שוה מצטרפים.

ב' בדין צירוף מראות נגעים

א. שיטת הר"ש דצירוף דמראות נגעים הוא דוקא שתי אבות או אב ותולדה ידיה, אבל אב ותולדה של אב אחר אין מצטרף, וכן דעת רש"י בפ"ק דשבועות, ושיטת הרמב"ם רפ"א דטומאת צרעת דכל הד' מראות מצטרפים.

והנה הר"ש במשנה ג' כתב לגבי הדין דנגע שעמד בעיניו לאחר שתי שבועות דטהור, דה"ה אם נשתנה מראיו טהור ולא חשיב כנגע אחר, והביא דברי התו"כ דמבואר כן, וביאר שם להדיא דגם בנשתנה משלג לקרום ביצה חשיב עמד בעיניו ולא חשיב נגע אחר, ולקמן פ"ד משנה ז' תנן ובלבד שלא תתמעט מארבע מראות וכתב התו"ט לקמן משנה ג' דמשמע דכל שנשאר במראה נגע חשיב עמד בעיניו ולא חשיב מראה אחר, ומשמע אפי' משלג לקרום, וכתב דזה סייעתא לדברי הרמב"ם, אלא דכתב דיש לדחות דהכוונה שנשאר בארבעה מראות במראה דמצטרף וכגון משלג לסיד או מצמר לקרום, ויעו"ש בדברי המהר"ם שהובא בתו"ט שם במ"ג ד"ה לפטור את העומד בסוף שבוע שני דמבואר כן להדיא בדבריו דרק נגע דמצטרף הוא דחשיב כעמד בעיניו, אמנם הר"ש במשנה ג' בביאור דברי התו"כ כתב דאם נשתנה משלג לקרום חשיב כעמד בעיניו בסוף שבוע שני וטהור, וצ"ע הא כיון דאין מצטרף אמאי חשיב עמד בעיניו, וכתב בתו"ט דצ"ל דנקט כן הר"ש אליבא דר"מ דס"ל דקרום הוא שאת ומצטרף שאת ושלג, [ובס' אור יקרות הוסיף דהרי הר"ש במשנה א' כתב דהתו"כ ס"ל כר"מ יעו"ש, ולכן נקט אליבא דר"מ דשלג וקרום מצטרף], אמנם פשטות הדברים משמע דהר"ש נקט כן לכו"ע (גם לרבנן), ומשמע דגם בגוונא דאין מצטרף כגון שלג וקרום לרבנן, אפ"ה חשיב כעמד בעיניו, וצ"ע כיון דאין מצטרפין א"ל לכא' יחשב כנגע אחר ואמאי חשיב עמד בעיניו, ועיין חזו"א (סימן ב' ס"ק י"ב) דאפי' דלא מצטרף אפ"ה לא חשיב נגע חדש, וצ"ב הדברים, ויעו"ש בראשונים חולין דף ח' ע"א (ברמב"ם שם ובעוד ראשונים שם) לגבי שחין ומכוח, דאם נשתנה באמצע השבוע משחין למכוח חשיב כנגע אחר, ולכא' מבואר מזה דכיון דאין שחין ומכוח מצטרפין כמבואר לקמן פ"ט מ"ב חשיב כנגע אחר, וא"כ ה"נ במראות שאין מצטרפות שיחשב כנגע אחר ולמה חשיב עמד בעיניו.

ב. והנה בדין פשיון כתב הר"ש לקמן פ"ג משנה ג' תניא בתו"כ אם פשה טמא אין לו אלא במראה, מנין שלא במראה ת"ל אם פשה תפשה, פירוש במראה שהנגע השלג והפשיון שלג, שלא במראה קרום, ועיין חזו"א שם שהוכיח כן, וצ"ע כיון דאין מצטרפין זה עם זה למה יחשב פשיון, ומ"ש משחין ומכוח דתנן לקמן פ"ט מ"ב דאין מצטרפים זע"ז ואין פושין מזה לזה, ויעו"ש ברמב"ם בפיהמ"ש במשנה ג' דמבואר בתוך דבריו דהא דאיכא פשיון בד' מראות משום דכולן מצטרפים, וא"כ לדעת הר"ש דאין שלג וקרום מצטרף א"כ אמאי חשיב פשיון, ויעו"ש בראב"ד פר' תזריע פרשת נגעים פרק א' ה"ד דכתב דאב עם תולדה של אב אחר אין מצטרף וכשיטתו בהשגות פ"א מטו"צ ה"ג ודלא כרמב"ם. וכתב בהמשך דבריו שם וז"ל ולהחליט בפשיון שאם היה הנגע בהרת ובסוף השבוע פשה ממראה שאת או מסיד ההיכל מחליטו עכ"ל, מבואר להדיא דאם פשה מבהרת לקרום ל"ה פשיון כיון דאין מצטרף אבל בדברי הר"ש מבואר להדיא דגם משלג לקרום ביצה חשיב פשיון אע"ג דאין מצטרף.

ולכא' היה אפ"ה ל"ע דמש"כ התו"ט דכוונת הר"ש היא אליבא דר"מ דלדידיה שלג וקרום ביצה מצטרף, וכש"נ לעיל דהתו"כ הא קאי כר"מ וכש"כ הר"ש, ויש להוסיף דעפ"ז מדויק היטב דנקט הר"ש דפשה משלג לסיד או קרום, ושייר צמר, ואם נימא דקאי כר"מ מדויק היטב דלר"מ הרי אין מצטרף רק שלג עם סיד (דהוי תולדת בהרת) ועם קרום (דהוי שאת), ולא עם צמר דהוא

תולדת שאת, אבל פשטות הדברים דסתם הר"ש משמע דהוי לכו"ע, וצ"ע כיון דאין מצטרף אמאי הוי פשיון, ומ"ש משחין ומכוח דאין מצטרפין ולא פושין זה לתוך זה.

ג. וביאר בזה אאמו"ר שליט"א דחלוק דין ד' מראות דאין מצטרפות מדין שחין ומכוח דאין מצטרפות, דבשחין ומכוח הביאור דהוי כב' שמות דנגעים, ולכן אין פושין מזה לזה ולא חשיב עמד בעיניו, ואם נשתנה באמצע השבוע צריך הסגר מחדש, אבל בנגעי עור בשר הוי שם א' דנגע, ורק הוי ד' מראות, אבל הוי חד שם וחד פרשה דנגעי עור בשר, ולכן שפיר פושין מזה לזה, דחשיב דהנגע פשה, וכן חשיב דהנגע עמד בעיניו, ורק דלצירוף בעי' שיהא חד מראה, ונתחדש דאב ותולדה, או שתי אבות חשיבי כחד מראה להצטרף, אבל כל הד' מראות חשיבי כחד נגע ולכן שפיר פושין מזה לזה, וכן חשיב עמד בעיניו [אמנם אם בסוף שבוע נשאר חצי גרים שלג ונשתנה חצי גרים לקרום ודאי נטהר דלא חשיב דיש כאן נגע, אבל בנשתנה כולו לקרום שפיר חשיב עמד בעיניו].

והנה בר"ש לקמן פ"ט מ"ב הביא בשם התו"כ דאם אין ידוע אם הוא שחין או מכוח טהור, [אמנם הרמב"ם בפ"ה ה"ו כ' דאין בכך כלום ועיי"ש בכס"מ דלמד הרמב"ם ביאור אחר בתו"כ], ויעו"ש בביאור הח"ח על התו"כ פרק ז' ה"ב שכ' על הא דאם אין ידוע אם הוא שחין או מכוח אין יכול לטמאותו וז"ל ואינו דומה לשאת ובהרת שאם היה ספק לו אם הוא מראה זו או זו מטמאו ממ"נ דהתם ענינם חד עכ"ל, וצ"ל דאע"ג דיש דין דצריך שיהא בקי בהן ובשמותיהן, היינו דין על הכהן שצריך שיהא בקי אבל גם בגוונא דיש לו ספק יכול לטמאותו, ול"ד לשחין ומכוח, ולכא' הוא כש"נ דחלוק שחין ומכוח דהוי ב' שמות, משא"כ שאת ובהרת הוי חד שם טומאה, אלא מראות חלוקין.

ויעו"ש בר"ש במשנה א' בסו"ד שהק' מ"ש דבשחין ומכוח בעי' קרא דאין מצטרפין והכא בעי' קרא דמצטרפין, ויתירך דל"ד דהכא שני מראות נגעים הן שמיטמא בהן, אבל שחין ומכוח אינן מראות נגעים, ובעו ארבע מראות לסימני טומאה ולמה לא יצטרף מראה שבשחין למראה שבמכוח אם שניהם מראה א' אי לאו דמיעטיה קרא. ונראה כוונתו דלולי קרא ס"ד דשחין ומכוח הוי חד שם טומאה, ומשום המראה הרי הוי חד, ועו"י ילפי' מקרא דהוי ב' שמות דטומאה ולכן אין מצטרפין, אבל בנגעי עור בשר החילוק הוא דהמראות חלוקין, עוד כתב הר"ש א"נ משום דכתיב שאת או ספחת או בהרת ה"ה דלא מצטרפי וכו', ולכא' כוונתו דס"ד דשאת ובהרת הוי ב' שמות דנגעים, אבל י"ל דכ"ז לולי דגלי קרא דמצטרף, אבל לאחר דגלי קרא דמצטרף א"כ חשיבי שניהם חד שם נגע, ולכן גם תולדת בהרת דאין מצטרפת עם שאת לה' משום דהוי ב' שמות דטומאה, אלא דהוי מראות חלוקות, ולכן לגבי פשיון ולגבי עמד בעיניו חשיב כחד נגע, וחשיב עמד בעיניו ופושין מזה לזה וכש"נ.

[ויעו"ש ברמב"ם פ"ה מטו"צ ה"ו דשחין ומכוח א"צ שידע אם הוא שחין או מכוח דשניהם סימן א' וטומאה אחת, ומשמע דס"ל דשחין ומכוח חשיב שם טומאה אחת ודלא כש"נ בדברי הר"ש, ומדברי הרמב"ם משמע דעצם הא דאין מצטרפים הוי סיבה דאין פושין מזה לזה אע"ג דחשיב שם טומאה אחת, ויש להאריך בשיטתו].

ג' - בשיטת הרמב"ם דכל מראות נגעים מצטרפים

הרמב"ם בפ"א מטו"צ ה"ג פסק דארבע מראות אלו כולן מצטרפין זה עם זה וכו', והראב"ד השיג מסוגית הגמ' פ"ק דשבועות דאמרין סיד ההיכל ליצרפיה בהדי לאו בר מיניה הוא, אלמא תולדה דהאי לא מצטרף בהדי האי עכ"ל הראב"ד, והנה מקור דברי הרמב"ם הוא מפשטא לישנא דמתני' דמשנה ג' דתנן ארבעה מראות האלו מצטרפים זע"ז והר"ש נדחק בלשון המשנה, אבל הרמב"ם למד כפשטות המשנה דכל ד' מראות מצטרפים, וכ"ה בכס"מ [ועי"ש בא"ר שכ' דהוי מח' בזה דתנא במשנה ד']. וברע"ב במשנה ג' כתב דהתוספתא מסייע לדברי הרמב"ם עיי"ש בתו"ט שהביא התוספתא שכיון לה הרע"ב, וכ"ה בירושלמי מובא בר"ש משנה א' מה שנים מצטרפים זע"ז אף ארבעה מצטרפים זע"ז, וע"ע בתו"ט במשנה ג' שהוכיח כדברי הרמב"ם מהא דאיתא בתו"כ דבכל הד' מראות חשיב עמד בעיניו ולא חשיב כנגע חדש, [אמנם בדעת הר"ש צ"ל כש"נ לעיל דאע"ג דאין מצטרפים, אפ"ה חשיב כנגע אחד], וכן יש להוכיח מדברי התוס' הובא בר"ש פ"ג מ"ג דמהני פשיון ממראה אחר, ויעו"ש ברמב"ם בפיהמ"ש במ"ג דמבואר דהא דמהני פשיון במראה אחר הוא משום דמצטרף זל"ז, [ובדעת הר"ש צ"ל דס"ל דאע"ג דאין מצטרף אפ"ה חשיב פשיון], אלא דאכתי קשה ע"ד הרמב"ם מסוגית הגמ' דריש שבועות דמבואר דאין מצטרף תולדת בהרת עם שאת, ויעו"ש בכס"מ שהאריך בישוב דברי הרמב"ם, ונקט הכס"מ בדעת הרמב"ם דפסק כר"ע ולכן מצטרפים כל הד' מראות, ומשא"כ לרבנן איכא אבות ותולדות ואין מצטרפים תולדה עם אב אחר, אמנם בפיהמ"ש כתב הרמב"ם דלר"ע הסדר הוא בהרת תולדת בהרת ושאת ותולדת שאת, ולרבנן השאת יותר לבן מסיד ההיכל יעו"ש, וביד כתב הרמב"ם בפ"א מטו"צ ה"ב דשאת לבן יותר מסיד ההיכל וא"כ ע"כ דפסק כרבנן, וצ"ע א"כ אמאי מצטרפי כל הד' מראות.

אמנם בישוב דברי הרמב"ם יעו"ש בהעמק שאילה (שאלתא פ"ח סק"ג) שכ' די"ל דס"ל לרמב"ם (איפכא מדברי הכס"מ) דרק לר"ע דס"ל דשתי מעלות אין מצטרפין ה"נ בשאינו מינו לא מצטרף, אבל לרבנן לעולם מצטרפים, וא"כ ל"ק כלל מסוגית הגמ' דקאי כר"ע, אבל לרבנן דמצטרף גם ברחוק שתי מעלות ה"נ מצטרף בשאינו מינו, והרמב"ם דפסק כרבנן לכן מצטרף

הגאון הגדול רבי דניאל זולפסון שליט"א

ובראב"ד וברשב"א שכתבו דגם רבנן מודו לסברת ר"ע
דמצריך סמוכין לענין צירוף, אלא דסברי רבנן דמראה
השאת ומראה הסיד חד דרגת לובן הם ושפיר חשיבי
הסיד והבהרת סמוכין זה לזה.

וּלְפִי כל האמור נראה ליישב ש' הרמב"ם, דס"ל כדברי הראשונים הנ"ל דרבנן נמי מודו לסברת ר"ע דבעינן סמוכין, ולזה הוא דמפרש בטעמא דרבנן דיסוד הדין דתולדה מצטרפת לאב שלה, אין הוא דין בפנ"ע שהתולדה דינה כאב, אלא כהצד השני שהתבאר לעיל

דהוא גילוי על מראה האב שגם מראה זה בכלל המראה דהאב וכן"ל, ומש"ה שפיר מצטרף הסיד לבהרת דכין דחשיב כחד מראה עדיף טפי מתרי מראות שהם סמוכין זה לזה ומצטרפין, ורק לר"ע דאב והתולדה ב' מראות נפרדות הם אמרינן דאין צירוף בב' דגרות. [ואף ההתבאר דעד זה תולדה הוא גילוי במראה האב, אתי שפיר רק בש"י הרמב"ן דתרי מיני לובן הם, ולש"י בלאו הכי נחא ש"י רבנן דשפיר הוי סמוכין דבאותו גוון חד דרגא הוא, ולא חיישינן במה שיש גבוה ממנו בגוון אחר, מ"מ"ל הכי מסבירא דיהו יסוד דין תולדה ואינו דין בפנ"ע]

ומעתה מיושבים היטב דברי הגמ' לשיטת הרמב"ם, דהך כלאא דנקטה הגמ' דאין תולדה מצטרפת אלא לאב שלה שהוא מינה אין זה אלא אליבא דר"ע דס"ל להתולדה הוי דין נפרד בפנ"ע אלא שנתרבה להיות דינה כדיון האב, ולכך אין מצטרף אלא חד דרגא, ולפנ"ד סברא הוא דאין צירוף אלא במינו, אבל לרבנן דס"ל להתולדה הוא חד דינא עם האב ומראה אחד הם, א"כ פשיטא דהך ריבויא דהתו"כ דמרבה שהאבות מצטרפים, מרבה אף להתולדות שייצטרפו, דאף את"ל כדברי הר"ש הג"ל דלא ילפינן מקרא דוהיה אלא המפורשים בקרא, מ"מ לפשטנ"ל ליכא כלל דין אבות המפורשין ודין תולדות דאתיין מריבויא, אלא הדכל בכלל מראה האב הוא, ופשיטא דכיון דמרבינן מקרא דוהיה שהבהרת מצטרפת לשאת, נכלל בזה גם שתולדת הבהרת מצטרפת לשאת דאין זה מראה בפנ"ע אלא דבכלל מראה הבהרת עצמה היא, משא"כ אליבא דר"ע דהתולדה והאב תרי דינים הם אמרינן דאין לך בו אלא חידושו ורק המפורשין בקרא מצטרפין וכמש"כ הר"ש והרא"ש.

והראב"ד שהקשה על הרמב"ם, אזיל לטעמיה בהל' ב' שם שפירש טעמא דרבנן דסיד מצטרף לבהרת משום דשאת וסיד חדא דרגא ושפיר חשיבי הבהרת והסיד סמוכין כמש"נ לעיל, ומבואר דאילולי זה אף לרבנן בעי סמוכין, וא"כ הרי דגם רבנן מוודו לסברת ר"ע התולדה הוי דין מראה בפנ"ע ורק שנתרבה דינו להיות כדין האב, ושפיר הק' דמדברי הגמ' מוכח שלא כדעת הרמב"ם ו' ולא ילפינן מקרא דוהיה אלא לענין האבות ולא לענין התולדות דלדידיה אין לחלק בזה בין ר"ע לרבנן, ואזיל הרמב"ם והראב"ד לשיטתייהו בזה בהלכה ב' ודו"ק.

וזהנה מדברי הרמב"ם בפהמ"ש בסוף משנה ג' מבואר דלר"ע נמי כל המראות מצטרפים, והוא לכא' בודאי סותר לסוגית הגמ' דמבואר דר"ע עכ"פ ס"ל כן שאין כל המראות מצטרפות, וייעוי' במש"כ בזה בספר מראות טהורות ס' א' סק"ב, ובהערה אות ב' שם בד"ה ועפ"י, ומה שפקפקנו שם בד"ה אלא, יש מקום ליישב היטב וקיצרנו.

לעיונא

מהו הדין באופן שהכהן מסופק אם המראה בהרת או שאת, ואין ספקו במה שאינו בקי במראות, אלא שדבר אחר כגון לכלוך גורם לו את הספק, האם יוכל לטמא ממנו.

פ"א מ"א. מראות נגעים שנים שהן ארבעה, בהרת עזה כשלג שניה לה כסיד ההיכל, והשאת כקרום ביצה שניה לה כצמר לבן דברי ר"מ, וחכמים אומרים השאת כצמר לבן שניה לה כקרום ביצה.

ובגמ' בשבועות (ה' ע"ב) גרסינן, א"ר חנינא מאן תנא מראות נגעים שנים שהן ארבעה, דלא כר"ע, דאי ר"ע כיון דאמר זו למעלה מזו וזו למעלה מזו, א"כ סיהרת סיד היכל מלצרף, בהדי מאן ליצרפיה, ליצרפיה בהדי בהרת איכא שאת דעדיפא מיניה, ליצרפיה בהדי שאת לאו תולדה ידידיה הוא, ע"כ. ומבואר בדברי הגמ' דאין צירוף מראות אלא במה שגבוה ממנו דרגא אחת ולא ב' דרגות, ועוד, דאין תולדה מצטרפת לאב אחר.

והרמב"ם (פ"א מטו"צ ה"ג) כתב בזה"ל, ארבע מראות אלו כולן מצטרפין זה עם זה בין להקל בין להחמיר, ובהשגת הראב"ד, א"א אינו נראה כן מן הגמרא, דאמרין התם סיד ההיכל ליצרפיה בהדי שאת לאו בר מיניה הוא, אלמא תולדה דהאי לא מצטרף בהדי האי, עכ"ל. ועי' בכ"מ שכתב ליישב שיטת הרמב"ם דמפרש סוגית הגמ' באופן מחודש, והחזו"א סי' ב' סק"ד האריך בזה ותמה על דבריו בכמה קושיות עיי"ש.

והנה מקור ויסוד ש' הרמב"ם בפשוטו הוא משום ריבויא דהתנ"כ, דילפינן מקרא דוהיה דמצטרפין הבהרת והשאת זה לזה, וס"ל להרמב"ם דה"ה שתולדותיהן מצטרפין עם האבות אף שאינו תולדה ידיד' (וכמו שהק' באמת התנ"ס' והרמב"ן לשיטתם אמאי לא דרשינן הכי), וה"ה דאף ב' תולדות מצטרפין זה לזה, אלא שלפום סוגית הגמ' פירשו הר"ש והרא"ש דלא מוקמינן לריבויא דוהיה אלא אאבות דמפורשין בקרא, ובש' הרמב"ם י"ל דמודה לזה, אלא דס"ל דסו"ס דין התולדה כדין האב לכל מיילי ומאחר שנתרבה האב דמצטרף לשאת ה"ה תולדתו דדינה כאב [ויתבאר יותר בסמוך]. אלא שצ"ע מהסוגיא וכקושיית הראב"ד ז"ל. [ועוד נראה דמקור ש' הרמב"ם ממשטייה דמתני' בפ"מ ג' דתנן ארבעה מראות האלו מצטרפין, ובר"ש וברא"ש נדחקו בזה יעווי"ש, ועוד נראה מקור נאמן לש', דהנה הרמב"ם ס"ל דפשיון ממראה אחר מטמא מדין צירוף, ובתוספתא פ"ב תניא דפשיון מטמא בכל הד' מראות, וא"כ מבואר להדיא לש' הרמב"ם דאיכא צירוף בכל המראות]

והנראה לומר בביאור ש"י הרמב"ם, שהוא מפרש דמה שאמרו בסוגיא דאין התולדה מצטרפת לאב אחר דאינו מינה, היינו דוקא אליבא דר"ע דמייירי הגמ' אליביה, אולם לרבנן דקיי"ל כוותיה איכא צירוף לכל הד' מראות, ובטעם הדבר לתלות זה בפלותתם נראה, דהנה יש לחקור ביסוד דין תולדה גבי נגעים, אם הוא כדין תולדה במלאכת שבת שהוא דין נפרד מהאב ונתרבה שגם הוא כדין האב, או דלמא דשאני הכא דאפקיה רחמנא להתולדה בלשון ספחת דהיינו שהוא נטפל לגמרי לאב, והוי גילוי על דינו של האב דלא בעינן שיהיה המראה בדרגת לובן דשלג דוקא וסגי במראה לובן עד סיד ההיכל, וכי היכי דאיכא כמה גוונים במראה השלג גופיה ולא בעינן דוקא למראה החזק שבהם, ה"נ לאחר שנתרבה לו תולדה לא בעינן שיהיה במראה שלג דוקא, וסוף גבול מראה הבהרת הוא סיד ההיכל, וכן סוף גבולו של מראה השאת הוא בחוץ דקרום ביצה. ואמנם פשוט דלא שייך לומר כן אלא אם נימא כהרמב"ן ור"ן דתרי מיני לובן הם, השאת והבהרת [וכתבו בזה משל כלובן המים והחלב שהם שני מינים], דאל"ה הרי כשנתרבה המראה השלישי שהוא סוף גבולו של המראה הראשון שוב ממילא גם המראה השני בכללם, ומדחשיבין למראה השני בשם בפנ"ע דשאת ואינו כלול במראה הבהרת ע"כ הוא משום דתרי גווני ניהו, והתורה חלקה ביניהם להחשב כל אחד בשם בפנ"ע.

והנה בסוגיא בשבועות התבאר דל"ע אין הסיי יכול להצטרף עם הבהרת אף אם הוא תולדת כיון דגבוה ב' דרוגות, ובטעמא דרבנן דס"ל דשפיר מצטרף היה אפשר לומר דפליגי על סברת ר"ע וס"ל דסגי שהוא תולדתו וממינו להצטרף ואף שאינם סמוכין, אולם יעוי' בבעה"מ

»»» המשך 'צורתא דשמעתתא' מעמ' קודם

בכל גווי עכ"ד והדברים עדיין מחוסרים ביאור דמה תלוי הא בהא.

ונראה בביאור הדברים דיסוד סברת הרמב"ם היא, דכיון דקיי"ל דשתי אבות מצטרפים מקרא דוהיה, והרי אב ותולדה ידידה נמי מצטרף, ובמאיירי בשבועות ה' ע"ב מבואר דהא דאב ותולדה מצטרף הוא משום מין אחד, וא"כ סובר הרמב"ם כיון דחשיב דהאב והתולדה הוי חד מינא, ושתי אבות מצטרפים ממילא מצטרף תולדה עם אחר אחר כמו דאב עם אב מצטרף, זהו יסוד סברת הרמב"ם, ולפ"ז מיושב היטב הסוגיא בשבועות דכ"ז לרבנן דס"ל דאב ותולדה מצטרף, וממילא מצטרף גם אב ותולדה דלאו מיניה כיון דהתולדה כאב, ואב מצטרף עם אחר, אבל הסוגיא בשבועות שם קאי לר"ע דס"ל דאין מצטרף תולדה עם אב ידיה כיון דרחוקה היא בב' מעלות, וממילא כיון דלר"ע אב ותולדה ידידה אין מצטרף, ה"ה דאין מצטרף תולדה עם אב אחר, דכל הטעם דמצטרף תולדה עם אב אחר הוא משום דהתולדה כאב, ממילא מצטרף עם אב אחר כמו אב ואב אחר, אבל לר"ע דאין מצטרף תולדה עם האב ממילא אין מצטרף נמי עם האב הסמוך לו, ומיושב היטב דברי הרמב"ם, ול"ק כלל מסוגיא דשבועות.

והראב"ד **הדשיג** ע"ד הרמב"ם וס"ל דגם לרבנן אין מצטרף שאת עם תולדת בהרת, ולכא"ה הרי סברת הרמב"ם כרורה דכיון תולדת חשיב מינא דאב, ואב ואב מצטרף אמאי לא יצטרף תולדה עם אב אחו, ונראה דהראב"ד אזיל לשיטתו דכתב בפירושו לתוס' (פרשת נגעים פ"א ה"ד) וז"ל ומפרש בריש מס' שבועות שאין תולדות של זה מצטרפת לא עם אביו של זה ולא עם תולדתו של זה שלכך נקראת תולדתו לומר "כי הוא זה אביו ועמו מצטרף ולא עם האחר",

משמע מדבריו דהא דנתרבה תולדה הוא לענין להצטרף עם אביו, [וכן מבואר בפנ"י שבועות ה' ע"ב בבבאור דברי רש"י דהא דנתרבה תולדה הוא לענין צירוף, וכ"כ בתש' בדברי ריבות המצוין בגמ' ששם בשבועות והיינו דלענין טו"צ כל מה דהוי יותר מבוהק הוא מראה טמא, וכל הריבוי בתולדות הוא לענין צירוף], וממילא ס"ל לראב"ד דבזה נאמר דתולדה מצטרפת עם אביה ולא עם אב אחר, אבל הרמב"ם י"ל דס"ל כמבואר במאירי דהא תולדה מצטרף הוא מסברא דחשיב כמינו, וכיון דחשיב כמינו ממילא מצטרף גם עם אב אחר כיון דהתולדה חשיב כמו האב, והאב מצטרף עם אב אחר, [ואפשר דגם הרמב"ם ס"ל דנלמד מקרא תולדה מצטרפת, אבל כיון דהתולדה כאב, ואב מצטרף עם אב ממילא מצטרפת גם תולדה עם אב אחר], והראב"ד ס"ל דנתרבה רק דמצטרפת עם אותו אב ולא עם אב אחר, [ולכא' היה אפשר לומר עוד דכוונת הראב"ד להשיג לשיטתו דהשיג בהשגה הקודמת דכל הא דארבע מראות זו למעלה מזו זה דוקא לר"ע, אבל לרבנן סיד ההיכל וצמר לבן כי הדדי יעו"ש, וא"כ לפ"ד הרי הרמב"ם ע"כ פסק כר"ע כיון דפסק דזה למעלה מזו, ולכן תמה הראב"ד דא"כ אין מצטרף תולדת שאת עם בהרת כמבואר בסוגיא דשבועות לר"ע, אבל א"כ הו"ל לראב"ד להשיג על הרמב"ם דלר"ע הרי אין מצטרף נמי סיד ההיכל עם שלג דהוי ב' מעלות זה מעל זה, והרמב"ם פסק דמצטרף תולדת בהרת עם בהרת, וע"כ דכוונת הראב"ד להשיג בהשגה השנייה גם לרמב"ם לשיטתו דס"ל כרבנן דאפ"ה אב עם תולדה דאב אחר אין מצטרפים, וצ"ל כש"נ דס"ל דבגה"כ דתולדה מצטרפת נאמר דמצטרפת דוקא עם אב דידה ולא עם אב אחר].

מראות נגעים: התחיל בחלוקת מראות נגעי הבשר כפי שעשה הכתוב (פיהמ"ש לרמב"ם):
מראות נגעים שנים שהן ד': מראות לשון זכר להכי תנן להו בלשון זכר כדכתיב (שמות ג') המראה הגדול הזה (ר"ש): שנים כתובין בקרא בהדיא שאת ובהרת (רע"ב): שהן

ארבעה: יש לך לרבות עוד שנים אחרים דלא כתיבי בקרא, והן תולדה דשאת ותולדה דבהרת, דמרבין להו מספחת, דספחת אינו שם נגע אלא לשון טפלה לאחרים כדדרשין בפ"ק דשבועות (ו' ב') אין ספחת אלא לשון טפילה וכן הוא אומר (ש"א ב') ספחני נא אל אחת הכהונות, וכתיב (ויקרא י"ד) "לשאת ולספחת ולבהרת", הטיל הכתוב ספחת בין שאת לבהרת לומר לך כשם שיש טפילה לשאת כלומר שיש לה תולדות דפשטיה דקרא דספחת אשאת קאי, כך טפילה לבהרת והיינו דקתני שהן ארבעה שיש לך לרבות להן שני תולדות מרביא דספחת (ע"פ ר"ש ורע"ב): בהרת עזה כשגל: עזה לבנה ביותר ואמרינן בפ"ק דשבועות (ו' ב') מנא לן דבהרת עזה היא, אמר אביי אמר קרא "אם בהרת לבנה היא", היא לבנה ואין אחרת לבנה. והיה נראה לומר דכל למעלה משגל בכלל שלג ולמטה משגל עד צמר בכלל צמר וכו', אבל קשה דבפ"ק דשבועות (שם), וכו', וצריך לומר דאין דרך נגע לבוא אלא בד' מראות הללו ואין מראות אחרים בנתיים, ומיהו אפשר שכל אחד ואחד יש כמה מראות, כגון שלג, שיש שלגים שמשנתנים שזה לבן

מזה וכולן מראה שלג הן, וכן צמר לבן דמפרש בפ"ק דשבועות (שם ע"ב) כצמר נקי בן יומו שמכבנין אותו למילת ושאר צמר אינו לבן כל כך וכולן מראה צמר הן, אבל לעולם לא יבוא נגע אלא כי אם בד' מראות הללו וכן משמע בפ"ק דשבועות (ע"פ ר"ש): שניה לה פסיד ההיכל וכו': סדר לבנוניתם: שלג, צמר לבן, סיד היכל, וקרום ביצה. כן מוכח בפ"ק דשבועות ה' ב' (ר"ש, ותוס' בשבועות שם). וטעמא דרבנן נחא דנותנים שתיים הלבנות לשתי האבות. שלג לבהרת, וצמר לבן שלאחריה לשאת, והשנים שאחריהן שהן תולדות נותנין הלבנה לאב הלבן כגון סיד ההיכל לבהרת, והגבוה לאב הגבוה כגון קרום ביצה לשאת (ר"ש, ותוס' בשבועות שם). [ויש חולקים דלדעת חכמים דמתני' סדר לבנוניתן הוא, שלג, סיד היכל, צמר לבן, וקרום ביצה.³ (בעה"מ ורשב"א שבועות שם):] ונפקא מינה לענין צירוף, דאב ותולדה ידיה מצטרפין⁴ כגון חצי גרים שלג וחצי גרים סיד, וכן חצי גרים צמר לבן וחצי גרים קרום⁵, ואע"פ שהאב למעלה מתולדתו שתי מעלות⁶. וכן שאת ובהרת נמי מצטרפין כדדרשין⁷ בתורת כהנים (פרשת נגעים פ"א ה"ד) והיה מלמד שמצטרפין זה עם זה, מדכתיב והיה ולא כתיב והיו שעשה לכל הנגעים אחד. אבל שני התולדות אין מצטרפות⁸, דתולדה דבהרת אין מצטרפת עם תולדה דשאת דלא קאי והיה אלא אשאת ובהרת דכתיבי בהדיא במקרא ולא אתולדות דאתו מריבויא (ר"ש): והשאת כקרום ביצה שניה לה צמר לבן דברי ר"מ: על סוף דעתו של ר"מ דהוא ת"ק כדמוכח בתורת כהנים לא יכולני לעמוד, דקאמר שאת כקרום ביצה שניה לה צמר לבן היאך עושה אב מקרום

1. מבואר דעת הר"ש דבמראה צמר לבן יש כמה גוונים משונים זה מזה וכולן בכלל צמר הן, וכ"כ תוס' בשבועות (ה' ב' ד"ה שנים), ויל"ע לפ"ז כלפי מה אמרו בגמ' שם דצמר לבן היינו דוקא צמר בן יומו שמכבנין אותו למילת, והא השתא אמרינן דכל גווני דצמר לבן בכלל צמר הן, ואין לומר דכולהו גווני דצמר לבן היינו דוקא בנקי בן יומו, אבל אם אינו בן יומו לא חשיב בכלל צמר לבן, דהא להדיא כתב הר"ש "ושאר צמר אינו לבן כל כך וכולן מראה צמר הן", וחזינן דאף שאר מראות צמר לבן שאינן כצמר נקי בן יומו הרי הם בכלל צמר לבן, וא"כ קשה מאי נפק"מ כמה שאמרו דצמר לבן דמתני' היינו נקי בן יומו שמכבנין אותו למילת.

וישנו בחזו"א (ס"ב ס"ק) שכפה"נ עמד בזה וכתב "והא דאמר צמר לבן נקי [בן יומו], היינו שגם זה בכלל צמר ולא בכלל שלג", ור"ל דלעולם כל מיני צמר הוא בכלל צמר לבן ואפילו אם אינו נקי בן יומו, והא דאמרו דצמר לבן היינו נקי בן יומו דמכבנין אותו למילת הוא, לאפוקי שלא ייחשב צמר נקי זה בכלל שלג כיון שהוא לבן ביותר, אבל לעולם כל גוונים דצמר לבן בכלל צמר לבן הם, ואמנם בהמשך דבריו שם הקשה ע"ז החזו"א וז"ל "ומיהו לא משמע כן, ועוד למה ליה למימר, הא ממילא משתמע דכל צמר בכלל צמר עכ"ל:

2. שבועות ה' ב': תנן התם מראות נגעים שנים שהן ארבעה בהרת עזה כשגל שניה לה פסיד ההיכל שאת כצמר לבן שניה לה קרום ביצה א"ר חנינא מאן תנא מראות נגעים דלא כר' עקיבא דאי ר"ע כיון דאמר זו למעלה מזו וזו למעלה מזו א"כ סתירה סיד היכל מלצרף בהדי מאן ליצרף ליצרפיה בהדי בהרת איכא שאת דעדיפא מיניה ליצרפיה בהדי שאת לאו תולדה ידיה הוא אי הכי קרום ביצה נמי בהדי מאן ליצרף ליצרפיה בהדי שאת איכא סיד דעדיף מיניה ליצרפיה בהדי סיד לאו בר מיניה הוא". ופירש"י: מאן תנא מראות נגעים גרסינן ולא גרסינן שנים שהן ארבעה דכולי עלמא הכי אית להו אלא הכי קאמר מי שנה משנה זו בלשון אבות ותולדות דלא כר' עקיבא דאי כר' עקיבא כיון דאמר לקמן מראות נגעים זו למעלה מזו נשנו כסדר מעלתן השלג והצמר והסיד והקרום ואמרינן לקמן שכסדר משנתן הן מצטרפין זה לזה ואין אחד מצטרף לגבוה הימנו שתי מעלות אלא מעלה אחת: אם כן. דהוא שנאן בלשון אבות ותולדות: סתירה. מראה הסיד מלעצטרף דמתניה לסיד שניה לבהרת ולא תניה נמי שניה לשאת והרי אף משאת היא פחותה ש"מ סבירא ליה לתנא דלא בת מינה דשאת היא ולא מיצטרפא בהדה ומהשתא בהדי מאן נצרפה אי בהדי בהרת אביה הא איכא שאת שהיא כצמר דעדיפא מינה בלובן נמצאת בהרת למעלה מן הסיד שתי מעלות ור' עקיבא זו למעלה מזו בעי: נצרפיה בהדי שאת. שהוא מעלה אחד: לאו תולדה ידיה. דהא שקלת לה מיניה ושויתיה מין בהרת ולר' עקיבא הכי איבעי ל' למיתנא בהרת עזה כשגל ושאת כצמר לבן ושניה לה סיד ההיכל וקרום ביצה דנימצי למימר כולהו מינא דהדייניו ובהרת ושאת מצטרפין ושאת וסיד נמצא לו צירוף לסיד

והכי אמרינן בת"כ בבהרת ושאת דמצטרפי והיה מלמד דמצטרפין זה עם זה אבל השתא דמחלקת תולדה לזו ותולדה לזו סבירא לן שאין מצטרף כל אחד אלא עם אביו: ע"כ.

וחמה שאמרו גבי סיד היכל "ליצרפי בהדי בהרת איכא שאת דעדיפא מינה" מוכח דשאת לבנה טפי מסיד היכל וא"כ צמר לבן שהוא שאת, הרי הוא שני בדרגתו אחר שלג, ומהא דאמרו שם גבי קרום ביצה "ליצרפיה בהדי שאת איכא סיד דעדיף מינה", מוכח דסיד היכל גבוה מקרום ביצה, וא"כ נמצא דמוכרח שסדר לבנוניתן הוא, א' שלג, כמבואר במתני' דבהרת עזה כשגל, ב' צמר לבן כדאמר' התם דשאת שהיא צמר לבן עדיפא מסיד היכל, ג' סיד היכל כדאמר' התם דסיד היכל עדיף מקום ביצה, ד' קרום ביצה:

3. וביישוב הוכחת הר"ש מדמקשינן לר"ע בהדי מאן ליצרפי, דמבואר בזה דצמר לבן עדיף מסיד (וכמשנ"ת בהערה קודמת), ע"י בבעה"מ ורשב"א שביארו דבזה גופא פליגי חכמים ור"ע בסדר לבנונית המראות, וקושיית הגמ' שם קאי בשיטת ר"ע דסדר לבנוניתן של מראות נגעים היא שלג, צמר לבן, סיד היכל וקרום ביצה, אבל לדעת חכמים סדרם הוא שלג, סיד היכל, צמר לבן, קרום ביצה:

4. מבואר שיטת הר"ש דמה ששנו במתני' ד' מראות נגעים בלשון אבות ותולדות, הוא לענין צירוף שהתולדה מצטרפת לאב ידיה לשיעור נגע בכגרים, וכן מתבאר בדברי רש"י בשבועות (שם) דפ' במה שאמרו שם דלר"ע יש לשאת ב' צירופים האחד סיד היכל והשני קרום ביצה, ותרווייהו מצטרפי בהדי שאת ולא בהדי בהרת, וכתב רש"י דאיכא ב' תולדות לשאת, אמנם בתוס' (שם ד"ה א"ע) חלקו ע"ד רש"י וכתבו דבין לר"ע ובין לרבנן איכא לכל אב תולדה אחד, והא דפליגי הוא רק לענין צירוף דלר"ע מצטרפים שתי התולדות בהדי שאת ולרבנן לא מצטרפי, אבל לענין אבות ותולדות אין מחלו' ומודה ר"ע דאיכא ב' אבות וב' תולדות.

ובבאור מחלו' רש"י ותוס' ביאר' בשו"ת דברי ריבוב (סי' כ"ו), וציין לדבריו הגרעק"א בגליון הש"ס בשבועות (שם), דלדעת רש"י כל עיקר הריבוי מקרא דספחת דאיכא תולדות הוא רק לענין צירוף, דלעצם הדבר שהתולדות חשיבי מראות נגעים לטמאות לא בעינן לקרא דספחת, דבלא"ה ילפי' בתו"כ (פרשתא ב' פ"א) "יכול כל מראה השלג יהא טמא ושאר כל המראות יהיו טהורים, ת"ל (ויקרא י"ג) "בהק, הבהק טהור הימנו ולמעלה טמא", ומבואר בזה דכל שהוא למעלה מן הבהק הרי זה מראה טמא, וד' מראות נגעים הם בכלל הנגעים שלמעלה מן הבהק ולהכי לא בעינן קרא דלספחת לרבות תולדות, ומה שהוצרכו לרבות תולדות מקרא דספחת הוא רק לענין צירוף, דהתולדה מצטרפת עם אב ידיה ולא עם אב אחר. אבל דעת תוס' בשבועות שם, דקרא דספחת דמרבין תולדות אתי לגלויי את עיקרדין טומאת התולדות, אבל לענין צירוף לא שמעינן מינה. ובשיטת תוס' צ"ת מאי נפק"מ בדין תולדות אחר

פני המשנה

הר"י גרשטיין
שליט"א

מראות נגעים שנים
שקו אבקצה. בהרת
עזה כשלג, שניה לה
פסיד ההיכל. והשאת
פקרום ביצה, שניה
לה פצמור לכן, דברי
רבי מאיר. וחקמים
אומרים, השאת
פצמור לכן, שניה לה
פקרום ביצה

ביצה דמנחתא מכולהו, וצמר לכן דעדיפא מינה ב' מעלות היא תולדה, ועוד
תולדתה דשאת עדיפא מתולדתה דבהרת, וזהו תימה לומר דסדר לבנינותם
לר"מ שלג וקרום ביצה סיד ההיכל וצמר לכן דאיך היתה סברתם חלוקה כל
כך זו מזו שלא יוכלו לברר דבר התלוי בראיית העין ושמא קראי קא דריש
ר"מ משום דתניא בפ"ק דשבועות (דף טז:) בהרת עמוקה וכן הוא אומר (ויקרא
יג.) עמוק מן העור כמראה חמה העמוקה מן הצל שאת אין שאת אלא גבוה
וכן הוא אומר (ישעיה ב) על הגבעות הנשאות והשאת קסבר ר"מ מדקרייא
רחמנא שאת שמע מינה שהיא הגבוהה שבארבע המראות דהיינו כקרום
ביצה כמו שהצל גבוהה מן החמה וקצת משמע כן בת"כ כמו שאפרש. והא
דיהיב צמר לכן שאחר שלג תולדה לשאת ולא תולדה לבהרת משום דכתיב
(ויקרא יג) שאת לבנה ולענין מאי קרייא רחמנא לבנה, על כרחין לתולדתה
דלבנה טפי מתולדתה דבהרת⁹, ונפקא מינה דפלוגתיהו דרבנן ור"מ לענין
צירוף האבות דלר"מ שלג וקרום ביצה מצטרפין ולא שלג וצמר לכן ולרבנן
שלג וצמר לכן מצטרפין ולא שלג וקרום ביצה (ר"ש): ויש מפרשים
דצמר לכן דר' מאיר לא איירי בנקי בן יומו כמו חכמים, אלא צמר שאינו נקי
ושחור מסיד¹⁰, דאין סברא דלשאת שהיא שחורה מכולן שתהיה תולדתה
לבנה מתולדה דבהרת שהיא לבנה מכולן (תוס' שבועות ה' ב' ד"ה שאת,
וכע"ז מבואר בדברי הרמב"ם בפיהמ"ש וראה הערה 10):

שבלא"ה אינו מועיל לצרפם יחד:

5. יש להסתפק בדין צירוף מראה נגעים האם נאמר בזה דשני המצטרפים חשיבי כמין אחד ולהכי מצטרפים, או"ד דלעולם חשיבי כשני מינים ואעפ"כ חידשה תורה דב' מיני נגע מצטרפים מאחר שהם אב ותולדה, וע"י להלן הערה 8:
6. ר"ל דמאחר שסדר לבנינותו הוא שלג, צמר לכן, סיד היכל, וקרום ביצה. נמצא שסיד היכל שהוא תולדת בהרת הוא מרוחק ממנה ב' דרגות דהא צמר לכן קאי בין שלג סיד היכל, ואעפ"כ מצטרף סיד היכל בהדי שלג, וכן קרום ביצה שהוא תולדת צמר לכן מרוחק מן הצמר ב' דרגות דהא סיד היכל מפריד ביניהן:
7. ע"י במשנ"א שהקשה אמאי בעינן לקרא תולדה ואב מצטרפין, והא תנן במעילה (י"א א) "כל שטומאתו ושיעורו שוה מצטרפין", והכא נמי הרי שיעורו שוה מראות נגעים הוא בכגרים וגם חומר טומאתו שוה ואמאי לא יצטרפו, ובמשנת טהרות ביאר היטב בזה, בב' דרכים: א' דדוקא לענין דבר המטמא שייך לומר טומאתו ושיעורו שוה מצטרף וכגון בשרץ ונבילה שהם המטמאין, ובהא אמר' דאם שיעורם ודינם שוה מטמאין, ומשא"כ במראות נגעים אין הנגע מטמא את האדם אלא האדם הוא הטמא כשיש בו נגע, ב' דשאני נגע דבפחות מכשיעור אין עליו כלל שם טומאה ולהכי אינו יכול להצטרף עם נגע אחר עיי"ש:
8. וכן הוא שיטת רש"י בשבועות (ה' ב' ד"ה לאו תולדה) דב' האבות שאת ובהרת מצטרפין זה עם זה, ובתוס' (שם ד"ה אם כן) הקשו דמאחר שהאבות מצטרפין, א"כ גם התולדות יצטרפו, ואמאי אין התולדות מצטרפות אלא עם אבותיהן, ובפשוטו מה שהוצרך הר"ש להוסיף ולבאר דדוקא האבות מצטרפי משום דכתיבי בהדיא בקרא ולא אתולדות דאתו מריבויא, הוא ליישב קושיית התוס' הנ"ל דא"א ללמוד מהא דהאבות מצטרפי שגם התולדות יצטרפו, דדוקא באבות דכתיבי בקרא בהדיא איכא ילפותא דמצטרפי ולא בתולדות דאתו מריבויא.

אסונם יש להוסיף בזה דיתכן שקושיית תוס' אמאי לא יצטרפו גם התולדות קאי אחר תירוץ הר"ש, והיינו דגם אי נימא דלא שייך למילף מקרא דוהיה אלא על צירוף האבות דכתיבי בקרא בהדיא ולא על צירוף התולדות דאתו מריבויא, מ"מ קשה דאפילו בלא ילפותא דין הוא שיעצטרפו התולדות זו עם זו דמאחר שנתחדש דב' אבות מצטרפי, ש"מ דאין ב' האבות חשובות כב' מינים אלא שניהם מין אחד דלהכי מצטרפים לשיעור כגרים, ומאחר שהאבות חשיבי מין אחד ומצטרפי דין הוא שגם התולדות יחשבו מין אחד דכל מראות נגעים מין אחד הם, ולא מסתבר שהאבות עצמם יחשבו מין אחד של נגע, והתולדות יחשבו מינים בפנ"ע. ומטעם זה הקשו תוס' אמאי אין התולדות מצטרפי.

וביישוב דעת רש"י והר"ש שכתבו דרך אבות מצטרפי ולא התולדות, י"ל דס"ל דגדר

הצירוף בנגעים אינו משום דנתגלה לן שב' המצטרפים חשיבי למין אחד, אלא לעולם ב' האבות חשיבי ב' מינים ואעפ"כ חידשה תורה דב' מיני נגעים מצטרפים, ומאחר שחידוש זה נאמר רק באבות דאתו מקרא בהדיא ולא על התולדות דאתו מריבויא אי אפשר ללמוד לצרף את התולדות זו עם זו:

9. הקשה התו"ט, "וק"ק דיילמא לגופיה איצטרף דלא תימא שאת שהוא לשון גבוהה, ואפילו אין בו לבנותי", ות' בתוס' אנשי שם "דכיון דכתיב בקרא דבתר הכי ומראה הנגע עמוק מעור בשרו ואכולהו דלעיל קאי גם על השאת ומדקאמר עמוק מעור בשרו ממילא ש"מ על כרחך שיש בה לבנותי טפי מעור הבשר כמראה חמה עמוקה מן הצל וכיון דכתיב שאת שהוא לשון גובה ש"מ דגבוהה לגבי כל שאר המראות לפי שהיא כהה יותר מכולן וא"כ לבנה דכתב רחמנא בשאת למה לי ש"מ וכו'" וע"ע במים טהורים מש"כ ליישב בזה:

10. פשטות דברי תוס' משמע דצמר לכן דר"מ כהה מסיד היכל בלחוד ולא מקרום ביצה, ובזה מיושב קושיית תוס' דלא תהא תולדת קרום ביצה שהיא שחורה מכולן לבנה יותר מסיד היכל שהוא תולדה דבהרת שהיא לבנה מכולן, ולפי"ז אין הכרח לומר דצמר לכן דר"מ כהה יותר מקרום ביצה, אלא רק כהה יותר מסיד היכל, וכן נקט המים טהורים.

אסונם בחזו"א (ס"ב סק"א), נקט בדעת תוס' דצמר לכן שאינו בן יומו כהה יותר מקרום ביצה, וכבר העירו דמלשון תוס' שכתבו "ושחור מסיד" משמע דרק מסיד הוא שחור ולא מקרום ביצה, ובחנוכת שלמה הביא מש"כ מרן הגר"ח ק"צ"ל ליישב בזה בזה"ל "מה שנתקשה על דברי מרן שכתב בשם התוס' בשבועות דצמר דר"מ שחור יותר מקרום ביצה, והקשה דהתוס' לא כתבו אלא דשחור יותר מסיד שהוא תולדה דבהרת ולא יותר מקרום ביצה, והנה יש מקום לומר דר"מ שאת השחורה מכולם וע"כ תולדתה גבוה ממנה, וזה אם נניח שאין דרך נגע לבוא אלא ב' מראות אלו כמש"כ תוס', אבל אם תוס' מחדש דלר"מ יש מראה חמישית הפחותה א"כ בודאי היא פחותה מהאב שלה כפשוטות ספחת שהיא תולדה ופחותה מהאב ולמה לומר שהיא גדולה מאביה עכ"ד.

ובדברי הרמב"ם בפיהמ"ש מבואר כמש"כ החזו"א בדעת התוס' דצמר לכן דר"מ היינו מראה יותר כהה מקרום ביצה (ע"י מלאכת שלמה). וכן נקט בדברי ריבوت (פ"י כ"ו) בדעת התוס', [דיעו' בדברי ריבوت שם שכתב דהתוס' לא ילפי' דכל מראות נגעים טמאים מקרא דבוהק, ולהכי איצטרף לקרא דספחת למילף דתולדות נגעים מטמאים, וכתב שם שהתוס' אזלי לשיטתם שכתבו דלר"מ איכא מראה שהוא כהה מד' מראות ואעפ"כ טמא, עיי"ש, והיינו דנקט דמש"כ תוס' דלר"מ צמר לכן שחור מכסיד היכל אין כוונתם דוקא מכסיד היכל אלא הוא שחור מכל ד' מראות וגם מקרום ביצה]:

עטרת האהל

נ"ק האדמו"ר
רח"מ הורביץ
מדו"קוב שליט"א

בעת אתחיל במתניתין דסדר נגעים, אשא כפי בתפילה ליוצר מדעים, נא ברחמיך הרבים הצילנו ממוזיקים ופגעים, וזכינו להתרחק מרשעים ולהתחבר לזכאים.

אמאי אינו נוהג דין טומאת מצורע בזמן הזה

הנה יש להסתפק האם בזה"ו נוהג דין טומאת מצורע וטהרתו. ובפשוטו, נהי דקרבותו טהרת המצורע לא שייך בזה"ו, מ"מ טומאת נגעים והתגלחת הראשונה והשיניה ליכא טעם שלא ינהוג בזה"ו, וכן הבאת הציפרים אינה תלויה במקדש.

ז"ל הרמב"ם ז"ל בפיהמ"ש פ"ד דנגעים מ"ג, "ואני נבוכ מאד בתגלחת שניה, לפי שאנו עוברים בה על מצות לא תעשה שהיא גלוח כל הראש והזקן, ולא תושג לנו בכך תכלית לפי שאי אפשר בזמנינו זה להביא כפרה כדי שיטהר מטומאת צרעת הטהרה השלמה אשר בגללה מגלח תגלחת שניה. וכל מה שאנו אומרים יבא עשה וידחה את לא תעשה אם נתקיים העשה בשלמותו, וזה מקום עיון וספק". ואיית' התם הרמב"ם ז"ל מדברי התו"כ דמוכח דטהרת מצורע נהגה גם לאחר חורבן הבית.

והחינוך ז"ל במצוה קס"ט כתב וז"ל, "ונוהגין דיני צרעת בזכרים ונקבות, בכל זמן שיהיו לנו כהנים בקיאיין רואין אותם, כן נראה מדברי הרמב"ם זכרוננו לברכה. ואע"פ שאי אפשר להביא קרבן עכשיו, לכשיבנה בית המקדש ויהיה אפשר להביא קרבן בטהרתו מצרעתו יביא קרבן", ומוכח להדיא דשייך טומאת מצורע וטהרתו גם בזה"ו.

והרמב"ם ז"ל בפ"א מטומאת צרעת ה"ו כ' וז"ל, "טהרת מצורע זו נוהגת בארץ ובחוצה לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית". והמל"מ ז"ל בפ"י מהל' שמיטה ויובל ה"ט דייק מזה, דס"ל להרמב"ם ז"ל דיני המצורע נוהגים נמי בזה"ו. אמנם הרדב"ז ז"ל בפ"ו מתרומות ה"ט הביא בדרי הרמב"ם ז"ל הנה"ל, ותמה ע"ז אמאי לא נוהגים לפי"ז דיני המצורע בזה"ו.

והנה הראב"ה ז"ל במד"ק סי' תת"מ דכתב וז"ל, "הלכות מצורע לא הוקצתו לפרש דכיון דכהן לא חזי ליה ולא בקיאיין למיחזי, ולא נהגי ביה בזמן הזה כל דיני מצורע". ולדבריו ז"ל אם יבא כהן יאמר שבקי במראות נגעים ויטמא הנגע, הרי הנגע טמא גם בזה"ו.

ובדברי האחרונים ז"ל מצינו כמה טעמים לזה, ולא אוזרי אלא כמה מהם לאשר הילכתא גיברתא איכא למילף מדבריהם ז"ל.

א[הרדב"ז ז"ל שם בפ"ו מתרומות ה"ט כתב, דכיון דכתב הרמב"ם ז"ל שם וז"ל "והמצורע הרי הוא כמי שטומאה יוצאה עליו מגופו והוא שיטמא אותו כהן מיוחד", ומפני שאין עתה בינינו כהן מיוחד לא נהגינן בטומאת מצורע וטהרתו.

והנה מה הוא כהן מיוחד, כבר כתב הרמב"ם ז"ל בפ"כ מהל' איסורי ביאה ה"א וז"ל, "אי זהו כהן מיוחד כל שהעידו לו שני עדים שהוא כהן בן פלוני הכהן ופלוני בן פלוני הכהן עד איש שאינו צריך בדיקה והוא הכהן ששימש על גבי המזבח, שאילו לא בדקו בית דין הגדול אחריו לא היו מניחין אותו לעבוד".

אמנם, הקר"ס ז"ל שם כתב דודאי מעיקר הדין גם האידנא סמכי' מדאורייתא על כהני חזקה ומדרבנן הוא דצריך בדיקה. וכן הכריח החת"ס ז"ל בחי' לכתובות כ"ה ב' ונסתייע שם מדברי רבינו אשתורי הפרחי ז"ל בס' כפתור ופרח יעו"ש, ולפ"ז הא דבזמנינו אינו נוהג טומאת מצורע וטהרתו היינו מדרבנן, דמה"ת לא בעי' כהן מיוחד אלא כהני חזקה.

אלא דאכתי קשיא, נהי דליכא כהן מיוחד, מ"מ מ"ש דלכל דיני התורה אפי' לקולא סמכינן האידנא על כהני חזקה אפי' מדרבנן, ואמאי לא נסמוך עליהו לענין טומאת מצורע וטהרתו.

ומצאתי דהדין אליהו ז"ל בשו"ת סוס"ס ח"ח, כתב לתמוה למה השמיט הטור ז"ל דיני מצורע שנוהג גם בזה"ו וכדמשמע מדברי הרמב"ם ז"ל הנה"ל. ותני' וז"ל, "ואפשר דאין בזמן הזה כהן ברור וכו'. ולא דמי לפדיון הבן ונשיאת כפים וכדומה לזה הרבה, ד"ל משום דאי אפשר בענין אחר אבל הכא אם אין כהן מטמאו אין המצורע טמא באמת".

וכונתו ז"ל נראה, דכיון דכל זמן שהכהן לא אמר על המצורע טמא אינו טמא אע"ג שיש לו נגע, א"כ כיון דלית לן כהן מיוחד ליכא חיוב להראות הנגע לספק כהן. ומ"מ גם לדבריו ז"ל אילו איתרמי שספק כהן ראה נגע ואמר טמא, שפיר הוי המנגוע ספק טמא גם בזה"ו.

ויד"ב בע"ה נפק"מ נפלאה לפי"ז הנוגע גם לזה"ו, למאי דפסק מרן המחבר ז"ל באו"ח סי' ל"ח סי"ג דמצורע אסור בתפילין, וא"כ אם מי שהוא ספק כהן ראה הנגע ואמר טמא, אע"ג דחייב להניחם מספק דשמא לאו כהן הוא, מ"מ לא יכרך. ומיושב לפי"ז הא דהוצרך מרן המחבר ז"ל להוכיח דין המצורע בתפילין אע"ג דאינו נוהג בזה"ו, וכן ביו"ד סי' רס"ו ס"א לענין מילת מצורע, ולהנ"ל נפק"מ אם עבר הכהן וראה הנגע ויטמאהו.

ב[התפארת ישראל ז"ל בקונט' חומר בקודש [פתחה לסדר קדשים] בפ"ד אות כ"ו בהערות שם, כתב, דכיון דשחיטת הציפרים והתגלחת וההזאה בעי' כהונה, וכיון דכהן בכיהונו היינו דוקא בבגדי כהונה, וא"כ האידנא דליכא תכלת אין הכהן יכול ללבוש אבנט דהוי כלאים יעו"ש שהאריך בזה. ובהגהות תפארת יעקב שם על התפא"י כתב הגאון ז"ל דלא שמענו דצריך בכל הנה"ל בגד"כ.

ונלע"ד בע"ה להביא רא' אלימתא דא"צ בגדי כהונה. דהנה התוס' במנחות מ"א א' ד"ה תכלת אייתו דברי התוספתא דכ"ג שיצא בבגדיו במדינה חייב במקדש פטור בין לשרת בין שלא לשרת. וכתבו התוס' דה"ט דבמקדש אע"ג דהוי שלא לשרת מ"מ ראו שם לעבודה לכגד"כ, אבל במדינה דליכא זמן שהולכים שם בבגד"כ, ולא מצינו שם היתר ללבוש בגד"כ שיש בהם כלאים משו"ה חייב, יעו"ש.

והשתא אי נימא דטהרת המצורע צריך בגד"כ, תיקשי טובא, הרי כל סדר טהרת המצורע נעשה מחוץ למחנה וכדכתב יוצא הכהן אל מחוץ למחנה, וא"כ הדר מצינו היתר ללבוש בגד"כ שיש

בהם כלאים במדינה, דהרי אבנטו של כהן הדיוט הוי כלאים.

ואין להקשות דהא מצינו עבודת הכהן כפרה אדומה והתם נמי עבד בבגדי כהונה וכדכ' הרמב"ם ז"ל בפ"א מפרה ה"ב, דזה אינו, דהרי כבר כ' המל"מ ז"ל להוכיח דנעשה בד' בגדי לבן של כה"ג ביוה"כ ובוה לא הוי כלאים ואע"ג דהרמב"ם ז"ל לא ס"ל הכי, מ"מ בדעת התוס' במנחות שפיר י"ל כן.

מיהו נלע"ד בע"ה להביא רא' הפוכה לש' התפא"י ז"ל דעבודת הכהן במצורע הוי בבגדי כהונה. דהנה ביומא מ"ב א' אמרי' ס"ל לרב דשחיטת פרה אדומה פסולה בור דאלעזר וחקה כתיב בה. ואמרי' התם, "ורב מאי שנא פרה דכתיב אלעזר וחוקה, פרו נמי הא כתיב אהרן וחוקה. שחיטה לאו עבודה היא. אי הכי פרה נמי, שאני פרה דקדשי בדק הבית היא. ולאו כל דכן הוא, אמר רב שישא בריה דרב אידי מידי דהוה אמראות נגעים דלאו עבודה היא ובעיא כהונה".

והנה התוס' ישינים והתוס' הרא"ש ז"ל שם כתבו דלרב דשחיטת פרה בור פסולה ה"ה דבעיא בגדי כהונה כשאר עבודות, יעו"ש.

והשתא אי נימא דמראות נגעים לא בעי' בגדי כהונה, ושחיטת פרה בעיא בגדי כהונה, תיקשי היאך אמרי' "מידי דהוי אמראות נגעים" הא מדמראות נגעים לא בעיא בגד"כ כיון דלאו עבודה היא ושחיטת פרה בעיא בגד"כ, הרי מוכח דלא ילפי' פרה אדומה ממראות נגעים.

וגם מסברא הדבר מוכרע. דהתוס' הרא"ש ז"ל שם כתב דכיון דזר פסול לשחיטת פרה בהכרח דבעי כהונה, והיינו דכל היכא דבעי' כהונה היינו דוקא בבגד"כ, דאם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם. ואין זה משום דהוי עבודה, דהא אסיקנא התם דשחיטת פרה לאו עבודה היא. ומעתה ה"ה מראות נגעים דבעי' דוקא כהן ממילא בעי' בגדי כהונה.

אלא דצ"ע, דהא אשכחן דישון מוכח הפנימי דאע"ג דבעי כהן מ"מ לא בעי בגדי כהונה דלא הוי עבודה, וכדכ' התוס' יומא נ"ט ב' תוס' סוד"ה והרי. וכן הוצאת הדשן, דס"ל לכמה מהראשונים ז"ל דאע"ג דבעי כהונה מ"מ לא בעי בגדי כהונה כיון דלא הוי עבודה וכו"ל.

ג[התפארת ישראל ז"ל בקונ' מראה כהן [פתחה למסכת נגעים] אות ל"ט כתב שהק' כן בילדותו להגרעק"א ז"ל, והשיב לו שגם הוא תמה ע"ז ושאלו לו תירוץ המתקבל על הדעת. והתפא"י ז"ל כתב לתרץ, דכיון דהוי רק כהני חזקה הרי אינו יכול המצורע לגלח ולהקיף ראשו מספק, דשמא אינו כהן, יעו"ש.

ודבריו ז"ל צ"ע, דממ"נ אי משום דבעי' כהן מיוחד למאי הוצרך להא דא"א לעשות הקפה, תיפו"ל דכהן שאינו מיוחד אינו יכול לטמא את הנגע וכו"ל. ואי ס"ל להתפא"י ז"ל דמש"כ שם הרמב"ם ז"ל כהן מיוחד היינו לאפוקי חלל ואין הכונה למיוחד, א"כ כיון דלענין טומאת המצורע סמכינן אכהני חזקה א"כ ה"ה לענין הקפה, וכשם דסמכינן עליהו לגבי כל מצוות כהונה.

ד[היעב"ץ ז"ל בשו"ת שאילת יעב"ץ ח"א סי' קל"ו כתב ליישב, שלא הטילה תורה חיוב מצוה זו אלא כדי ליטהר ולבוא אל המחנה ולביתו. ודין שילוח טמאים בלא"ה אינו נוהג בזה"ו אפי' בא"י כמ"ש התו"ר ריש ברכות. וכונתו ז"ל לדברי התוס' בברכות ה' ב' ד"ה הא, דכתבו דשילוח מחנות דגבי מצורע אינו נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג.

אמנם כבר כתב המל"מ ז"ל בפ"י משמיטה ה"ט דדעת רש"י והרשב"א ז"ל בברכות ה' ב' בשם רבינו אלחנן ז"ל דשילוח מחנות נוהג גם בזמן שאין היובל נוהג, וכ"כ התוס' הרא"ש ז"ל שם. וגדולה מזו כתב הצ"ח ז"ל שם, דגם להסוברים דליכא שילוח מחנות אלא בזמן שהיובל נוהג מ"מ שילוח מירושלים נוהג נמי האידנא, דהרי במדבר לא היה היובל נוהג ואפ"ה מצורע היה טעון שילוח ממחנה ישראל, וירושלים היא מחנה שלישי, יעו"ש.

ד[האור שמח ז"ל בפ"א מטומאת צרעת ה"ו, כתב דאין אנו בקיאים במראה של שני התולעת וא"א לטהר המצורעים, ולהכי אינו נוהג האידנא, יעו"ש. אמנם דבריו ז"ל יספיקו ליישב הא דאינו נוהג טהרת מצורע, ואכתי תיקשי אמאי אינו נוהג טומאת מצורע בזה"ו, וכן תיקשי לדעת היעב"ץ ז"ל הנה"ל.

ונלע"ד בע"ה לומר מילתא חדתא, דהנה בחולין קמ"א א' אמרי' דהוי"א דעשה דטהרת מצורע ידחה עשה דשילוח הקן משום שלום בית דגדול השלו', קמ"ל קרא דאינו דוחה. ועי' בזבחים ל"ג ב' תוד"ה לענין דנקטו כן, דעשה דמצורע דוחה עשה משום שלום בית. והנה החינוך ז"ל במצוה קס"ט חידש, דבכלל המצוה דנגעים נכלל גם מצות עשה שאדם שפרח בו נגע חייב להראות נגעו לכהן, ואם לא הראה ביטל מ"ע ד'הובא אל הכהן'. אבל המל"מ ז"ל שם בהגהותיו השיג ע"ז, והגרי"פ ז"ל בסהמ"צ להרס"ג ז"ל מ"ע קפ"ז תמה מנין המקור למצוה זו.

ומעתה נלע"ד בע"ה, דלא מסתברא דמחד גיסא יהי' הדין דחייב אדם להראות נגעו לכהן אע"ג דשוב לא יוכל ליטהר ואין לן ביטול שלו' בית גדול מזה, ולאידך גיסא נימא דידחה עשה דמצורע עשה דשילוח הקן משום גדול השלום.

והשתא, לא מבעיא לדעת המל"מ ז"ל דליכא מצוה להראות הנגע לכהן, אלא אפי' לדעת החינוך ז"ל דאיכא מ"ע להראות הנגע לכהן, מ"מ כיון דאין אנו בקיאיין במראית תולעת שני וא"א לטהר המצורע, וכיון דמצינו דעשה דמצורע דוחה עשה אחר משום שלום בית, א"כ מה"ט גופא ליכא מ"ע להראות בזה"ו הנגע לכהן, דכיון דלא יוכל ליטהר ויהא אסור באשתו לעולם. אמרי' יבא שלום בית דגדול השלום, וידחה המ"ע להראות נגעו לכהן, וי"ל דזו כונת האו"ש ז"ל.

והנה נלע"ד בע"ה להביא רא' נפלאה בדרך החידוד דטומאת נגעים נוהגת למעשה בזה"ו.

הנה במתני' ריש נזיר נחלקו ר"מ ורבנן באומר הרי עלי ציפרין האם הוי נזיר. דעת ר"מ דהוי נזיר ודעת רבנן דלא הוי נזיר. ולקמן ג' א' אמרי', "מ"ט דרבי מאיר, אמר ריש לקיש ציפרין סמוכין לשיער קיבל עליו דכתיב עד די שיעריה כנשרין רבה וטפרויה כצפרין. רבי מאיר סבר מתפס איניש במידי דסמיך ליה, ורבנן סברי לא מתפס איניש במידי דסמיך ליה. ר' יוחנן אמר, דכ"ע

המשך בעמ' ב"ד

בן חסמא וס"ל שבין להקל ובין להחמיר חשיב מראה חדש, וצ"ל דזהו לגבי נולד בטהרה, דכל שינוי כ"ש חשיב נגע חדש, [וגדולה מזו כ' בא"ר שם, דכל שינוי כל שהוא, אף שאינו ממראה למראה, נחשב נגע חדש לגבי זה], אבל ביסוד הדבר ס"ל לר"ע דהכל תלוי בלובן, וכמש"נ. ולמשנ"ת דבהרת עזה כוללת בתוכה את הפחות ממנה בלובן, אבל איפכא לא, והכקרום אינו כולל את הבהרת שגובה ממנו, א"כ יל"ע בהא דתנן לק' פ"ד מ"ז דבהרת עזה ונעשית כהה, כהה ונעשית עזה הרי היא כמו

שהיתה, ובלבד דלא תתמעט מארבע מראות, ולכא' למש"נ הניחא בהרת שנעשית כהה לקרום, י"ל דאין זה נגע חדש, דהבהרת כללה את הכקרום שנמוך ממנה, אבל כהה שנעשית עזה נימא שייחשב שהתחדש בה נגע, שלא היה קודם, וצ"ל דמ"מ כין דשם נגע עלה מחמת הנמוך שבה אין זה נחשב נגע חדש ולא אמרי' שיראה בתחילה.

וכמ"כ יש לדון במה שחקר במקד"ס ד' נ' סק"ד בנגע בהרת עזה כשלג, שנסמך לה נגע כקרום ביצה [לשיטות שאין מצטרף תולדה של אב אחר לבהרת], ופשה הנגע של הבהרת כשלג, לתוך הנגע של כקרום ביצה, אי הוי פשיון, ויסוד הנידון, אי יש פסיון לנגע אחר שאין מצטרף, ולמשנ"ת יש לדון גם אי לר"ע מצטרפין, כ"ז הוא רק שהכקרום נחשב לאחד עם הבהרת שכוללת אותו, אבל איפכא לא, דהלובן הגבוה כולל את הלובן הפחות, א"כ יתכן דאם הבהרת פשתה לכקרום, דאף דהבהרת כוללת בתוכה את הכקרום ביצה, מ"מ לגבי הבהרת נחשב פשיון, וצ"ל ע"כ.

ובעיקר שיטת הרמב"ם שמצטרפין, וכ' הכס"מ והתוי"ט ועוד, דמקורו של הרמב"ם מסתם משנה במשנה ג' ארבעה מראות מצטרפים זה עם זה, וס"ל להרמב"ם דכל המראות מצטרפין, דזה צ"ע מהסוגיא בשבועות, ומה שתי' הכס"מ ע"י בחזו"א סי' ב' מה שהק' מהסוגיא שם, ויש להוסיף דלדברי הכס"מ והתוי"ט דדברי הרמב"ם הם סתם משנה במשנתנו דהכל מצטרף, וס"ל שהכוונה על כל המראות, א"כ יקשה בסוגיא דשבועות, דנקט' בסוגיא שם דלחכמים שיש חילוק בין אב ותולדה אין מצטרפין, והגמ' דנה אם המשנה דידן כר"ע, הו"ל לגמ' להקשות דבלא"ה קשה דתנן בסתם משנה דמצטרפין, והיינו שכל המראות מצטרפין, וביותר דהרי כל קושיית הגמ' טהרת סיד ההיכל מלצרף הוא מכח המשנה ג' דתנן שכולם מצטרפין זה לזה, ואם הרמב"ם פירש את המשנה שכל המראות מצטרפין, א"כ יקשה מיניה וביה, דהמשנה סותרת את עצמה.

אכן לכא' המחזור בישוב דעת הרמב"ם כמש"כ המלבי"ם בס' התורה והמצוה פ' תוריע אות ל"ח, דזה מתבאר ע"פ מה ש' הרמב"ן בחי' בשבועות שם, לבאר את הסוגיא, והוא דמה דמקשה הגמ' דאי מתני' כר"ע טהרת כסיד ההיכל מלצרף, אין הכונה כלל לגבי צירוף של שני נגעים להדדי, אלא דנמצא דכסיד טהור לגמרי, דאין לו אב שיהיה תולדה שלו, וניחא יותר לשון הגמ', טהרת מלצרף, דמשמע לטהר לגמרי, ולא כמו שפירשו הראשונים שהנידון רק לגבי צירוף נגע לחבירו, דלפי זה קצת דחוק לשון טהרת, אבל לדעת הרמב"ם ניחא דכל הנידון רק לגבי אם הוא נחשב תולדה לענין שיהיה בו דין נגע, [אבל אם יש בו דין נגע, ודאי שמצטרף, דזה ידלף מ'והיה"] וזה מה דאמרי' בגמ' דלר"ע דאין החלוקה בין המראות נגעים, מצד גוון הלובן, אלא מצד דרגת חוזק הלובן, א"כ אם באנו לצרף לאב תולדה שיהיה כמוהו לטומאה, בדין שיהיה רק מה שסמוך לו, דכל הדמיון בין הנגעים הוא רק לפי חוזק הלבנונית, וא"כ אין לנו לצרף את הכסיד ההיכל לבהרת להיות תולדה שלה, כיון שהיא רחוקה ממנו בשתי מעלות, וכל מה שיש לנו לצרף הוא רק לשאת, משום שהיא גבוהה ממנו במעלה אחת, ואם התנא של המשנה אמר דכסיד היא תולדה של בהרת, הרי שהיא אינה תולדה של שאת, א"כ בדין שהיא לא תולדה של אף אחד, דלר"ע כל מה שאפשר לצרף לתולדה רק את הסמוך, והתנא שאמר שהיא אינה תולדה של שאת, הרי אם נימא שהוא כר"ע הרי בזה אתה אומר שאין לכסיד שום אב, ואין הכוונה שבאמת התנא טיהר, דהרי להדיא תנן שהוא תולדה, אלא שאם ר"ע היה סובר כמשנה, היה יוצא שאין לכסיד שום אב, דלר"ע הכל תלוי בדרגת הלובן, הכסיד הוא תולדה של השאת, וזה לא יתכן, שהרי ודאי ר"ע גם מודה שכסיד הוא אחד מוד' מראות נגעים, וע"כ שהתנא של המשנה דלא כר"ע, אבל לכו"ע בין לחכמים ובין לר"ע כל מראות נגעים מצטרפים זל"א כסתמא דמתני' במשנה ג' וכמבואר בפ"ד משנה ז' דנגע שנשתנה ממראה למראה נחשב עמד בעיניו, בכל המראות, עד שנתמעטה מארבעה מראות. הרי דכל המראות כמראה אחד חשובים כמש"כ הרמב"ם וזה לכו"ע, וכמש"נ.

אלא דהעירוינו דלרמב"ן יקשה המשך הגמ' דמקש' אי הכי כקרום ביצה בהדי מאן ליצרפי' ליצרפי' בהדי שאת איכא סיד דעדיף מינה, ליצרפי' בהדי סיד, לא בת מינה היא, ולדברי הרמב"ן הרי כנידון אינו ליצירוף למראה אחד, אלא לאיזה אב לצרפו, וא"כ מה מקש' ליצרפו לסידי, הרי סיד בעצמו הוא תולדה, אכן זה ניחא היטב לגירסת הר"ח שם שגרים ליצרפי' בהדי סיד תרועיהו תולדות ניעוהו, [ולא כגירסא דידן דלאו בת מינה] והיינו דזה גופא כוונת הגמ', ליצרפי' לתולדה לסידי, א"א דהרי הסידי עצמו תולדה, וא"כ שהכקרום ביצה יהיה תולדה לסידי שהוא עצמו תולדה, וזה ניחא היטב לדעת הרמב"ן דכל הנידון לצרפו להיות תולדה ולא לגבי צירוף שני הנגעים, וא"כ גם דעת הרמב"ם כן וא"ש היטב דעת הרמב"ם.

מראות נגעים שנים שהם ארבע, וכו', ובסוגיא בשבועות ו' א' מייתי הגמ', מה דתניא אמר ר' יוסי שאל יהושע בנו של ר' עקיבא מר' עקיבא מפני מה אמרו מראות נגעים שתיים שהן ארבע, יאמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא ומצטרפין זה עם זה, ור"ע אמר לו דאיה"נ, אלא בא לומר שכל כהן שאינו בקי בהן ושמותיהן אינו רואה את הנגע, והקשה הר"ש דהרי מבואר שם בסוגיא דמה דמראות נגעים מצטרפין זה עם זה, אין זה שכולם מצטרפין, אלא דלר' עקיבא רק מה שאצלו שגובה ממנו מעלה אחת מצטרף, ולא שגובה שתי מעלות, וא"כ מה הק' ר' יהושע לר"ע, שיאמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא ומצטרפין, הרי אם כן היה, עדין לא היינו יודעים את סדר צירופן, דהרי רק מה שגובה במעלה אחת מצטרף, ולא שתי מעלות, וע"ש בר"ש.

ואמנם הרמב"ם פסק פ"א מ"טו"ז ה"ג שכל מראות נגעים מצטרפים, ועי' כס"מ שהרמב"ם פירש דס"ל לגמ' דאליבא דר"ע כל המראות מצטרפים, ולא רק מה שאצלו, ודלא כר"ש והתוס', וכפיה"נ כוונת הכס"מ, דלדעת הרמב"ם שכל המראות מצטרפין זל"א מתבאר מה שהק' ר' יהושע לר"ע דנימא דמקרום ביצה ולמעלה טמא, ולא קשה קושיית הר"ש, דבאמת אין שום נפ"מ בשמותם דאין צריך לידע סדר צירופן דהכל מצטרף.

אלא דהראב"ד השיג על הרמב"ם דמהגמ' בשבועות מתבאר שאינם מצטרפין, דאמרי' דלר"ע אין מצטרף רק מה שסמוך לו ולא מה שרחוק ממנו, ובכס"מ כ' דמה דאמרו דאינם מצטרפין הוא אם ר"ע היה ס"ל כחכמים, שאלביא דחכמים יש אבות ותולדות, ובהו"ל דרק אב ותולדה ידידי' מצטרפים, ורק מה שקרוב לו במעלה, אבל לר"ע אי לית ליה אבות ותולדות א"כ י"ל דהכל מצטרפין, ואין חילוק בניהם, [וע"ש ש' שהרמב"ם ס"ל וע"ש שבמסקנא לכו"ע הוא כן] אלא דהכס"מ לא ביאר טעם הדבר, דרק אם ס"ל כחכמים, אין מצטרף רק מה שקרוב במעלה, הרי גם אם לא ס"ל כחכמים, נימא לר"ע שהאב והתולדה הוא לפי מה שסמוך לו, ולא יותר.

ונראה לכא' ע"פ מה דמבואר ברמב"ן בחי' לשבועות ובמלחמות, ובחי' הר"ן ורשב"א שם, דפליגי חכמים ור"ע ביסוד החלוקה של מראות נגעים, דלפי ר"ע החלוקה בנגעים היא לפי דרגת הלובן, משא"כ לחכמים דר"ע, [דכסיד תולדה דבהרת], אין החלוקה לפי דרגת הלובן, אלא היא לפי הגוון של הלובן, דיש תרי גוונים של לובן, ואין זה תלוי בחוזק הלבנוניות, ובהרת וכסיד הוא גוון אחד, ושאת וכקרום הוא גוון אחר, [עי' במלבי"ם בהתורה והמצוה, דביאר דהלובן של בהרת הוא יותר מזהיר, ושל שאת לא, וכן התולדה שלהם, אף אם דרגת הלובן תולדה של שאת יהיה יותר לבן משל בהרת] וכיון שהם שני גוונים של לובן, אינן מצטרפין, ומאיידך, כיון שבהרת וכסיד הוא גוון אחד, אף שהוא רחוק בשתי מעלות הוא מצטרף, [ולדעת בעה"מ החילוק הוא במשמוש הנגע וזה גם כעין הרמב"ן רק אינו בגוון הלובן אלא במשמוש הנגע], וזה לחכמים, משא"כ ר"ע ס"ל דהחלוקה לפי דרגות לובן, ומשו"ה ס"ל לר"ע דזו למעלה מזו לפי דרגות הלובן, ולא לפי הגוון.

ולפי"ז נראה דלר"ע דעיקר הנגע נמדד לפי דרגת הלובן, וככל שיותר בלובן יש יותר סיבה לטומאה, וא"כ הבהרת, שהיא עזה מכולן, היא כוללת בתוכה גם את המראות הפחותים ממנה, וכן כל מראה הגבוה מחבירו, הוא כולל את הנמוך ממנו, וא"כ אף כקרום ביצה שהוא רחוק מהבהרת, מ"מ כיון בבהרת יש בה גם את הלובן של כקרום ויותר, משו"ה מצטרף, וכן כולם מצטרפים, דהרי כל אחד הגבוה מחבירו כולל בתוכו את הנמוך ממנו דבכלל מאתים מנה.

ויסוד לדבר זה דכל נגע שהוא לבן מחבירו הוא כולל את הנמוך ממנו בלובן, הוא ממה דתנן לק' פ"א מ"ג דבהרות שנולדו קודם מתן תורה או לנכרי ונתגיר או לעובר שנולד, ונשתנו מראיהן, דר"א בן חסמא אומר דתלוי אם נשתנה להקל טהור, ואם נשתנה להחמיר טמא, ותנן שם, מה זה להקל ומה זה להחמיר, דלהקל הוא היה כשלג ונעשית כסיד, וכצמר, וכקרום ביצה, ולהחמיר הוא דהיתה כקרום ביצה ונעשית כצמר, וכסיד, וכשלג, והיינו דאם נשתנה ללובן חזק נחשב להחמיר, ואיפכא נחשב להקל, והק' ע"ז במקד"ס סי' נ' סק"ד, דמאי שנא נשתנו להקל היינו לנגע שלבנוניות פחותה, מנשתנו להחמיר לנגע שלבנוניות יתרה, הרי כל מראות נגעים נגע ומאי שנא האי נגע מהאי נגע, אטו אי לבנוניות יתרה הוא יותר נגע [ועי' משנ"א שם], ולכא' מבואר מזה, כמש"נ דנגע שלבנוניות יותר מחבירו הוא כולל את המראה שפחות ממנו בלבנוניותו, דעיקר הוא הלובן, וכל שנתווסף דרגת לובן הוא כולל יותר מחבירו הפחות, ומשו"ה נחשב זה להחמיר דנתחדש בו עוד לובן, וכמש"נ, ומשו"ה ס"ל לר"א בר חסמא דאם נשתנה להחמיר, נחשב נגע חדש שעדין לא היה משום דלובן זה עדין לא היה, אבל איפכא להקל, הרי לובן זה של כקרום כבר היה קודם לכן, ולא התחדש שום נגע, וא"כ י"ל דכל זה לר"ע דאמר זו למעלה מזו, דהכל תלוי בדרגת הלובן, ומשו"ה הכל מצטרף, משא"כ לחכמים, אין הנידון בדרגת הלובן, אלא אם הוא נחשב גוון אחד או לא, ולדבריהם, הרי רק מה שנחשב מראה אחד עם חבירו מצטרף, וע"ז אמרי' בגמ' [לדרך הכס"מ ברמב"ם], דאם ר"ע היה סובר כחכמים, [דיסוד חלוקת מראות נגעים הוא לפי הגוון א"כ צריך שיהיה מראה אחד וגוון אחד], דברי ר"ע שזו למעלה מזו, היו מתפרשים, שצריך שיהיה גם קרוב לו בדרגת הלובן, כדי שיהיה נחשב מראה אחד, וכ"ז רק אם היה סובר כחכמים שצריך שיהיה גוון אחד, אבל לקושטא דר"ע לא ס"ל כלל דבעי' שיהיה גוון אחד, א"כ אין נפ"מ כלל במה הוא מראה אחד, אלא הכל תלוי בלובן הנגע, וא"כ הבהרת כוללת בתוכה את לובן הקרום ביצה, אף שהיא רחוקה ממנו טובא ומצטרפת אליו.

אלא דעדין יל"ע דלמש"נ כל זה לר"ע, ולא לחכמים, ובמשנה לק' פ"ז ר"ע עצמו פליג על ר"א

מתורת גאליציע

הנאמן המופלא
רא"מ באקאן
שליט"א

אחזור בעז"י בקיצור על מה שנתבאר בגליונות הקודמים.
אות קב

נתבאר מקודם דאין המשקה כהורגה בחנק בידים ממש, דקודם ירדו המים למעיה. ואינו כהורג את אמו בידים. ובשבת ויו"ט אינו נטילת נשמה בידים. אך י"ל כהחקירה שהביא הג"ר אלחנן האלפרין אם מים המאריים סם אלא דבטהורה אינו מויק, או אינו סם ובטמאה מויק. והכוונה לסוטה ז: דהמים דומין לסם יבש שמונח על בשר חי שמחלחל רק אם יש שם מכה. ולצד הא' י"ל דהוי כמשקה סם לאמו, וכהורג בשבת ויו"ט בסם. [וצל"ע בדיון בגדרי כח ראשון וכח שני בסנה' עז: ובראשונים]. ומיתת הבועל בודאי אינו ממציאיות המים, דהא לא נגעו בו, אלא בדרך נס. ולפי"ז י"ל דשפכו מים במקום שהבועל מת ע"י מלאך המות, ולא במקום שהסוטה מתה ע"י הכהן. ובצ"פ נסתפק בבועל פחות מבן כ' אם מת, דהוי מיתה ביד"ש. אבל הסוטה בודאי מתה דהוי מיתה בידי אדם.

אות קג

אמנם לא מסתבר לומר דמים המאריים בטבעם הורגים אותה, ושיש שמירה מיוחדת על אדם אחר השותה שלא יזיק. וברש"י נשא דמים המאריים ולא הארורים. אלא אין מיתתה בדרך הטבע ממשקה סם אלא בדרך נס וכמו הבועל. ובכל"ח כתב נוסח אחר דהוא עונש מיתה בידי אדם, דסגולת המים להמית סוטה אם נטמאה וכהן המשקה הוא הממית. ואינה מיתה ביד"ש ופחותה מבת כ' נענשת. ולהכל"ח לשיטתו דעונש הסוטה מיד שבאו המים לפיה בודאי י"ל שכהן המשקה הוא הממית ע"י המים. וגם להאמור דקודם מגיעין המים למעיה ואח"כ עולין מאיליהן והורגין אותה י"ל דכיון שכך סגולת המים הכל נעשה מכה הכהן ומיתתה בידי אדם. ובסנה' עז: ועז. דהשיך בו נחש חייב למ"ד ארס נחש בין שיניו הוא עומד. [ולמ"ד מעצמו מקיא יש לשונות בראשונים למה פטור]. וארס נחש ממית ע"י שמבצבץ ונופח עד דקדקדו. ויל"ע כשמשקה סם שמתפשט באברים בדרך סגולה ועי"ז הורגו אם חייב. וי"ל שכן היה בסוטה שע"י סגולה נתפשטו המים באבריה וחנקו אותה והכל ע"י כהן המשקה.

אות קד

אך הא קיי"ל משקה ואח"כ מקריב את מנחתה וא"כ בודאי פסק כוחו ומעשהו אחר שהשקה אותה עד שמתה אחר ההקריבה. והכל"ח דעונש הסוטה מיד שבאו המים לפיה אויל כשמקריב את מנחתה ואח"כ משקה. וצ"ל דכוונת הכל"ח דכשמשקה ואח"כ מקריב מתה ע"י סם סגולי שהשקה אותה הכהן ולא ביד"ש. ועל כן גם פחותה מבת כ' מתה וכמו בסם. ולפי"ז גם כשמקריב ואח"כ משקה, י"ל דנפסק כוחו ומעשהו, והמים עולין מאיליהן בדרך סגולה והורגין אותה, ואינו אלא גורם שתמות אח"כ בעת שיעלו המים. [ובזינתה אחר זמן בסוטה יח: ג"כ מתה ע"י חניקת המים, דהמים פקודין בה כדהביאו תוס' מיר'. וי"ל דזה כוונת תוס' להוסיף על הגמ']. ולפי"ז י"ל דכשנחנקת מתה ע"י מלאך המות, ושופכין מים במקום שמתה. ובהקריבו ואח"כ משקה את אמו יל"ע כשמשקה לחבירו סם שנח ונפסק כוחו, ואח"כ עולין המים מאיליהן בדרך סגולה והורגין אותו, אם חייב משום רוצח, כיון שכך סגולת המים מלכתחילה. ובוה תלוי הדין דמשקה בשבת ויו"ט ובהספק אם חייבין בשבת על מלאכות סגוליות. והבועל לא מסתבר שמת מכה סגולת המים וע"י חניקה אלא מת ביד"ש. [והאחרונים עמדו למה אצלו לצבות בטן קודם לנפילת ירך, הא ל"ש אצלו בדרך כניסת המים]. ובו נסתפק בצ"פ אם מת פחות מבן כ', אבל לא בהסוטה. וכהן המשקה סוטה ואביו הבועל ומת אינו כהורג את אביו דאין המים החץ אלא גורמין שיהרג ביד"ש.

אות קה

וי"ל באופן אחר, שגם הסוטה לא מתה ע"י סגולת המים להמיתה. אלא מתה בדרך נס בעונש וקללת שמים ע"י חניקת המים [שהאלות נמחו בהם] אחר השתיה. וא"כ בודאי י"ל דמיתתה ע"י מלאך המות, ושופכין מים במקום שמתה. ואינו כהורג את אמו, ולא נטילת נשמה בשבת ויו"ט. וכמ"ש בגבוי"ש (אות מ"ז) לענין השקאת סוטה בחוה"מ דאינה מלאכת נטילת נשמה דאין באה ע"י מעשה האדם בעצם והיא רק מיתה ביד"ש. ואף אם חייבין על מלאכות בשבת בדרך נס, סוטה מיתתה לגמרי ביד"ש. ומ"מ י"ל דסוטה נבדקת גם פחותה מבת כ', דהתורה נתנה דרך לבדוק אותה, דלא מסתבר שתאסר עליו עד שתהיה בת כ'.

אות קו

ובסוטה כו. דעת רש"י והרמב"ם דמשקין סוטה מעוברת. והקשו תוס' דנמתיק עד שתלד. וכמו בהרוגי ביד"ד לולא קרא. וכתב השפ"א דלא דמי להתם, דאנן לא קטלינן לה רק ביד"ש ואין אנו ערבין ע"ז. ולכא' מבואר מדבריו דמיתתה ביד"ש ואין הכהן הורגה. אך י"ל דכיון דמיתתה מסגולת המים ולא ממציאיות המים, ומתה רק אח"כ בעת הקרבת המנחה, נחשב לענין זה דאנן לא קטלינן לה רק ביד"ש ואין אנו ערבין ע"ז. ועי"ל הכוונה דכיון שמיתתה באופן סגולה או נס אין אנו ערבין ע"ז, דאם אין רצון שמים שהולד ימות, לא תמות מיד אלא מתנוונה. [ולפי"ז נפק"מ למ"ד זכות תולה ג' חדשים]. וכן תירץ בקיצור ראמ"ה על קושיית תוס'. וברד"ל סוטה כ: דזה טעם מ"ד דזכות תולה ט' חדשים שאם מעוברת יתלה לה זכות וינצל הולד, וכרש"י דמשקין מעוברת. [ואמנם אין הכרח דזה טעמו, וכמו מ"ד דזכות תולה ג' חדשים].

אות קז

אך בספרי זוטא ר"ג אומר ונקתה ונורעה זרע פרט לזרועה לומר אין עוברת שותה. ופי' הו"ר דממעט מעוברת. והקשו האחרונים לרש"י והרמב"ם דמשקין מעוברת. ותירץ האמבואר דספרי די"ל דהמיעוט לישיבה על המשבר דגם בהרוגי ביד"ד ממתניין עד שתלד כמבואר בערכין ז. וכמבואר במאירי בסוטה כו. [ועוד פי' דמעט מעוברת חבירו. אך זה קשה לפרש בהספ"ז]. ולכא' מה אכפ"ל הא גם שם מתנוונה אם אין רצון שמים שהולד ימות. [ואם כוונת השפ"א דמיתתה ביד"ש ואין הכהן הורגה, אולי י"ל דמ"מ ביישיבה על המשבר אין רצון התורה להשקותה ולהרוג את הולד, וכמו בהרוגי ביד"ד].

אות קח

ויש להעיר ביישיבה על המשבר דאולי בלא"ה אין משקין דאולי א"א להסיעה ממקום למקום וליתן המנחה על ידיה כדי לגיעה. אך אולי צריך המיעוט כשישיבה על המשבר אחר כ"ז קודם השתיה. עוד צריך להוסיף דמיייר כשעדיין לא יצא דם וגם עדיין אינה טמאה לידה. דכשטמאה לידה הלא מבואר בספרי נשא ולקח הכהן מיד האשה שאם פרסה נדה לא היתה שותה. וה"ה יולדת. עויל"ע בהה"ר א' להשקות ישיבה על המשבר, דהלא מעיקר הדין מדאו' היו משקין בשער נקנור, ומשראתה דם אסורה להיות שם. [ואחר ששתתה אם פניה מוריקות וכו' היו אומרים הוציאה שמה תפרוס נדה. ובתוס' דהאיסור דאו'. והוכיח באמבואר דספרי דבהר הבית חייב גם נטמא בפנים]. וניחוש שתראה דם בכל רגע. ועכ"פ למ"ד וסתות דאו' וחיישינן שמא תראה, וי"א בהרמב"ם דלכו"ע חיישינן מקודם מדאו' שמא תראה. [ולפי האחרונים דטעם מ"ד וסתות דרבנן דאיכא הרבה מקרים דמסלקים ומשנים הוסת, לכא' ביישיבה על המשבר ל"ש. ולפי"ז לכו"ע חיישינן מדאו' שתראה דם]. וי"ל דבצ"פ הקשה ל"ל קרא דאין משקין נדה, תיפול"ל דאסורה ליכנס לשם בטומאה. ותירץ בצ"פ דאיצטריך לבמה גדולה למ"ש תוס' דאפשר דאין קדושת מחנות בנוב וגבעון כיון שהותירו הבמות. [ובמאירי סוטה טז.]. ולמ"ד שהקריבו חובת יחיד שאין לה זמן קבוע בנוב וגבעון ולמ"ד דמקריבין שם מנחה. ויש להוסיף דגם להצד בתוס' ומאירי שהנכנס לנוב וגבעון בטומאה חייב, אבל לכא' לא היה קדושת הר הבית ומחנה לוינו בנוב וגבעון, והרי הסוטה עמדה חוץ לעזרה בשער נקנור, וא"כ היה אפשר להשקותה שם בנוב וגבעון וגלגל. וי"ל דאיצטריך קרא דבישיבה על המשבר אין משקין אותה, בנוב וגבעון וגלגל דאין חשש איסור כניסה בטומאה אם תראה דם. ולמ"ד דמקריבין שם מנחת סוטה.

אות קט

ועי"ל דאיצטריך קרא דאין משקין סוטה נדה בפסח הבא בטומאה למ"ד בפסחים צה: דזבין וזבות וכו' פטורין אז על ביא"מ. ובחלקת יואב דמותרין לכתחילה מדאו'. [והמנחה יקריבו קודם לתשבה"ע. ובירו' משמע דאחר חצות אין חיוב ביא"מ אף קודם תשבה"ע]. ואף שעדיין אין להקריב פסח. אבל אחר תשבה"ע אסור להקריב גם מנחה כמבואר בתוס' מנחות כו: וביומא לג. באב"י מסדר משמע דעליה השלם קאי על הבזיכין. ועוד אפשר להקריב המנחה ביום אחר וכמ"ש אחרונים [ואין הכרח לחדש בזה מחלוקת רש"י ותוס']. והיינו להראשונים שהיו מקדשין את מנחתה בכל"ש אחר ההשקאה. אבל להרמב"ם שקידשו לפני ההשקאה אסור להשקותה על דעת להקריב מנחתה ביום אחר, דהא המנחה תפסל בלינה. וילפינן דכיון דא"א להניף אז בעת נדתה, גם אין משקין. וי"ל דבכה"ג צריך פסוק דבישיבה על המשבר אין משקין אותה. אך דברי החלקת יואב קשים מרש"י שכתב דמדאו' אסורין ליכנס. וי"ל באופן אחר דצריך קרא בערב פסח כשרוב כלל ישראל היו טמאי מותים ונעשו זבים, דלרבא אליבא דעולא אמרין הואיל ואישתרי אישתרי, ונדה מותרת ליכנס למקדש. [והיינו למ"ד נשים בפסח ראשון חובה. ולמ"ד רשות אינו דוחה שבת, וכתב הצ"ח דה"ה דאינו דוחה טומאה. וכן נטה בעטרת צבי, וכמבואר בפסחים עט: דאין משלימות לרוב לדחות הטומאה. ואולי גם להיר' דרשות ודוחה שבת מ"מ טומאה אינו דוחה]. ואמנם לאב"י לא אמרין ככה"ה הואיל ואישתרי וצריך ישוב אחר להספרי.

אות קי

והרמב"ם השמיט הספרי דנדה אינה שותה. [ובכתר המלך דהרמב"ם סמך על מ"ש אחר ששתתה והן אומרין הוציאה הוציאה שלא תפרוש נדה. וא"כ אסור גם להכניסה מעיקרא בנדתה]. ולהנ"ל א"ש דהרמב"ם כבר הביא דנדה אסורה ליכנס להר הבית. וקרא דספרי איצטריך לפסח הבא בטומאה למ"ד דזבין וזבות וכו' פטורין אז על ביא"מ. והרי קיי"ל דחייבין אז על ביא"מ. וכן לא הביא באופן דהואיל ואישתרי [והרמב"ם פסק דנשים בראשון חובה], דהרמב"ם השמיט לגמרי דין הואיל ואישתרי. או איצטריך לבמה גדולה, והרי הרמב"ם לא הביא דיני במה. [אך אם מיעוט הספרי דגם בדיעבד לא מהני השקאה הי"ל להרמב"ם להביא בדיעבד. ומתירין כתר המלך הנ"ל נראה דבדיעבד מהני].

אות קיא

והרמב"ם השמיט הדין דיישיבה על המשבר אינה שותה. וי"ל דבלא"ה אסור להשקותה דחיישינן שתראה דם. וקרא איצטריך לערב פסח להני מ"ד או להואיל ואישתרי או לבמה, והרי הרמב"ם לא הביא כל הני וכו"ל. [אך להשיטות דוסתות דרבנן ולא חיישינן שתראה דם, לכא' אין איסור דרבנן בנידוי"ד וכמו ביצא לדרך. דהא אם לא נשקנה עתה תשאר אסורה לבעלה ובאיסור יחוד עד אחר ימי טוהר. אך תלוי בהטעמים שהרמב"ם השמיט דין יוצא לדרך]. ובפרט דילדת מטמאה מעל"ע למפרע ואם תלד בתוך מעל"ע נמצא שנכנסה להר הבית בטומאה דרבנן למפרע. [וצויר דילדת שאינה מטמאה למפרע דהחס"ד לא הביא הרמב"ם]. אך אם מיעוט הספ"ז דגם בדיעבד לא מהני השקאה (שהולד לא ימות, ועדיף מהמיעוט בנדה) הי"ל להרמב"ם להביא בדיעבד.

בגיליון הקודמים הובא מה שמבואר ברמב"ם [הלכות טומאת אוכלין פ"א ה"ב, פ"ב הכ"א] ובכסף משנה [שם פ"ב הי"ד] שכמו שאין טומאת אוכלין רק על אוכל הראוי לאכילה, כך אין טומאת משקין אלא על משקה הראוי לשתיה. והובא [גיליון 134] להעיר על זה דמצאנו שמים מכשירים אף באופן שאין עומדים לשתיה.

עוד הובא להעיר, ממה שמי הים מכשירים הגם שאין ראויים לשתיה, וכמבואר במגן אברהם [סימן ק"ס ק"יב] בשם הרדב"ז, וכן הובא להעיר מהמבואר בראשונים שמלא אינו מקבל טומאת אוכלין, ומה"ט כתבו בשו"ת נודע ביהודה והחזון איש [מכשירין סימן ד' ס"ק ח' ד"ה ר"מ] שמלא שנמחה אינו מכשיר, וקשה אם כן מאי טעמא מי הים כן מכשירים ומקבלים טומאה, וקושיות אלו צע"ג.

אמנם במה שנכתב להעיר ממים שנתלשו במחשבה שלא להשתמש בהם לשתיה, יש להביא עוד ראיות משאר המשקין, שלא אכפת לן שאין המשקה עומד לשתיה, ושטומאת משקין חלוקה מטומאת אוכלין, וכמו שיתבאר בע"ה.

טל

כידוע השבעה משקין הם יין, דם, שמן, חלב, טל, דבש, מים' [מכשירין פ"ו מ"ד, שו"ע או"ח קנ"ח ד', כך האו הסדר בבית יוסף ובשו"ע, לסימנא ד"יד שח"ט ד"ט]. וכבר נכתב [גיליונות קודמים] להעיר דאם הכשר וטומאת משקין שווה לטומאת אוכלין שרק אם המשקה ראוי לשתיה הרי הוא מכשיר ומקבל טומאה, מאי טעמא טל נחשב משקה, והרי ודאי שסתם טל אינו עומד לשתיה. ואין לומר דאין הכי נמי אין טל מכשיר אלא כשחישב עליו לשתיה, דההיכי תמצי שמצאנו במשנה שטל מכשיר, הוא באופן שהעלה פירותיו לגג ורוצה שהטל ידיח את הפירות [מכשירין פ"ו מ"א, ועיין עוד בבא מציעא כ"ב ע"א], ובודאי שטל העומד להדחת פרי אינו עומד לשתיה, ונמצא מבואר שאף אם לא חשב על הטל לשתיה, ואין לו צורך בשימוש הטל רק להדיח עמו את הפירות, גם נחשב למשקה.

הראוי לשתיה ואינו עומד לשתיה

ולכאורה מוכח מזה שאף שהכשר וטומאת משקין שווה לטומאת אוכלין בהא דאין משקה מכשיר וטמא אלא אם כן ראוי לשתיה, אך ביסוד הדברים הכשר וטומאת משקין חלוק מטומאת אוכלין.

דהנה מהות טומאת אוכלין הוא על פירות וכדומה המשמשים לאכילה, דכמו שטומאת כלים לא חלה אלא על השם כלי, כך טומאת אוכלין לא חלה אלא על השם אוכל. וזהו הטעם שאוכל שאינו עומד לאכילה אינו מקבל טומאה אף אם הוא ראוי לאכילה, וכמבואר ברמב"ם [פ"א ה"א] 'כל אוכל המיוחד למאכל אדם, כגון לחם ובשר וענבים וזיתים וכיוצא בהן, מקבל טומאה. וכל שאינו מיוחד למאכל אדם, הרי זה טהור, ואינו מקבל טומאה אלא אם כן חישב עליו וייחדו למאכל אדם'. דכיון שכל מהות הטומאה היא משום שהחפץ משמש לאוכל, לא מספיק שהאוכל ראוי לאדם, אלא צריך גם שיעמוד לאכילה.

ומהאי טעמא נבלת בהמה טמאה וכדומה אינה מטמאה, דאף שראויה הנבילה לאכילה, והאוכלה לוקה משום איסור נבלה ואיסור בהמה טמאה, אך כיון שסוף כל סוף אינה עומדת לאכילה, אינה מקבלת טומאה.

מה שאין כן טומאת משקין אין מהות הטומאה מחמת חשיבות השתייה שבו, אלא כל ששם משקה עליו הרי הוא חשוב להכשיר ולקבל טומאה, ולא צריך שיהיה המשקה עומד לשתיה. ומה שמשקה שאינו ראוי לשתיה אינו מקבל טומאה, זהו משום שמקרא ד'אשר ישתה' לומדים שאם אין המשקה ראוי לשתיה אינו בכלל 'אשר ישתה'. אולם שם הטומאה אינו משום חשיבות שימוש השתייה שבו, אלא זהו רק מתנאי המשקה שיהיה ראוי לשתיה. ולפיכך אין צריך שיעמוד לשתיה, וכל שהטל ראוי לשתיה, הרי הוא מקבל טומאה ומכשיר אף שאינו עומד לשתיה.

ויש להוסיף ולבאר מה דבמשקה סגי במחשבה להדיח בו פירות ואין צריך לחשוב דוקא לשתיה, משני טעמים. איבעית אימא מקרא, ואיבעית אימא מסברא.

שימוש המים

איבעית אימא קרא, דעיקר משקה הכתוב בתורה גבי הכשר הוא מים, וכדכתיב [ויקרא י"א ל"ד] 'מכל האכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים', ושימוש המים הרי אינו רק לשתיה, ואדרבא רוב שימושי המים הם לרחיצה, להדחת כלים, לכביסה, להשקות את גן השדה, לשתיית בעלי חיים, ועוד כהנה וכהנה שימושים שלא שייכים כלל לשימוש שתיית אדם.

ומשום הכי אם לא הייתה התורה מרבה שאר משקין, הסברא הייתה נותנת שאין חשיבות המים רק בגלל שימושי השתייה שבמים, אלא אף שימוש של הדחה מחשיבו.

נידונים למשיחה

הנאון רמ"א שלשן שליט"א

ואמנם שוב ריבתה תורה 'וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא', ומינה מרבינן כל משקה שאין לו שם לווי'. אך כיון שעיקר קרא קאי על מים, אף הריבוי של 'וכל משקה' מתרבה דומיא דמים שמשמשים להדחה ולשאר שימושים. אלא שמכל מקום תנאי התנתה התורה שלא יכשיר ולא יטמא המשקה אלא אם כן הוא ראוי לשתיה.

בטעמא דהכשר משקה

ואיבעית אימא סברא. דבאמת מסברא היה נראה דעיקר הכשר המים הוא רק משום שהמים עומדים להדחה, ולא משום שעומדים לשתיה.

דבשלמא לעניין טומאה יש מקום לומר דטומאה חלה על משקה העומד לשתיית אדם, דומיא דטומאת אוכלין שהטומאה חלה על חשיבות האוכל, מה שאין כן כשדנים לעניין הכשר, הסברא נותנת שעיקר ההכשר הוא רק משום שהמשקה עומד להדחה.

דהנה בטעם הדבר שאין אוכל מקבל טומאה עד שיוכשר מצאנו בראשונים שני טעמים. הרמב"ן [ויקרא י"א ל"ז] כתב 'וטעם ההכשר, בעבור כי לכלוך השרץ והמטמאים ידבק במאכלים בלחות, ולא כן ביבשים. ועשתה התורה הרחקה יתירה לטמא המוכשרים במים וניגבו, שלא ניתן דבריו לשיעורין'. וכעין זה כתב בבכור שור [שם ל"ד] 'דכיון שנתלכלך והמיאוס והטומאה נוגעת בו, נטמא ונמאס, כי דבר לח ממאים יותר מדבר יבש'. ועיין עוד ברבינו בחיי שם.

והרשב"ם [שם ל"ד] מבאר עניין ההכשר בזה הלשון 'מי שרוצה לתת טעם במצות לפי דרך ארץ ולתשובת המינין, לא הזיק הקדוש ברוך הוא טומאה למיני אוכלים ומשקין עד שתיקנם לצורך מאכל, ונתנית מים היא תחילת תיקונם ועיקר חשיבותם לצורך אכילה'. וכעין זה כתב החיזקוני [שם] 'לא הזיק הכתוב טומאה למיני אוכלין ומשקין וזרעים עד שיתקנם לצורך מאכל, ונתנית מים הוא תחלת תקונם ועיקר חשיבותם לצורך אכילה'.

והאר"ך בזה עוד החינך [מצוה ק"ס]. וז"ל, 'ואף על פי שאמרנו שזה גזירת הכתוב הוא, יש לסומכו קצת אל הטעם, לפי מה שיעלה בתחלת המחשבה, ולומר, כי הענין היא לפי שהתורה לא תחשב שום דבר להיות ראוי לדיניו שבו עד שעת גמר מלאכתו, כמו שידוע בדיני הפירות לענין תרומות ומעשרות, וכן החלה שאין עונתה עד שתתגלגל הקמה, וזהו שהמפריש חלתו קמח אינה חלה וגזל היא ביד הכהן, ועל כן גם בענין הטומאה נאמר שאין דיני טומאת הפירות וטהרתן עד גמר מלאכתן. לפי שדרך בני אדם בקצת פירות וירקות להדיחן מעפרן טרם שיאכלו אותן, היה הענין לומר על כולו דרך כלל שלא יהו נקראין אוכל עד שיוכשרו במים. ומן הטעם זה בעצמו אמרו (פ"א מ"א) שהכשירן הוא כשהודחו ברצון הבעלים, כלומר שהבעלים חשבו משקה המים שהודחו בהן, כדרך בני אדם שדיחו ירקותיהם במשקה, וזהו פירוש רצון ואונס הנוכר בגמרא בענין זה לפי הפירושים הטובים², ואם לא יחשבוהו למשקה, אע"פ שהם בעצמם נתנוהו על הפירות אין זה לרצון', עיין עוד מה שהאר"ך שם בזה.

ומקובל לומר שכבר בגמרא מצאנו שני טעמים אלו. דמצד אחד איתא בגמרא [חולין ק"ח ע"א] 'פירות שלא הוכשרו כתנור שלא נגמרה מלאכתו דמי', ועיין שם רש"י דההכשר הוא הגמר מלאכה של הפרי. והך לישנא דחשיבא גמר מלאכה מתאים לטעם של הרשב"ם.

אך מצד שני איתא [שם ע"ב] דרבי יוחנן סבר שכמו שיש יד לטומאה כן יש יד להכשר, וביארו בגמרא הטעם, משום שהכשר תחילת טומאה הוא, משמע כדברי הרמב"ן שהלחות מביאה את הטומאה.³

שימוש המים לטעמים אלו

ולטעם הרשב"ם ודעימיה שטעם ההכשר הוא לגמר הפרי, נראה ודאי שיסוד הכשר הוא מה שהפרי הודח. ואם כן מסתבר שעיקר המשקה הנצרך להכשר הוא משקה המדיח, ואין שום טעם להצריך שהמים יעמדו לשתיה, אלא עיקר המכשיר הוא משקה שראוי [ועומד] להדיח בו פירות. וגם לטעם הרמב"ן שהטומאה נתפסת בפרי לח, מסתבר שעיקר שימוש המים הנצרך הוא לא מחמת שימו השתייה שבו, אלא לחות שראויה לשמש את הפרי, דהיינו מה שהמים ראויים להדיח את הפרי, ולא צריך כלל שיהיו המים עומדים לשתיה.

ונמצאנו למדים שאף שמשקה שאינו ראוי לשתיה אינו מקבל טומאה, מכל מקום אינו צריך שיעמוד לשתיה, אלא אף אם עומד להדחה ושימושים אחרים מקבל טומאה. ויסוד זה שמשקה נטמא ומכשיר אף שאינו עומד לשתיה, מוכח גם משמנן וכמו שיתבאר. ■

2. כוונת החינך לדעת הרמב"ם שצריך רצון גם בהכשר, ולאפוקי מדעת הר"ש והראב"ד ד'תתחלתו' דתני בריש מכשירין היינו תלישת המים.
3. ויש שיישבו את הגמרא הנ"ל אף לטעם הרשב"ם, דמה שהצריכה תורה שהפרי יגמר על ידי הדחת המים אין זה סתם הלכה שהפרי לא מספיק חשוב לקבל טומאה לפני שנגמר בהדחה, אלא שלא שייך שייתפס טומאה בדבר שכל יצירתו רק בידי שמים, ורק כשהפרי נגמר גם בידי אדם שייך שייתפס בו טומאה, ועיין.

פרק ראשון משנה א' מראות נגעים שנים שהן ארבע בהרת עזה כשלג שניה לה כסיד ההיכל, והשאת כקרום ביצה שניה לה כצמר לבן דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים השאת כצמר לבן שניה כקרום ביצה, הגמ' בשבועות דף ה' ע"ב – דף ו' ע"ב מדייקת מהא דתנן שניה לה כסיד ההיכל וכו' דהוי בלשון אבות ותולדות, דס"ל לתנא דמתני' דאיכא ב' אבות והם בהרת ושאת ואיכא ב' תולדות, תולדת הבהרת כסיד ההיכל, ותולדת השאת כקרום ביצה, ואמרינן התם דע"כ תנא דמתני' פליג על ר"ע דס"ל דהוי ד' מראות זו למעלה מזו, והיינו דהוי ד' מראות דכל אחת פחותה מחברתה וע"כ בכל הסוגיא מנלן מוכח מדברי ר"ע דס"ל הכי.

פלוגת תנא דמתני' ור"ע לדעת רש"י

דעת רש"י והר"י מיגש (שם) והר"ש והרא"ש דלכו"ע הך ד' מראות הוי כל אחת פחותה מחברתה וסדרן, עזה כשלג, כצמר הלבן, סיד ההיכל, וקרום ביצה, ותנא דמתני' ס"ל דשני מראות הראשונות שניהם אבות, בהרת עזה כשלג, ושאת פחותה ממנה דהא לשון שאת הוא לשון גובה וכל דבר שחור נראה גבוה מן הלבן, והשניות שנתרבו שניהם תולדות הלבנה ללבן דהיינו סיד ההיכל לבהרת, וקרום ביצה לשאת, ונקראו תולדות לענין זה דמצטרפים עם אבותיהן, דתנן במ"ג דכל המראות מצטרפין זה עם זה להשלים שיעור כגרים, וקמ"ל מתני' דריבה הכתוב את התולדות להצטרף עם אבותיהן.

והוסיף הר"ש דאע"ג דאיכא ריבוי בתו"כ תזריע פרק א' דמראות נגעים מצטרפים זע"ז היינו דוקא גבי האבות דהא לא קאי אלא אשאת ובהרת דכתיבי בהדיא במקרא ולא אתולדות דאתו מריבויא, ומשו"ה אמרינן דהך דלא נכתבו בפירוש אלא מריבוי אינם מצטרפים רק משום דחשיבא תולדות, וכל דין צירופם רק עם אביהן, ור"ע ס"ל דשנים הראשונות הוי אבות והיינו בהרת ושאת, אמנם הך שנים שנתרבו מקרא הוי תרוייהו תולדות דשאת ואינם מצטרפים אלא עם השאת ולא עם הבהרת, ויעויין תוס' הרא"ש (שם) שהאריך בביאור דעת רש"י.

העולה לדעת רש"י דפליגי תנא דמתני' ור"ע בתרתיה דהא האם סיד היכל מצטרף בהדי בהרת, דלתנא דמתני' הוי תולדה ידידה ומצטרף ולר"ע אינו אלא תולדה דשאת, וכן האם סיד היכל וקרום ביצה מצטרפים זע"ז, דלת"ק דהוי ב' תולדות של שני אבות אינם מצטרפים, ולר"ע דהוי תרוייהו תולדות דשאת מצטרפים.

ובביאור דברי רש"י דפירש דהכל הנידון לענין צירוף יעויין בשו"ת דברי ריבוב סימן כ"ה (צויין בגליון הש"ס בשבועות שם והובא בגליון הש"ס השלם) דס"ל לרש"י דכיון דאיכא מיעוט דבוחק טהור, ע"כ מהא גופא ילפינן דכל מראות דלבנות טפי מיניה טמאות וע"כ כל מה שנתרבו שאר מראות הוי לענין דין צירופם ולא לענין עצם זה דחשיבא מראה טמא.

דעת התוספות

דעת התוס' (שם ד"ה אף על גב) ע"ד רש"י אלא דפליג דודאי גם לר"ע לכל אב איכא תולדה וא"כ סיד ההיכל ודאי דהוי תולדה דבהרת, והא דאינה מצטרפת אלא עם שאת, משום דס"ל לר"ע דדין צירופם אינה תלוי באב ותולדה אלא דין צירופם הוי כל אחד עם המראה הסמוך לו, ומשו"ה אע"פ דסיד ההיכל הוי תולדה דבהרת מ"מ אינה מצטרפת אלא עם שאת הסמוכה לו. **וביאר** בדברי ריבוב (שם) דדעת התוס' דהא דנתרבו תולדות היינו לעיקר דין טומאות דחשיבא מראה טמא, דמהא דנתמעט בוחק דטהור אין להוכיח דכל שלמעלה ממנה טמא דהא איכא גוון צמר לבן שהוא למעלה מן הבוחק ומ"מ טהור לרבנן (וכמבואר כ"ז בתוס' ד"ה שאת כצמר לבן ויתבאר בהמשך בעזה"ש"ת באות ב') וא"כ מהך ריבוי אין להוכיח דע"כ דין צירופם דוקא אב עם תולדה, ופליגי בה תנא דמתני' ור"ע, דלתנא דמתני' ה"ה דדין צירופם תלוי באב ותולדה, ור"ע ס"ל דכל הסמוך לחבירו מצטרף עמו.

אלא דע"ז לענין מה ס"ל לתנא דהוי אבות ותולדות והא אינם שייכים כלל לאב ובמה חשיב תולדות, ולכאורה צ"ל דכיון דנתרבו כל אחד ממראה אחר, אחד משום דטפילה לבהרת, ואחד משום דטפילה לשאת, לענין זה נקראו אבות ותולדות, אע"פ דליכא נפק"מ בהך דין וצ"ב.

חקירה בדין צירוף נגעים

בעיקר הדין דיש מראות נגעים המצטרפים זע"ז לשיעור כגרים, יעויין בספר הזיכרון וזכרון בנימין (עמוד ל"ט) חדו"ת מהגרנ"ט זצ"ל, דחקר האם ע"י צירופם נעשו ממש לנגע אחד, או דילמא דכל דין צירופם הוי לענין זה דמשלמים לשיעור כגרים, אבל אין צירופם מועיל לעשותם ממש לנגע אחד, ואיכא נפק"מ בזה, א' באופן שהיה לאדם שני גריסים אחד גרים בהרת ואחד גרים שאת דדינם דמצטרפים זה עם זה, והסגירו אותו ובסוף שבוע ראשון נתמעט השאת כחצי גרים, דאי אמרינן דכיון דהם מצטרפים נעשו לנגע אחד א"כ חשיב שנתמעט הנגע ומטהרים אותו, אמנם אי כל דין צירופם הוי רק להשלים שיעור, הכא דבהרת נשאר גרים, א"כ כלפי הבהרת חשיב עמד בעינו ובעי הסגר שני, ב' באופן שגולדו לו שני גריסים גרים אחד בהרת וגרים אחד שאת,

והסגירו אותו, ובסוף שבוע ראשון פשה הבהרת על השאת, האם חשיב פשיון כלפי הבהרת, או דילמא דע"י צירופם נעשו נגע אחד, וממילא הכא לא חשיב פשיון דהא לא פשה הנגע אלא נשאר בשיעורו הראשון.

ראיות דהוי נגע אחד

והדברים מפורשים בדברי הראשונים דנעשו ממש נגע אחד, א' הרמב"ם בפיה"מ במ"ג פירש הא דתנן דמצטרפים להסגיר את העומד בסוף שבוע ראשון, היינו דמייירי במי שהיה מוסגר מחמת בהרת כגרים ובתוך השבוע נתמעט ונשאר רק חצי גרים בהרת, והשאת נולד לו חצי גרים שאת סמוך לבהרת (במקום חדש ולא במקום שהיה את הבהרת), ומשו"ה בעי לדין צירוף דכלא דין צירוף ליכא כאן נגע כגרים וכיון דמצטרפים זע"ז א"כ חשיב שיש כאן נגע כגרים, ומוכח דהדין צירוף משווי להו דחשיב נגע אחד ממש, ולכן גם באופן שבתחילה היה בהרת ועכשיו מצטרף לשאת ג"כ חשיב דהוי אותו נגע הבהרת שהיה בתחילה ומשו"ה טעון הסגר שני בלבד ולא חשיב כנגע חדש בתחילה.

ב' מדברי הרמב"ם בפיה"מ במ"ג דפירש הא דתנן דמצטרפים לענין לפטור את העומד בסוף שבוע שני, דמייירי דהוי בו גרים בהרת וגרים שאת ונחסר מקצת ממראה השאת וקמ"ל דחשיב כנגע אחד ממש וחשיב כנפחת הנגע דהוא טהור, ומבואר דנעשה ממש נגע אחד ולכן חשיב שנחסר. **ג'** במי נפתח פרפר כ"ט אות ג' נקט דמי שהיו בו שני מראות נגעים בהרת ושאת כל אחד שיעור ידוע, ואח"כ נעשה מקצת ממראה הבהרת נשתנה לשאת או להיפך, דאי לא מצטרפי הו"ל פשה דהא הבהרת מתחילה היה פחות ופשתה, אבל השתא דמצטרפי נחשוב את שניהם לנגע אחד ולא חשיב פשיון.

העולה מכל הנך ראיות דע"י צירופם נעשו ממש לנגע אחד, ואין זה רק דין צירוף להשלמת שיעור, ולפי"ז מבואר נמי אמאי בעי קרא שמצטרפים זע"ז תיפוק ליה משום דכל טומאתו ושיעורו שוה מצטרפים זע"ז דאיתא במעילה דף י"ז ע"א, אמנם לפי"ז איכא נפק"מ טובא דאי הוי רק דין צירוף מהני רק להשלמת שיעור ולא היו נגע אחד ממש, משא"כ משנתרבה מקרא דמצטרפים נעשו ממש לנגע אחד, אמנם עדיין צ"ע דלכאורה גם בלא קרא יצטרפו לענין טומאה, ויעויין משנ"א שעמד בזה אמאי צריך קרא לרבות שהם מצטרפים זה עם זה תיפוק ליה דקי"ל בפ"ד דמעילה דכל שטומאותו ושיעורו שוין מצטרפין, וצ"ל דהכא אין זה רק דין שיעור אלא דכל דליכא כגרים לא חשיב נגע כלל ולכן לא שייך לומר דכל שטומאתו ושיעורו שוה מצטרפים.

חקירה האם הוי צירוף במראה או בנגע

אמנם עדיין יש להסתפק האם במראות שמצטרפים זע"ז נתחדש דהם מצטרפים ונעשים מראה אחד ממש, והיינו דאיכא גם מראה המורכב משני מראות, או דילמא דבאמת אינם מצטרפים ליחשב מראה אחד אלא דנתחדש דכיון דהם אותו דין נגע מצטרפים לנגע אחד גם באופן שהוי ב' מראות.

ולכאורה יש להוכיח ספק זה דהנה מבואר בר"ש כ"ד דגם מראות שאינם מצטרפים נחשבים אותו נגע, מדברי הר"ש בפ"ג מ"ג בביאורו את דברי התו"כ דאם פשה הנגע אפילו במראה שאינו מצטרף עמו חשיב פשיון, וכן דייק החזו"א בסיומן ב' סק"ב, דדעת הר"ש דגם מראה שאינו מצטרף עם מראה הנגע מ"מ מהני לפשיון, אמנם דעת הראב"ד בתו"כ פ"א הל' ד' דליכא דין פשיון אלא במראה המצטרף (וכן מבואר ברמב"ם בפיה"מ פ"א מ"ג).

ועל כרחק מבואר מזה דכל הדין דבעי צירוף הוי רק קודם שיש כאן שיעור נגע דבהא בעי שיעורף עמו לעצם המראה, ולכן לא כל מראה מצטרף זע"ז, אבל לאחר שכבר יש נגע וכל הנידון לגבי אי גדל הנגע כל שיש לו שם אותו הנגע חשיב פשיון, והיינו דלעולם גם במראות שאינם מצטרפים חשיב אותו הנגע, ובדין צירוף צריך שיהיה צירוף בגוף המראה, ולא מספיק שיהיה צירוף בנגע דהא עדיין ליכא שיעור נגע, (ויש לדון ולדחות ראייה זו, משום דשאני דין פשיון שאינו צריך להיות מכלל הנגע אלא כל שפשה הנגע הוי פשיון גם באופן שלא הוי מכלל הנגע, ויתבאר ענין זה בהמשך המסכת בעזה"י).

אמנם עדיין יש להוכיח זאת מדברי הר"ש בפ"ד מ"ז ובפ"ז מ"ב לפי איך שביארו בחזו"א סימן ב' סק"ב, דתנן בפ"ד מ"ז דהיכא דהסגירו במראה נגע אחד ולבסוף שבוע נשתנה מראה הנגע למראה נגע אחר חשיב שהנגע עמד בעינו, ודעת הר"ש מבואר דמייירי גם היכא שנשתנה למראה שאינו מצטרף עם המראה הראשון מ"מ חשיב שהנגע עמד בעינו, ועל דרך זאת כתב הר"ש בפ"ז מ"ב לגבי עכו"ם שנולד בו נגע בעודו עכו"ם ונתגייר ונשתנה מראהו למראה אחר שאינו ממראות המצטרפים זע"ז דחשיב שאתו הנגע נולד בפטור וטהור, ואע"פ שנשתנה למראה שאינו מצטרף עם הנגע הראשון חשיב אותו נגע.

ומבואר בדעת הר"ש שחידוש גדול דלעולם גם במראות שאינם מצטרפים חשיב חד נגע, וביאור הדבר דכיון דדיניהם שוים וכולם אותו מין נגע חשיב אותו הנגע, ומ"מ אינם מצטרפים זע"ז כיון דלענין דין צירוף בעי שיהיה אותו מראה נגע ולא מספיק שיהיה אותו דין נגע, דהצירוף הוי בגוף המראה, וא"כ מוכח דלעולם היכא שמצטרפים נחשבים למראה אחד שמורכב משני מראות ולא הוי כשני מראות נגעים.

שולחן מלכים

הקרבת קרבן פסח לטמא דרבנן

מה שכ' מרן הגר"ד שליט"א שטמא מדרבנן אינו יכול להקריב הקרבן פסח וחכמים העמידו דבריהם בזה לכאורה יש להביא ראי' לזה מדברי הרמב"ם בפ"ו מהל' קרבן פסח ה"ז שכ' שמי שנטמא ספק טומאה ברשות היחיד אינו יכול להקריב הקרבן פסח אף שזה הוא רק טומאה מדרבנן לשיטת הרמב"ם בפ"ט מהל' טומאת המת ה"יב, וכן כ' במקדש דוד טהרות ס' מו סק"ה ומביא ראי' לזה ממי שעבר בית הפרס בלא בדיקה, אמנם במהריט"א בברכות פ"ה אות מב מוכיח שהרמב"ם סובר שספק טומאה ברשות היחיד הוא טמא מדאורייתא, מדברי הרמב"ם זו שאין שוחטין עליו הפסח שהרי על טומאה דרבנן שוחטין. ולכאורה היה אפשר להביא ראי' לשיטת המקדש דוד מדברי הירושלמי בפ"ט ה"א שעל טומאת ע"ז אין שוחטין אף שמבואר בגמרא בס' שבת פג: שטומאת ע"ז הוא רק דרבנן, אבל יש לדחות שבירושלמי בע"ז פ"ג ה"ו נחלקו ר' חנינא ור' מנא אם הוא טומאה מדאורייתא או טומאה מדרבנן, ואפשר שהירושלמי בפסחים קאי לשיטת ר' מנא שהוא טומאה מדאורייתא וכן משמע קצת בפני משה בפסחים שם, אבל בעיקר הקושיא מרן על הגר"ח שבטומאה דרבנן יזה עליו בשבת שהרי אין עליו הפטור של הפסוק יש לישב שלכאורה בלא"ה אם נימא שטמא מדרבנן אינו מקריב הקרבן פסח צריך לשלחין אותו לדרך רחוקה, וכמו שמבואר בירושלמי פ"ח ה"ח שמי שנטמא בספק רשות היחיד משלחין אותו בדרך רחוקה ור' יוחנן לא פליג עליה רק משום שסובר שספק טומאה ברשות היחיד הוא טמא ודאי (וכמו שמבאר בשערי ישר ש"א פ"ב) אבל טמא מדרבנן מסתבר שבודאי שולחין אותו לדרך רחוקה וא"כ יש לו הפטור של הקרא, משא"כ טמא דאורייתא שאינו צריך לשלח אותו לדרך רחוקה בזה שפיר כ' הגר"ח שאין מזוין עליו.

אם קרבן פסח דוחה טומאה דרבנן

מרן הגרד"ל כתב במכתבו שטמא מדרבנן (כגון ע"י סככות ופרעות) אינו מביא קרבן פסח, והוכיח כן מהא שהוצרך לומר דוקא גבי טומאה בחיבורין שליתא גבי נוזי ופסח, [ולכאז' אפילו לראשונים שהוא דאורייתא ונדחה אותו חילוק ממה שאמר רבא לא תתלי בוקי סריקי וכו' עדיין מבואר שאם היה דרבנן הוצרך לומר שיש חילוק], וכתב שם שאין זה משום שהעמידו דבריהם אלא משום "כל דתקון דרבנן וכו", ועדיין לא נתבאר מה החילוק בין טומאה בחיבורין לשאר טומאות דרבנן, ואולי י"ל שטומאה בחיבורין שאני לא מכעי לשיטת הראשונים שהוא טומאה חדשה שבשעה שנוגע במת נעשה אבי אבות הטומאה, נמצא שאותו טומאה אין לו עיקר מן התורה, אלא אפילו לשיטת הראשונים שמעביר טומאות של המת, י"ל שאותו אופן קבלת הטומאה אין לו עיקר מן התורה, משא"כ סככות ופרעות שרק הגדירו חז"ל שגם זה בכלל אהל וטומאת אהל איכא מן התורה הרי הוא בכלל כל דתקון דרבנן וכו'. ולפי זה יש לדון לשאר טומאות מדרבנן, אם דחינן פסח מקמייהו, [א] הנה דברים המטמאים שאין בהם שיעור מן התורה רק מדרבנן, לכאורה כיש לו עיקר מן התורה, א-כגון פחות משיעור טומאה שתפחו ועמד על כשיעור, שטמטא מדרבנן עי' רמב"ם (שאה"ט פ"ד ה"ה), ב-וכן רביעית דם מהמת לדעת הרמב"ם (פ"ג טומ"מ ה"ג) לפי הבנת הראב"ד וכוס"מ (שם) ומרכבת המשנה (טומ"מ פ"ה) שהוא מדרבנן. ג-יותר מתרווד רקב שיש בו גולגילון לדעת הרמב"ם (פ"ג טומ"מ ה"ח), שהוא מדברי סופרים, ועיין חסדי דוד אהלות (פ"ב). ד-רביעית דם מב' מתים לפי השטמ"ק (ב"ק קא): בשם הגאון. ה-טע"ט שמביא טומאה ולדעת הש"ך (ו"ד שע"ב ב') הוא מדרבנן, דמן התורה רק פרוץ מרובה מביא. כל אלו לכאורה כיש להם עיקר מן התורה כיון שהוא רק דין בשיעור. ו-ויש לדון בדם בתבוסה אם הוא כשיעור מדרבנן, או דימאית כיש לחלץ צנא מחיים, יש לצדד שהוא כמטמא דבר שאינו טמא ואין לו עיקר מן התורה, ומסתברא שהוא כיש לו עיקר. ז-עוד יליע"נ פלג שלא נתקשר גידין לקר"א (נוזי ז') ע"ג מהירושלמי שהוא מדרבנן, האם הוא כטומאה חדשה כיון שמן התורה אין טומאה של מת שלם, או דלמא שהגדר הוא שתקנו שיש עליו שיעור, וצ"ע. [ב] הני דברים שאין עליהם שם אהל מן התורה אלא מדרבנן לכאורה גם בהם יש דין עיקר מן התורה ורוחין פסח. א-כגון סככות ופרעות כמו שכתב מרן הגרד"ל במכתבו. ב-אהל מאדם וכלים לדעת הרמב"ם (פ"ט טומ"מ ה"ו) שהוא דרבנן כמי"ש התפא" (אהלות ו' א') ומרכבת המשנה (שם ה"א). ג-ולכאורה ה"ה קורה שקצה אחת אין בו טפח אפילו אם הוא דרבנן עיין רש"י (פ"יב מ"ו) וחזו"א (י"ג י"ג) עדיין ה"ה כיש לו עיקר מן התורה, [ויל"ג למשנת מהרות (שם) שהוא מדין שדיה, ועיקר הדין שדיה הוא דאורייתא (עי' ר"ש פ"ו מ"ו מהתוספתא)]. ד-וכן להפך דברים שמן התורה האהל חוצץ ומדרבנן אינו חוצץ, והאהיל על האהל יתכן שדינו כיש לו עיקר מן התורה, כגון אהל מכלים שאינו חוצץ, שלפי המהר"ם (בתיו"ט פ"ו מ"א) הוא מדרבנן. ה-וכן לפי מה שצייד הפנ"י (ברכות יט) שדין 'דבר המקבל טומאה אינו חוצץ' הוא רק מדרבנן, עדיין דינו כיש לו עיקר מן התורה. ו-וכענין זה לדעת הרשב"א (שבת צא) שדבר שמקבל טומאה מדרבנן אינו חוצץ, ובהו לכאורה יש לדון כל דבר בפני עצמו אם קבלת טומאה שלו יש לו עיקר מן התורה. [ג] וכן דברים שמן התורה יש להכריע לקולא, והחמירו חכמים וטמאו, לכאורה נחשבים הם כיש לו עיקר מן התורה, א-כגון בית הפרס שהביא מרן במכתבו, ב-וכענין זה בספק טומאה ברה"י לדעת הרמב"ם (פט"ז מאה"ט ה"א) שהוא דרבנן עי' חזו"א טהרות (ד' סק"ח), ג-ספק ספיקא ברה"י לפי הקר"ם פ"יח מאבה"ט, ד-מדורי עכו"ם.

הוא מדרבנן. א-כגון טומאת ד' אמות. ב-סוף טומאה לצאת אם הוא מדרבנן, [והנה להתפא"י (פ"ז מ"ג) שיש חילוק בין פתח אחד לכמה פתחים, לכאורה גם כמה פתחים הוא כיש לו עיקר מן התורה, אבל להני שכל הדין סוט"ל דרבנן, לכאורה עיקר הטומאה אין לו עיקר]. ג-חבר הרי הוא כחלל לדעת הרמב"ם למרכבת המשנה (פ"ה טומ"מ ה"ה) ומנח"ו (רס"ג) ומרומי שדה (נוזי נד:). ד-וכן בגולל ודופק לראשונים שהוא דרבנן. ה-וכעין זה בפשוטי כלי עץ, וכלי יבוכית, וטומאה יישה.

ביטול ברוב בספק שלא נולד ע"י תערובת

במדור משיב דבר גליון 137 ובמלחמתה של תורה גליון 138 הוזכר נידון האחרונים אי אמרינן ביטול ברוב בספק שנוול שלא ע"י תערובת. והנה באופני העמדת הספק בכה"ג מצניז כמה אנפי בדברי רבותינו, אלא שכל אחד נתפרש במקומו ולא נתפרשו שרשי הדברים כל הצורך, ולאחר העיון נראה דמתחלקים לו גונוי זו למעלה מזו, ותמצית הדברים כדלהלן. א. באופן שאין תליה כלל בין אחד לחבירו. פשיטא דליכא ביטול. ובשע"י תמה על החו"ד שהוכיח משם כדבריו דלהלן אות ב'. [כגון רובא דליתיה קמן, שאינו נידון כתערובת עם שאר המקרים שבעולם]. ב. באופן שהספק קיים גם בלא שאר החתיכות, בפליתי סי' ק"א כ' דהוי תערובת, בחו"ד"י שם ובפמ"ג בפתיחה להל' תערובת ובשפ"ד סי' ק"ה סק"ל כתבו דלא הוי תערובת. [כגון ג' שיטות בין חרטה, ולקח מכולם. א' מחמישה שחייב קרבן וכתביא יומא] ג. באופן שהספק נולד מחמת התערובת, אבל התחילה לעולם ניכרת ולא נתערבה, וצורת הספק מתקיימת גם אילו לא היו עוד חתיכות, בש"ד סי' ק"ט סק"ח ובחו"ד שם ובפמ"ג סי' ק"ה סק"ל כתבו דהוי תערובת, ובשע"י ש"פ ה"ג ובאבהא"ז פ"ד מאסו"מ ה"יז [עי"ש מדגומ"ר והגר"ז בשו"ת סי' י"ח] נקטו בכה"ג דלא נידון כספק דתערובת. [כגון שחט ג' בהמות בג' סכינים ונמצא חד מינייהו פגום. או נמצא בעור דחד יבילת או טריפה בריאה דחד]. ד. באופן שהספק

מלחמתה

של

תורה

נולד מחמת שנראה מאורע בחד מינייהו אלא שלא נודע במי, די"ל דנידון כנודע ונתערב, בכנה"ג סי' ק"ה ס"ט כתב דלא הוי תערובת, ובפמ"ג שם נחלק. [כגון נגע טמא או איסור בא' מתוך תערובת ואינו ידוע במי]. ה. באופנים ב' וג' דלעיל, אלא שחזורו ונתערבו ההתחיות, דהתם איכא נידון גמור דתערובת, וכ"כ הגרש"ש שם. אולם יל"ד, דהא אילו לא היה נידון בשאר התחיות ג"כ היה ספק דתחיה זו, ואם כנים אנו בזה הרי דמתפרשים היטב בדרי הטור סי' ק"י ס"ה גבי נמצאת טריפה במקולין [שנתחבטו טובא כל רבותינו האחרונים בבירורין], ודו"ק, וכן משמעות דברי הכנה"ג [דלעיל] דרק בניכר האיסור מתחילה איכא תערובת. ומאידך סתמימ כל הפוסקים לא כן [וגם הגרש"ש לא חשב זה לחידוש]. ו. באופן שנועד האיסור ואח"כ נתערבו החתיכות. וזהו עיקר דין תערובת.

והנה יסוד הנידון, דאפשר להעמיד הספק על החפץ בעצמו, ואפשר להעמיד על התערובת, וכמש"נ. ולפ"ז יש להוסיף ולצדד בכ"ז עוד: חדא, דאפשר דהפליתי מודה בג' מיני טריפות דאין נכון לאחד את הנידון ולומר דיש איסור אלא דאין ידוע איפה הוא. שנית, בטעמיהו דהחו"ד והפמ"ג י"ל דבואח"ז נכבר חל נידון על הדבר לעצמו, ואח"כ תו א"א להשתנות ע"י תוספת האחרים. [וכעיי"ז בענין אחר בש"ך סי' ק"י סקמ"ב ובפר"ח]. שלישית, באופן ה', אפשר דיש לחלק אם נתערב קודם ידיעה או אח"כ, וכיסוד דברי הרא"ש בחולין פ"ז סי' ל"ז. [ובמקמ"ה בראיות מד' הפוסקים לב' הצדדים, ובביאור תשובת הרשב"א [מיוחסות סי' רפ"א] שנתקשו בה חמורי עולם, וכן בראיות החזו"א במכתב להגרא"ז].

טומאה רצוצה בקברי עכו"ם

הנה כמה שדן הגרד"ל שליט"א בענין קברי עכו"ם האם מטמאין בטומאה רצוצה והביא מהאו"ש בשם הגר"א דעכו"ם מטמא בטו"ר. ובאמת שמעתי מרה"י הגרא"ה הלוי שליט"א דהגר"ר שמחה זליג זצ"ל דומ"ץ בריסק ג"כ רצה להדש כן אבל מרן הגר"ח לא הסכים עמו. ולכאורה יש להביא קצת ראי' לזה דעכו"ם אינו מטמא בטו"ר מדברי הרמב"ם בפ"א מטו"מ ה"יב שטמא הגרד"ל, דמדמינן טומאת עכו"ם לטומאת נבילה, עיי"ש, משמע קצת דעכו"ם מטמא רק במגע ומשא ולא שאר טומאות, ועוד יותר מהרמב"ם אח"כ שם פ"ט ה"ד ד"ת הגוים אין להם טומאת קברות הואיל ואינן מטמאין באהל הרי הנוגע בקברן טהור עד שיעג בעצמה של טומאה או ישאנה עכ"ל. משמע דרק מגע ומשא וחוזי מזה אין להם שום טומאה אפי' טו"ר. וע"ז בחי' הגר"ז זבחים דף קיג: דמוכיח שם כהגרא"מ מהא דר"ל דחיישי' למתי מבול בטומאת התהום בפרה והרי מביל הוי טומאת ב"נ, וב"נ אינן מטמאין רק במגע ומשא, וע"כ דמטמאין נמי בטו"ר עיי"ש וע"ז ברש"ש פסחים דף ט. על רש"י ד"ה מי לא תנן, משכב"ז.

טומאה דרבנן בק"פ

הביאו קושית הגרד"ל שליט"א על הגר"ח דמשכח"ל בטומאה דרבנן וי"ל להחולקים במ"ע בעלמא בפסח מוודו דלא בעינן דרך אכילה (ובפסח י"ל דאף להחולקים במ"ע בעלמא בפסח מוודו דלא בעינן דרך אכילה דהרי קרא דעל מצות ומורורים יאכלוהו קאי לשון אכילה גם על מרור וזה ע"כ שלא כדרך אכילה כיון דהוי דבר מר וא"כ גם במצה וק"פ דיאכלוהו קאי עליהם אי"צ דרך אכילה ובוה יתיישב אך דבלע מצה יצא ורש"י פסחים פ"ג ע"כ שכתב דאי גריד צואר חשיבי כשר יוצאים בהם יד"ח קר"פ אך בתוס' כ"ד מבואר דאין יוצאין יד"ח קר"פ באכילה גסה ובר"ן ריש ערבי פסחים לגבי מצה ויש לחלק בין היכא דאינו דרך משום המאכל עצמו דבוה הוי דומיא דמרור לבין היכא דאינו דרך משום צורת האכילה דזה לא שמעינן במרור ובליעת מאכל י"ל דחשיב שלא כדרך משום המאכל עצמו דמאכל שלם אין הדרך לבלעו ולא קשה קושית השע"מ מהירושלמי שהביא תוס' קידושין דף ל"ח דכיון דלכתחילה בעינן טעם מצה לא חשיב אפשר לקיים שניהם). וא"כ כל טמא יוכל לאכול קר"פ מדאורייתא שלא כדרך אכילתו דבוה אין איסור דאכילת קדשים בטומאה מדאורייתא אך מדרבנן אסור אבל בטומאה דרבנן דהוי תרי דרבנן שפיר י"ל דבכה"ג לא העמידו דבריהם ולא בעינן תהאך אך בתוס' פסחים סט ע"א שהקשו דל"ל לפטור טמא כיון דבלא"ה אינו ראוי לאכילה מוכח דס"ל דאין יוצאים יד"ח קר"פ באופן הנ"ל וי"ל דס"ל דטמא מופקע מאכילת קדשים (ובספר המפתח פ"ו מקר"פ ופי"ח מפסוה"מ הביאו מהאחרונים שהקשו דינמא בכל טמא עשה דאכילת פסח דוחה ל"ת דטומאה והיינו דלא ס"ל שטמא מופקע מאכילת קדשים ולגוף קושיותיהם לכאו' הוי ל"ת שבמקדש ובה ע"י פשיעה) ובוה יש ליישב דברי רש"י בגיטין דף ס' ע"א שכתב דהטמאים לא יכלו לעשות הפסח מפרשת שלוח טמאים שלא יכלו ליכנס למשכן להגראמ"ח שליט"א הקשה דהרי יכולים לשלוח פסחיהם וזה יש ליישב דאף אם לא נימא כמשמעות רש"י במנ"ך דף ט"ז ע"א דטמא מת אינו משלח קרבנותיו ונימא כפשטות הסוגיות דמשלח י"ל דרבי לוי ס"ל כקושיית רבה לעולא בפסחים צ"ג ע"ב דכמו דדרך רחוקה תליא בעשיא א"כ גם טמא תליא בעשיה ובתוס' ד"ה דרך דבקרא דעשיה כתיב נמי טומאה ולא ס"ל כעולא דטומאה תליא באכילה ואף דיכול לשלח קרבנותיו וכמ"ש רש"י בטעם הראשון כיון דבאופן הרגיל שהוא עצמו מביא קרבנותיו אינו יכול פטריה רחמנא לגמרי וכמו בדרך רחוקה שיכול להביא קרבנותיו ע"י סוסים ופרדים ואפ"ה פטריה רחמנא ועי' בתוס' שם דלא הביאו טעם זה כלל ורק הטעם השני שכתב רש"י ומה שכתב דרק אח"כ נתחדש הפטור דטמא ושהיה בדרך רחוקה קשה דא"כ מה שאלת המשנה דלמה נאמר דרך רחוקה והרי שפיר איצטרך לחדש דאף היכא שיכול לבוא ע"י סוסים ופרדים דלא הוי אונס פטור וע"כ דפטור דטמא ודרך רחוקה היה ידוע אף קודם לכן דזה נכלל בהלכות הפסח וא"ש דכיון שהיו טמאים פטורים ותלי בעשיה. אך עדיין קשה בדברי רש"י בגיטין דהרי אף לפני שנאמר פרשת שלוח טמאים לא יכלו לעשות הפסח משום שאינם ראוים לאכילה ולהנ"ל א"ש דמשכח"ל בשלא כדרך אכילה דמדאי' שרי ובמשכן היה קודם גזירה א"י למה שאמר הגרד"ל בשיעוריו יום ח' ניסן דאכילת קדשים טמאים י"ל דאסירה אף שלא כדרך אכילה כיון דאיתרבו נמי עצים ולבונה שאינם אוכלים ודימה למה שחידש הגרעק"א דאבר מן החי אסור שלא כדרך אכילתו כיון דחייבי גם על גידים ועצמות א"כ באוכל בטומאת הגוף אי נימא דאיתרבו נמי עצים ולבונה (עי' זבחים מ"ו ע"ב) יהיה אסור אף שלא כדרך אכילה (אך צ"ע בתוס' פסחים כ"ד ע"ב שכתבו דאיצטרך קרא לרבות אימורים לטומאת בשר דס"ל לא יבוא איסור טומאה ויחול על איסור חלב ולהנ"ל יהיה בזה מוסיף או חמור ואיך תירצו התוס' סתמא דגמ' פסחים בכך) והגרד"ל אמר דלפי"ו לא יהיה בשר בחלב מוסיף על קדשים טמאים וצ"ע דברש"י ותוס' חולין ק"ג ע"ב מוכח דאבמה"ח בעינן כדרך אכילתו ממה דצריך שם לאוקמא בגרומיתא ועזירתא ולהגרעק"א ע"כ צריך לחלק דהוא לא קאמר אלא היכא דאינו דרך אכילה מצד המאכל עצמו דבוה הרי חייבים על גידים ועצמות אבל היכא שאינו כדרך מצד צורת האכילה מודה דפטור וס"ל דבליעת מאכל שלם חשיב שלא כדרך מצד צורת אכילתו וא"כ אכתי יהיה בשר בחלב מוסיף בשלא כדרך אכילתו מצד צורת האכילה.

כטמא מדרבנן לקרבן פסח	הב' יוסף אהרן הכהן שפירא ישיבת בית מאיר תפרח
------------------------------	---

מלחמתה

של

תורה

במש"כ רבינו הגרד"ל שליט"א להוכיח מדניזר מב:
דבכל טומאת דרבנן לא מייתי פסח מדאמר ר"י ל"א טומאה בחיבורים וכו' משמע דשאר טומאות טעון הואה קודם לכאו' יש להוכיח איפכא ממש"כ החור"א אהע"ז סי' קמג סק"ב דחיבורים שאני הואיל ודרבנן היא וככל טומאה דרבנן ורובע עצמות שאני הואיל ודאו' היא ורק בטבול יום הותר ולישב מאי דנקט טומאה בחיבורין ולא כל טומאה דרבנן אפשר לומר דאשמועינן דאף חיבורין דרבנן היא וליכא הלל"מ ולא דאו' הוא ול"ה דבריהם במקום כרת.

 צורתא דשמעתתא

בענין טומאה בחיבורין
על מה שדחה הגר"א גרבוז שליט"א [גליון 138] ראתי הרב לוי יצחק מייזעלס מניזר מ"ב דענין טומאת בחיבורין ל"ש לכאו' אצל גוי נר' נכון ראתי הרב לוי יצחק, דמוכח מהתם דענין טומאה בחיבורין הוא דרגא בטומאת האמצעי דלהכי אסור לכהן טמא ממת ליגע במת דנחשב כמוסיף טומאה בעצמו מצד טומאה בחיבורין ומוכח דחיבורין נפעל ע"י הוספת טומאה בהמחבר, וא"כ בנכרי דלא נטמא כלל ל"ש ענין זה,

תשובת הגר"א גרבוז שליט"א
צדקו דבריו דמדברי התוס' בניזר דכהן אסור לו להיטמא משום תוספת טומאה מוכח דבחיבורין איכא תוספת טומאה אבל מהא דליכא חיבורין בגוי, י"ל דמגע גוי לא חשיב מגע.

בענין מדורות העכו"ם
הנה כ' מו"ר הגר"א גרבוז שליט"א גבי מדורות עכו"ם דתוס' בימות דס"א כת' משום דקיי"ל כרשב"ג דעכו"ם מטמא באהל ולכן אסור להיכנס למדורות עכו"ם והביא דרש"י פסחים צט. כ' דאף לרבנן אסור להיכנס למדורות עכו"ם שמו יגע והרש"ש ביאר דלאו דוקא נגיעה אלא אף במאהיל ננגדו טמא אף לרבנן משום דטומאה שכנגדו חשיב כנגיעה ורק באהל דהמשכה ס"ל כרבנן דעכו"ם לא מטמא באהל [והביא דכע"ז כ' באו"ש] ודברי הרש"ש תמוהים ביותר דהא רש"י מפורש ביבמות ס"א לא כן דהנה כ' רש"י שם בד"ה אין מטמאין את המאהיל עליהם ע"כ ולהדאי דרש"י כ' דאף במאהיל עליהם לרבנן לא מטמא וצ"ע ע"ד הרש"ש בדעת רש"י שכ' לא כן וצע"ג. [עוד הביא דברי המנח"ח שכ' לשיטות דחרב ה"ה כחלל שמטמא באהל דאף לרבנן דעכו"ם לא מטמא באהל מ"מ חרב הנוגעת בהם מטמאת באהל ולכאו' הנה חקרו האחרונים [ע"י חי' ר' ראובן] שחקר בגדר חרב ה"ה כחלל אי הביאור דהחרב מק"ט מהמת אלא גזה"כ דלא יורד ממדרגת הטומאה או"ד דחרב יו של סיבה עצמית לטומאה והוא המטמא [וכדוגמת מעייתת הוב] ולכאו' זה וודאי דהמנ"ח לא ס"ל דחרב ה"ה כחלל שזה קב"ט דלפי"ו דברי המנ"ח אין להם ביאור כלל וע"כ ס"ל כגדר ב' וגם בזה יל"ד טובא דמ"מ סיבת הטומאה היא מחמת המת דבלא המת לא היה טומאה אלא דלגדר זה יש מקום הבנה בדברי המנ"ח ו"ל דכיון דיש להם טומאה עצמית שפיר בזה אפ' דנטמא באהל ודו"ק].

תשובת הגר"א גרבוז שליט"א
אפשר דדברי הרש"ש תליא בפלוגתא דר"ז ורבא ואב"י בסוגיא בחולין קכ"ד קכ"ה אם מאהיל כנוגע, וא"כ כ"ד הרש"ש בפסחים הוי דוקא לרבא, וכן מבואר בח' רח"ל ה' ט"מ דפלוגתתם הוא בגדר דין טו"ר, ולפ"ז מיושב הסתירה ברש"י וצ"ל ע"כזה.

מתורת גאליציע
אסור לבא לעזרה אם יכול להקריב ק"פ
מה שהקשה הגרא"מ באקאן שליט"א על רש"י שכ' שטמא שאסור להיכנס לעזרה א"א להקריב קרבן פסח הרי אפשר לו לשלוח שליח שיקריב הפסח, נראה שלפי מה שמבואר ברמב"ם בפ"ב מהל' ביאת המקדש ה"ב שטמא מת אסור להקריב קרבנות ומקורו ממועד קטן טו: שנלמד ממה שכ' ביחזקאל שלאחר טהרתו בבואו יקריב שטמא מת שכל זמן שאינו ראוי לביאה אינו משלח קרבנות לעזרה, ובח' הגר"ח כפ"ו מהל' קרבן פסח כ' שדין זה נוהג גם בקרבן פסח, ולפי"ז אפשר לישב שמיד שנאמר הפשרת שילוח נתחדש דין זה שטמא מת שאינו ראוי לביאה אינו יכול להקריב הקרבן פסח שזה לא הוה מדיני טומאה רק מדיני שילוח, וכן בפסח שנקרב בטומאה ע"כ צריך שהטמאים יהא מותרים לנכנס לעזרה שאם לא כן הרי אינו יכול להקריב מטעם שאינו ראוי לביאה.
טהור שבמקרא
בטומאות עצי שטים וצפונים בשכב"ז של ישראל במעי נכרית
הב' יוסף אהרן הכהן שפירא ישיבת בית מאזר תפרח

א] במש"כ הגאון ר' יצחק קורלנסקי שליט"א בשיטת הרמב"ם דכל החפוסים טהורים פרט לחפויי הכלים לכאו' יש להוכיח ממש"כ התוס' ביומא עב. ד"ה שמעמידין דאפי' צפוי זהב שעליהם בטל לגבי דידהו דהא בכל דוכתא העץ בטל לגבי המתכת לענין טבילה ולכל מילי אמר הלך אחר המעמיד ובעצי שטים אינו כן שהרי שולחן של עצי שטים היה ומצופה זהב ואפי' הכי תורת כלי עליו שהצפוי בטל לגבי העץ כדאיתא בשלח חגיגה וחזיון דס"ל דכל עצי שטים שונים ולאו דוקא שולחן ומ"מ בדבריו חזינו דדין עצי שטים חלוק מכל שאר העצים ודלא כהראב"ד והרא"ש דס"ל דשולחן שאני וא"כ קשה כיצד הוכיח מסוגיין דמשמע דשולחן שאני ולא כל שאר עצי שטים דאף למש"כ ליישב שיטת הרמב"ם מ"מ אין בדבריו אלא דשולחן שונה מכל הכלים אבל לא דכל עצי שטים יחדיו דין אחד להם וצ"ע.
ב] במשה"ק ידידי הבה"ח יששכר הכהן זילבר נ"יו בספקא דגמ' כבשבת פו: ובנידה לד': בשכב"ז של ישראל במעי כותית דישראל כיון דדאיגי כמצוות חבילי גופיהו והרי קודם מת"ת לא היה להם מצוות, י"ל דכיון שניתנה להם כמרה כדאיתא בסנהדרין נו: על כבוד אב ואם ודינים מלבד מצוות שבת שהזכיר בקושיתו מש"ה דאוגים היו במצוות ועוד דעצם הצווי בקבלת התורה וההכנה לכך גרמה שיהיו דאוגים במצוות ועוד שאף שעב מצוות בני נח שהיה להם והקפידו לקיימם משא"כ הגוים שלא קיימוה וכדאיתא בב"ק לח. דעמד ויתר גוים.

ינדיונים למשיחא

בענין טומאות אוכלין במלח
הרב **מרדכי אליהו סלושין**
במה שנכתב להקשות על מה שאין מלח מטמא טו"א, והרי ראוי הוא לאכילה עד שמחייב ברכה. העירו לי מהגמ' יומא פ' ב' אכל אומצא ומילחא מצטרף, ומבואר שמלח בפני עצמו לא נחשב כלל אוכל, עד שאפי' אין חייבים עליו משום מאכ"א. וצע"ג על מה שחייבים עליו ברכה, והרי הגמ' ברכות ל"ו ב' מדמה ברכה לאכילה ביום כיפור.

בגדרי מלח לגבי ברכה, טומאה, מע"ש
הב' חיים מרדכי קניבסקי סלבודקא
הגאון המופלא הרמ"א שליט"א כתב לדון האם לדמות גדר מלח בברכה לגדרי טומאה או לגדרי מע"ש. והביא ראהי שגדרי ברכה במלח דומים למע"ש ולא לטומאה מהא דקור לא נחשב אוכל לענין טומאת אוכלין ואינו מקבל טומאה ומ"מ נקח בכסף מעשר ולהלן שם בגמ' אמרו שמברכים על קור, והביא דברי התוס' שכיון שראוי אחר תיקון גזול סגי בזה לענין מע"ש ולא לטומאה ע"כ. הרי שגדרי ברכה הם כגדרי מע"ש ולא טומאה. והדברים קשים א.
דהנה מצד הסברא לכאו' ודאי שיש לדמות גדר ברכה לטומאה ולא למע"ש דבשניהם- ברכה וטומאה יש ענין שיקרא אוכל דוקא, ומשא"כ במע"ש דאפי' בהכשר ותיקון מאכל סגי ואין דין דוקא שיקרא אוכל דכל דבר שהוא מתקן האוכל ומכשירו שפיר קרינן ביה ואכלת לפני ה"א וכ"מ בכ"ד שמע"ש הוי אף הכשרת המאכל ובתוספתא דמע"ש (פ"א ה"ד) גבי בנות הריע שנותנים רק טעם ואין לאוכלם (חזו"י שם) דנקותו בכסף מעשר ולא מקבלת טומאה וכן בש"ם גבי שבת שנותנת טעם וכו'. ומשא"כ בברכה שלכאו' צריך אוכל ממש כדי לברך עליו ולא סגי בתיקון וצ"ע. ואם כי היה מקום לדון לדמות גדר ברכה למע"ש מצד סברא אחרת הדענין בשניהם היא ההנאה שיש לחזק, ואף שאין נקרא עליו שם אוכל סו"ס כיון שנתנה במלח צריך לברך עליו דהברכה היא על הנאת החיך ולאו דוקא על 'שם' אוכל ובוה דומה למע"ש דגם סגי בהנאה וכמש"נ ודלא כטומאה שצריך שם אוכל כמובן .
ב. ובמה שהביא הדר"ג שליט"א ראהי מעירובין כח: מסוגיא דקור לכאו' אינה ראהי כלל דמה שמחייבים בקור התם הוא כשעדיין רך ויש הנאה וכמ"ש שמואל לדמות לצנן דאף דסופו להקשות לא אכפ"ל דסו"ס אולינן בתר הנאת גופו ולא דמי לטומאה ששם קובע בשביל מה נטע את הקור וכמבואר שם. וכ"כ התוס' שם לגבי מע"ש. ואדברא מה שהביא את התוס' בדיבור אח' כדכיון שראוי לאכילה ע"י תיקון גדול לכאו' אויל על מ"ש קור שביש כעץ ואפי' נקנה בכסף מעשר ולגבי זה ביאר התוס' שראוי ע"י תיקון ובאמת ככה"ג לא יכרכו ע"ז וכל מה שכתוב שמברכים זה כשעדיין רך, ואדברא יהיה זה ראהי הפוכה שבברכה לא הולכים כהגדרים של מע"ש וצ"ע וביאור מה הגדר.

תשובת הגרמ"א סלושין שליט"א
יישר כוח על הדברים הנפלאים והמאירים, ואעיר כמה הערות לחביבות הדברים:
א] לא הבנתי החילוק שכתב, ואולי כוונת כת"ר שאין מברכים על אוכל שאינו ראוי לאכילה עד שיתקון, משא"כ גבי מע"ש אף מה שצריך תיקון גדול נלקח, וכמו שכתבו התוס' גבי קור ובעלי חיים.
ב] מה שהביא מהתוספתא, זהו מה שמובא בגמ' נדה נ"א ב', ולמעשה מסקנת הסוגיא שאין חילוק בין טומאה למע"ש.
ג] לא ידעתי מני"ל דכל שהחיך נהנה בו נלקח בכסף מעשר שני, ובפשטות צריך שיהיה 'ואכלת' לפני ד' א'.
ד] ואולי כוונת כת"ר לדמותו לסיכה שאין בו הנאת מעיים, וצ"ע.
ה] [כעת אני מתעורר שיסוד הדברים לדמות מע"ש לברכה אויל יש ללמוד מריש כיצד מברכים שלמדו לקרא דברכה מאכילת רבעי, ועיין].
ו] מה שהעיר על קור, ראיתי אח"כ שיתכן ויש בזה מחלוקת התוס', ויש לעיין טובא בשיטת התוספות, ואולי יתבאר בע"ה מהמשך הגליונות.

מושגים באהל
בענין טומאת אויר
מה שכ' הגרא"ר בד' הרמב"ם בענין טומאת אויר דהוי טומאה בפני עצמה יש להעיר דאמאי מבואר בגמ' דאינו רק ספק דאם הגזירה שלא יאהיל על הגוש אתי שפיר דאינו ספק רק אם יש קבר אבל אם אין לה שייכות להחשש מת אמאי לא ישרפו תרומה וקדשים ועי' בצל"ח שבת שם

תשובת הגרא"ד קורלנסקי שליט"א
בדברי הגר"ד זלמן לייב מייזעלס שליט"א צדקו דבריו דיש להעיר דאי הוי גזירה בפני עצמה אמאי אין שורפים עליה את התרומה, אמנם לכאורה אדרבה מהא גופא מוכח דהוי גזירה בפני עצמה דאי הוי משום חשש טומאת מת ולגבי מגע דנו אותו כודאי ולכן שורפים מ"ש דלגבי אהל לא הוי ודאי, אלא ע"כ דלגבי אהל כלל לא חששו ולא גזרו משום דך חששא והוי גזירה בפני עצמה ולכן שייך לחלק דאע"פ דגבי מגע גזרו דשורפים משא"כ באויר אין שורפים.
בברכת התורה אברהם דוד קורלנסקי

פני המשנה

בעשיית מעשה פרה אדומה איזה בגד היה לובש הכהן גדול
הרב פנחס זעליג בלויא – בית שמש
גליון פר' תצוה מלחמתה של תורה, פני המשנה: הביא הבחור כהלכר ר' יעקב שפר שייח' מדברי המשנה בפרה דאף זר כשר להוות אפר פרה אדומה וכן הובא בתוס' ביבמות ותמה ע"כ למה צויר שם בפני המשנה כהן לבוש בבגדי כהונה וכו'.
יש להוסיף ולהקשות אם אכן זר כשר להוות מוכח מזה דא"צ בגדי כהונה בשעה ההואה דודאי אסור לזר ללבוש בגדי כהונה [ואפשר דיש בזה אף חיוב מעילה לזר], ובהכרח דלענין הואה א"צ בגדי כהונה וכל מה דאיתא במשנה פ"ד מ"א דכשנעשיתה מעשה הפרה במחוסר בגדים פסולה, ובכלי לכן היתה נעשית היינו דוקא כל דיני ההכנה והכשרה של פרה, וכגון שחיטה קבלה וההואה אל פני אהל מועד ושריפתה הם דינים ככהן ובבגדי לבן אבל ההואה על טמא מת דכשרה בזר בודאי א"צ בגדי כהונה ואסור לזר ללבוש בגדי כהונה, ובהכרח כמו שכתב בתשובת המערכת כיון דהרגילות היתה דמעשה הפרה נעשית ע"י הכהן וממילא היה לובש בגדי כהונה.
והנה הרמב"ם פ"א מפרה אדומה הל"י"ב כתב העושה את הפרה לובש ארבעה כלים של כהן הדיוט בן שעשאה כהן הדיוט בן שעשאה כהן גדול, ומקור דברי הרמב"ם מדברי התוספתא בפרה פ"ג מצוות ארבעה בגדי לבן של כהן הדיוט עשאה בבגדי זהב ובבגדי חול פסולה, וכרמב"ם פיהמ"ש כתב דנלמד מג"ש חוקה הנאמר בפרה מחוקה הנאמר ביום הכפורים כמו דביוה"כ העבודה בפנים היתה בבגדי לבן כן בעשיית הפרה יש לעשותה בבגדי לבן, ומקשה המשנה למלך שם דהרי הרמב"ם כתב דאבנטו של כהן הדיוט היה כלאים צמר ופשתים ואיך כתב דכהן גדול לובש ארבעה כלים של כהן הדיוט שהם כלאים ואבנטו של כהן גדול היה של כוץ.
וכתב המורכבת המשנה דמסתברא דכיון דקיי"ל דמעשה הפרה כשרים ככהן הדיוט בהכרח לובש אבנטו שהוא כלאים דאל"כ נחשב מחוסר בגדים וממילא הכה"ג כשעושה מעשה הפרה לובש בגדי כהן הדיוט דבגדי לבן של כה"ג הם רק ביום הכפורים לעבודת היום וקמ"ל שלא ילבש בגדי זהב ואין בזה משום מחוסר בגדים כיון דמעשגמיר בחוץ דכך גמירין לו דילבש בגדי כהן הדיוט.
[ובתפארת ישראל הם

בועז סק"א מביא א"כ קושיא זו וכתב דמוכח מהפוסקים דדין עשיית מעשה הפרה בכלי לכן היינו רק למצוה ורק שיעשה בכהן ובבגדי כהונה דנלמד מאלעזר הכהן זה ודאי מעכב דארהן הכהן היה קיים כשנצטווה אלעזר לעשות את מעשה הפרה, ודייק כן במשנה דאיתא שם ובמחוסר בגדים פסולה ובכלי לכן נעשית דלגבי מחוסר בגדים איתא במשנה פסולה ולגבי בגדי לבן איתא ובכלי לבן נעשית וליתא דאם לא עשה בכלי לבן דפסולה הרי דזה רק למצוה ולא לעיכובא, ורק דין כהן ובגדי כהונה הם לעיכובא, הרי דכתב ג"ג כהמרכבת משנה דאה"ג הכהן גדול כשיעשה הפרה ילבש בגדי לבן ואבנט של כלאים.]. ובערוך השלחן הלכ' פרה אדומה ס' נה סעי' יז' כתב בתחילת דבריו טעם נוסף למה מעשה הפרה נעשים בבגדי לבן ואף הכה"ג בבגדי לבן דהואיל והפרה באה לכפר על מעשה העגל וכמבואר מדרשים [הובא ג"כ ברש"י פר' חוקת פר' יט פס' כב] לכן אין ללבוש בגדי זהב בשעת עשיית מעשה הפרה דאין קטיגור נעשה סניגור וכדאיתא בראש השנה דף כו ע"א, וכתב ליישב את קושיית המשנה למלך דהכהן גדול העושה מעשה הפרה לובש בגדי לבן ולובש אבנט שלו שהיה של בוץ ולא אבנט של כהן הדיוט שהיה כלאים וכמו שלובש כיהו"כ ומה שכתב הרמב"ם ארבע כלים של כהן הדיוט כוונתו ולא שמונת של כה"ג אבל אינו דומה ממש לכהן הדיוט באבנטו וכן ביאר בדברי התוספתא עיי"ש.היוצא דאיכא שתי נ"מ בין דברי המרה"מ והתפא"י לערוך השלחן א. דלהתפא"י והמרה"מ לא הותר לכה"ג ללבוש בגדי לבן שלו בשאר ימות השנה אלא כיוה"כ בלבד ולהערוך השלחן הותר אף לצורך מעשה הפרה ב. דלהתפא"י והמרה"מ במעשה הפרה היה לובש בגדי לבן ואבנט של כהן הדיוט ולא שלו ולהערוך השלחן היה לובש בגדי לבן ואבנט שלו של יוה"כ של כהן, ואפשר הדמשנה למלך דנשאר בקושיא לא הוה ניוחא ליה לומר דלובש הכהן גדול אבנט שלו של כהן בשאר ימות השנה ואפי' לצורך עשיית מעשה הפרה וכן לא הוה ניוחא ליה לומר שהיה לובש אבנט של כהן הדיוט של כלאים לכך נשאר בצ"ע.

	מלחמתה של תורה
בענין קרבנות אשתו, ובענין נגעים	הרב מאיר ליכטר
א] בד' הרב ש"ש שלסר, א' בד' התוס' ב"מ קד. ד"ה ה"ג, כוונתם שהבעל מחוייב לשלם לאשתו דוקא קרבנות שהיא מחוייבת, אבל קרבנות שנודרת או נודבת בעצמה, אין חייב לשלם לה כלל, והביאו ראי' דאפי' את"ל שיכול הבעל להפר לה נו"נ אלו, [ונמצא שאינה יכולה להפסידו כ"כ ע"י שתדירו או תנדב], מ"מ לפעמים א"י להפר וכיו"ב, וכבר הביאו כנו"כ אחרונים מד' התוס' הג"ל שהבעל יכול להפר הקדשות ונודבות אשתו. ב' מ"ש בד' הרמב"ם, יעו"ש ברבד"ז שהביא מקור לדבריו מהא דנדרים עה. ושם מיידי להדיא במקדיש ואומר הרי זו, ע"ש, ומ"ש הרמב"ם הדומין לנדרי איסר, כבר האריכו בזה, ויל"פ הכוונה דומיא דנדרי איסר שיכולין הבעל והאב להפר. ג' מ"ש דכל מה דשייך הפרה בהפרשת בהמה הוא בבהמה שלה, הנה בתוס' ב"מ הג"ל מיידי להדיא בבהמות שלו. ד' מ"ש מדין שאור של תרומה (מתני' בערלה פ"ב מ"א), והרי שאור א"ר לאכילה, [מה שהביא נפסחים ג. שם מיידי לענין שאור דהיינו חמץ שלא החמיץ כ"צ, אבל לענין שאור מבו' כן בביצה זו: ועיי' תוספ' ביצה פ"א ה"ג דהיינו שנפסל מאכילת כלב], ועיי' ברש"ש ביצה שם שכתב דשאר הוואיל רואי לחמץ בו עיסות אחרות עדיפא משא"ד שא"ר לאכילה, [יעו"ש מדין של"ב אכילתו], ועיי' כסברא זאת בפסחים מה: לענין ביעור חמץ זה, [וכבר נחלקו האחרונים אם דין זה אמור לענין איסור חמץ בלבד או אף לענין שא"ס, עיי' חוור"ד יו"ד סי' קג סק"א דה"ה לענין שא"ס, אך בשו"ת נוב"ת יו"ד סי' נו ז' דל"א כן אלא לענין חמץ בלבד, וע"ש מדין נפסל מאכילת כלב, ומד' התוספ' הג"ל לכאו' מוכח שלא כדבריו, ועיי' אחיעזר דלהלן, וע"ע מתני' כלים פ"ח מ"ו שהשאור מק"ט אוכלין, וע"כ דלא דמי שאר מילי שא"ר למאכל אדם או כלב], וא"כ י"ל ה"ה לענין תרומה, דאף שאר אוכל שא"ר לאכילת אדם א"ב במוש תרומה, מ"מ שאור עדיפא, ובאמת לפי הצ"פ שהבאתי [ועיי' כע"ז בשו"ת אחיעזר יו"ד סי' יא], אין דין נפסל ממאכל אדם נאמר [לד' הרמב"ם], אלא לענין קדושת תרומה אבל לענין איסור תרומה לזרים שפיר יש בה אף אם כבר נפסל מאוכל אדם עיי"ש, וא"כ א"ש דהך דשארור של תרומה לענין איסור מיירי ולא לענין קדושתה, [דהיינו לענין טומאה וכיו"ב], אך יל"ע אם ה"ה בנפסל מאוכל כלב, [ועיי' לעיל], וכבר עמדו רבים בדין שאור של תרומה מ"ט יש בו דין תרומה, וע"ע בזה בשד"ח כללים מערכת הנו"ן כלל כך ובס' מנחת ברוך סי' לט ועוד אחרונים שהאריכו בזה, ואכ"מ [מ"ש בד' הצ"פ בדין הפרת תמורה, עיקר הספק הוא ע"פ מ"ש הרמב"ם לעיל מיני' [ע"פ הירו' ניר פ"ה ה"א] שאין נשאלין על התמורה, והספק הוא אם דוקא שאלה שעוקר למפרע נאמר כן משום שאין הפתח מועיל כי תמורה חיילא אף בטעות, או אף לענין הפרה שאינה אלא מכאן ולהבא, וע"ע במ"ש בס' נר אברהם סי' נא ובשו"ת צפ"י סי' עז, ובשו"ת החדשות ח"ב סי' סב, ובמהדו"ת ל: כתב דאפשר דל"מ הפרה דאיסור תמורה ממילא הוא, וע"ש [ובכ"מ] שנסתפק עוד אי מקרי דבר הנדור שאפשר להתפס' בה, ותליא בהנ"ל אי מחמת פיו הוא או גזיה[כ].] ב] מתני' נגעים פ"א מ"א מראות נגעים ב' שהן ד' כו', ובשבועות ו. מקשי ויאמרו מקרום ביצה ולמע' טמא ומצטרפין זע"ז, ומשני לומר לך כל כהן שאינו בקי בהן ובשמותיהן אינו רואה את הנגעים, ועיי' ג' התוספ' פ"א דנגעים ה"א, [וע"ש בתוס' מ"ש דהא אמירת טמא וטהור גרידתא בכהן תליא מילתא, כמבו' בספרא פ' תזריע, הו' ברש"י שם, ואע"פ שאינו חכם, וע"ע ברמב"ן שם שעמד בזה, עיי"ש דיש של"ג כהן, וע"ש עוד ברשב"א ובתוס' הרא"ש, ועיי' מו"ק ז. וערכין ג. בזה], ומשמע דמלבד זה אין שום נ"מ בדין ד' המראות וכולן שוין, וכ"כ הרמב"ם בהל' טו"ז פ"א ה"ג שבכל כמראה אחד הוא חשוב, [אך ע"ש בהשגות הראב"ד, ולדעתו [ועיי' עוד בפירושו על התנו"כ פ' תזריע, דאיכא נפקותא אף לענין סוף שבוע של הסגר, וכ"ד רש"י פ"ג פ"ו, וע"ש באוה"ה, [וכנס"מ ספ"א מהל' טו"ז, וער"ש מגילה ח: דס"ל כשא"ר], וצריך לפרש לשי' מתני' דנגעים פ"ד מ"ז בע"א], וכן לד' התוס' שם ד"ה ויאמרו כוונת קי' הגמ' שבועות שם היא באו"א, דלדידהו שפיר משכח"ל נ"מ בהנך ד' מראות, [אלא הכוונה דנימא שמצטרפין זע"ז הסמוכין במעלה אחת], משא"כ לד' הרמב"ם דס"ל שהכל כמראה אחד, וכוונת הקי' דנימא שכל המראות מצטרפות יחד], ולכאן צ"ע מהא דתנן לקמן פ"ז מ"ב נשתנו מראיהן [אם נראה הנגע קודם מ"ת, או בגיותו ונתגייר, או בקטנתו והגדיל], בין להקל בין להחמיר כו' ר"ע אומר תראה בתחילה, וכ"פ הרמב"ם פ"ו מהל' טו"ז ח"ד, וא"כ מ"ט ל"א בגמ' שם דני"מ לענין זה, [ור"ע גופי' הוא דמיידי התם], ואולי תליא בנידון התוס' שם ה: ד"ה שנים ור"ש פ"א מ"א אם דרך הנגע לבא בשאר מראות חוץ מוד' מראות הללו, שאם דרכו לבא בד' מראות הללו בלבד, א"כ אכתי לא הוצרכו לומר שמות כל הנך ד', דנדע לבד שכל שהוכחה ממראיתו בוראי השתנה למין נגע אחר, [ועיי' מק"ד טהרות סי' נ בזה], ויש ליישב בדוחק.	

האמנם נגעים ואהלות אינם נוהגים בזה"ז

[א] ידועים דברי המהרי"ק שורש קס"ה שלא נקבעו ההלכות בגמרא פלוני ופלוני הלכה כפלוני אלא על דינים שהיו נוהגין בימי חכמי התלמוד אבל על דיני נגעים וביצוא בהם דלא היו נוהגין מאז לא קבעו בהם הלהב ולא דברו בהם כלל באומנם פלוני ופלוני הלכה כפלוני, עיי"ש שנימק דבריו, [ודבריו קצת צ"ע כמו שהעיר בשו"ת אגודת אוזב סימן ט"ז, ואכ"מ] מבואר מדבריו שנגעים אינם נוהגים בזה"ז. [ב] והנה התניו"כ באהלות (פ"ח משנה ט') העתיק דבריו וז"ל "כתבתי כבר בשם מהרי"ק שורש קס"ה דכללות הדלקתות לא אמרום על נגעים

מלחמתה של תורה

ואהלות", וכיצא בהן שאין נוהגים", והוא תמוה מאוד שהרי רובא דרובא של מסכת אהלות נוהגת בזה"ז, כמו שמבואר ברמב"ם בהלכות אבל פ"ג שכל הדברים שנאמרו בהלכות טומ"מ שיש בהם טומאה גם כהן מוזהר עליהם. [ג] והנה לגבי דיני נגעים מבואר בתוספתא דנגעים פ"ח, וברמב"ם פ"א מטו"צ שהוא נוהג בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית, וכבר העירו האחרונים אמאי אינו נוהג בזמן הזה, ועיין תפארי"י (מראה כהן אות ל"ט) בשם רעק"א שהוא משום שאין לנו כהן מיוחס, וכעין זה איתא בספר תולדות אדם מהגר"ז מוילנא ובמנחת חינוך (מצוה קס"ט י"ג) ובאמת הדברים מפורשים כבר ברבד"ז (תורות פ"ז) ומוזה הסעם אין טומאת נגעים נוהגת בזמן הזה שהרי מותר המוצע נוהגת בארץ ובח"ל בפני הבית ושלא בפני הבית אלא ודאי מה שלא נהוג בה מפני שאין עתה בינינו כהן מיוחס".

ובגדים, ועיי"ש שמצדד שהוא כמו הוצאת ממון ואין חזקת כהונא מוציא ממון, וצ"ע. [ה] עוד הסבר הציעו האחרונים למה אין נגעים נוהג בזה"ז ע"פ הרמב"ם (פ"ט מטומ"צ ה"ג) "שאסור לו לכהן לראות נגע מכל נגעים עד שיוורו רבו ויהיה בקי בכל הנגעים ובשמותיהן נגעי אדם כולם ונגעי בגדים ונגעי בתי"ם וא"כ היום שאין בקיאים אינו נוהגת עיין אילת השחר ותורה תמימה תזריע, [עוד יש לציון לדברי הספרות (ויקרא יג, מז) שמבאר ע"פ דרכו בטעם הדבר שנטל כעת טומאות נגעים, כאשר בחר באומה הישראלית כאמרו כן בחר ה' אלהיך להיות לו לעם סגולה, ובחמלתו עליהם כשיהיה הרוב מהם לרצון לפניו אמר לעורך היחידים מהם, ראשונה נגעי בגדים וכו' וכאשר לא עלו הדורות למדרגה ראויה לחמלה זו, אין זכרון לראשונים שנמצאו לעולם נגעי בתיים, עד שאמרו קצתם ז"ל שלא היו לעולם, עכ"ל] [ו] מכל מקום לפי מה שהעלה היעב"ץ (שאלתי יעבץ ח"א סי' קל"ח) דבסימנים מובהקים לא בעי כהן עיי"ש, א"כ איכא טומאת נגעים גם לדידן בזה"ז, וכבר העיר בזה הגר"ז פערלא בבאיורו על ספר המצוות לרס"ג (עשין עשה ב), וא"כ עדיין צריך להכריע הלכה כפלוני או פלוני, ועדיין אינו מיושב דברי המהרי"ק, אמנם בעיקר דברי היעב"ץ עיין באילת השחר שם שמקשה עליו ממשנה מפורשת. [ז] עוד יש להעיר שיש נפ"מ לגבי האיסור קציצת בהרת, ולכאורה מבואר בטור ושו"ע (יו"ד סימן רס"ו) שנוהג בזה"ז, וכן דדקד הגר"ז מולאזין (תולדות אדם ח"ב הוספות מג): מהשו"ע שם, וע"ע מנ"ח (מצוה ב'), עיי"ש מה שפלפל בזה, אמנם המהרש"ם (ח"ג סימן ר') כתב שאינו נוהג בזה"ז עיי"ש שהביא כן מושו"ת גור אריה יהודה ומה שכתב ליישב דברי השו"ע, וכן במנין מצות הקצץ לח"ח שמנה כל המצות שנוהגות בזה"ז והשמיט קציצת הבהרת. [ח] עוד יש להעיר שיש נפ"מ לגבי דברים שמקבלים טומאה שיש נפ"מ לגבי סכך ולגבי כתמים, לגבי כתמים עיין אחרונים יו"ד סימן ק"צ [ש"ך סקט"ו, תורת השלמים סק"ג, פלתי סק"ט, ובשועה"ר סי"א], ולגבי סכך עיין חדושי הגר"ח סוכה דף יב: ובונה דף נט: ויש לפלפל בכל וצ"ע.

ספיקות בדיני אהלות
הרב ברוך גרין, מאנסי
א. אם אהל שמכיא את הטומאה אם צריך גם מחיצות כמו אהל (ובדבר המאהיל על הטומאה בוראי א"צ כמו מעשה דאיכר [פט"ו מ"א]).
ב. אם הרב שנגע באדם שנשא מת אם אמר' חרב ה"ה כחלל ונעשה כמותו או כיון דאין כלי נטמא במשא א"א להיעשות כמותו ומ"מ נעשה ראשון

בענין לשון מראות
הרב מנחם מלך כולל חזון איש
שגור בפי אינשי מראות טהורות ומראות טמאות [לענין נגעים ונדה], ויש לידע דהוא שיבוש, דנהי דקַמְרָאָת הַצְבָּאָת [שמות פל"ח פ"ח] הוא לשון נקיבה, דיחיד שלו הוא מַרְאָה והאלף פתוחה, ובהם שייך שפיר מראות טמאות וטהרות [אם הם מקבלים טומאה], אבל מראות אלו הם לשון זכר, ויחיד שלהם מַרְאָה והאלף סגולית, וכמו שנמצא פעמים רבות בתנ"ך, וצריך לומר מראות טהורים ומראות טמאים, וכן במתני' [פ"א מ"א] מראות נגעים שנים שהם ארבעה, והוא לשון זכר.

ביאור הסוגיא בפרק קמא דשבועות שינוי החזותא בין שלג לצמר
הרב יהושע בן דב
בסוגיא דפ"ק דשבועות משמע לכאורה דלית מאן דפליג שמצד עזות הלבנוניות- שלג ואחר כך צמר הם העזים ביותר, וזכר לדבר "אם יהיו הטאיכים כשנים כשלג יליכינו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו", ולית מאן דפליג שיש בין שלג לצמר שינוי אפקט מסוים, ומ"ספחת" הבהרת נתרבה סיד ההיכל שהוא מראה באפקט של שלג אך מצד עזות הלבנוניות הוא דיהה משלג וצמר. ומ"ספחת" השאת נתרבה קרום ביצה שהוא מראה באפקט של צמר אך מצד עזות הלבנוניות הוא דיהה מכולם. אך לדעת רבי עקיבא כל ידיעות אלה אינם נצרכים אלא לדרוש, דהיינו כדי לדעת כיצד לדרוש את הפסוק שאת או ספחת או בהרת, אך למעשה אין שום נפקותא בזה שיש שינוי אפקט בין שלג וסיד לצמר וקרום ביצה, אלא דיני הצירופים נקבעים רק לפי הקירבה בעזות הלבנוניות, שכל מראה מצטרף אל הסמוך לו לפי הדירוג דלהלן- שלג, צמר, סיד, קרום ביצה. ואילו לפי רבי ישמעאל יש נפקותא בסוג האפקט, דכל אב מצטרף עס תולדה דידיה למרות שאינה סמוכה אלו בדרגת עזות הלבנוניות. הצירופים: הנה אם היינו באים לקבוע מסבארת את הצירופים בין המראות, ישנם ד' אפשרויות, א. שהקירבה ברמת העזות וכן הדמיון באפקט כל אחד מהם הוא סיבה לצירוף, ורק שלג וקרום ביצה שהם שונים בתרתי אינם מצטרפים, ב. רק הקירבה ברמת העזות מצטרפ, ג. רק הדמיון באפקט מצרף, ד. אין שום צירוף. והנה תנן במשנה ב- רבי עקיבא אומר אדמדם שזבו ושזבוה פי' הפתח שבשגלו והפתח שבסיד האם הגוון שלהם שוה או שונה והאם העזות שלהם שוה או שונה- כיון המווג במים פי' כיון שמוגוהו במים מווגים שונים לכוסות שונות, שגוון צבע כולם שוה, וה"נ הפתויכים לעולם הם באים באותו גוון, אלא של שלג עוה ושל סיד דיהה ממנה, פי' אלא ההבדל הוא בעזות הצבע, ובפתוח המתייחס לשלג עזות הלוהבן עוה, ובפתוח המתייחס לסיד עזות הלוהבן דיהה ממנה. ומזה הבינה הגמרא בשבועות (ו' א') דרבי עקיבא לא מסכים שהאפקט מצרף אלא רק הקירבה ברמת העזות, אמנם הגמרא מסכימה שיתכן שתהיה חריגה אחת, דהיינו שקרום ביצה יצטרף לצמר, ד"רחמנא אמר וולשאת ולספחת ספחת טפילה לשאת אע"ג דמנחתא מינייה טובא", אבל לומר שגם סיד יצטרף לשלג זה נסתר מדברי רבי עקיבא הג"ל. ומהו שבכל זאת תנא דמתניתין (נגעים פ"א מ"א) חילק את המראות לפי האפקט, שמע מינה מתניתין דלא חרבה עקיבא, [אמנם אם לשון הגמרא רק בדווקא, יש לדעת שמבואר בגמרא שם עדיין אינה ראייה, ייתכן שתהיה חילק את המראות לפי האפקט, ורק כדי לומר שסיד יצטרף לשלג, ואי קשיא דה קשיא- [אם כן טירתה סיד היכל מולצרף] לשום חפץ, והאנן קי"ל דכל מראה בר צירופי הוא.]. צריך ביור- א. והנה אם לקושטא דמילתא מודה רבי עקיבא דקרום ביצה מצטרף לצמר (וכמו שניסו לומר בגמ' ו' א' בריש העמוד), אם כן ודאי מודה רבי עקיבא שקיים מושג של אפקט בתורה, אבל אם גם בזה פליג רבי עקיבא, אם כן שמא לית ליה כלל מדרש של אפקט אפילו לענין דרוש, וסיד וקרום ביצה שניהם נספחים של שלג וצמר גם יחד, ואז היה הפשטות, ויל"ע. ב. עוד יש לעיין לרבי ישמעאל מדוע מספחת

מלחמתה

של

תורה

הבהרת מרבים סיד ולא אפקט של שלג כשהוא ברמת עזות הלבנוניות כמו צמר, וכן מדוע מספחת השאת מרבים קרום ביצה ולא אפקט של צמר כשהוא ברמת עזות הלבנוניות כמו סיד. האם משום דקים לחול'ל שצריך להקביל את הדרשות לבריות מסוימות כגון סיד וקרום ביצה, ולא לצבע שאינו קיים בבריאה. ג. עוד יש לעיין האם בטבע הנגעים שייד שיהיה נגע באפקט של שלג וברמת עזות הלבנוניות כמו צמר, ואת'ל ששייד שיהיה כזה נגע, יל"ע אם הוא נידון כשלג או כסיד, ול"ע.

בענין נתק
הרב ג. ישראל כולל שם משמעות ב"ב
התקשיתי ברמב"ן בנגע הנת'ק' שמביא 3 שיטות אם צריך שינוי מראה בעור הראש מלבד ניתוק השיער, ולשיטה ב' (אבל

היה נראה) כ' דאחר שימרט המקום בראש אינו נגע עד שתולד במקום החלק הבהרת ותולדתה או שאת ותולדתה, א"כ מה ביאור הפסוק בפרשה השניה ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא, ממה בדיוק הוא טהור, הלא גם בנגע הנתק היה זקוק לא' מד' מראות, (וכל ההבדל הוא שבנתק טמא בשער צהוב), ומ"ש לומר טהור הוא?

ראית נגעים ע"י מראה
הנה יש לדון האם מועילה ראייה ע"י מראה לענין נגעים ושאר ראיות שבתורה, ושמעתי מהג"ר מנחם כהן שליט"א מראשי ישיבת נתיב הדעת בש"ק ויצא תשע"ו לדון בדברי הצפת פתנח [בשו"ת סי' י"ג] שדן בזה והוכיח דראייה ע"י מראה אינה ראייה, מהא דאמר' בחולין [י"ב, דילפ' דינא דחזקה מבית המנוגע, שכתוב בפסוק "וראה הכהן את הנגע", ולאחר מכן יוצא הכהן מהבית, ואומר אם הבית טמא או טהור, ואמאי לא חיישי' שמה הנגע נהיה קטן יותר, וע"כ משום חזקה, והקשה הצ"פ דאי נימא דרא' ע"י מראה נחשבת ראי', אמאי לא מתרגצי' שיכול לראות ע"י מראה, [וכמובן שהיו מראות אף בזמן חז"ל, ואף בזמן התורה, וכמ"ש "מראות הצובאות"] והקשה הגרי"מ כהן דהא לא בעי' ראי' חדשה, אלא רק לוודא שהנגע לא נהיה קטן יותר, וא"כ אמאי באמת מראה לא תועיל בכה"ג, וע"כ דלא ה"י נראה להגמ' להעמיד את דין התורה ע"י מראה, וקושיא זו אלימתא ביותר, [אמנם השואל בצ"פ הביא ראי' זו, אבל לא נראה שנחלק עמו הצ"פ] ונראה ליישב דבכל חזקה אי"ז רק שתולים שהמצב לא השתנה, ומהיכ"ת להסתפק, אלא ישנה "ידיעת ראייה", ו"ראיית ידיעה", שהנגע לא השתנה, וא"כ ביאור הגמ' הוא שבאמת בעי' שהכהן ידע ויראה את הנגע בזמן שאומר טמא, וע"כ מראה לא מועילה בכה"ג, משא"כ חזקה שמועילה בכה"ג. ולעצם הענין האם מועילה ראיית נגעים ע"י מראה, ע"י בירושלמי סוף פ"ב דנדה שמב' להדיא שצריך ראייה ממש, ולענין שאר דינים, כבר דנו בזה האחרונים, ואציין מראי מקומות לתועלת הלומדים, פתח הדביר [א"ח סי' רכ"ד סי'ן], בית עובד [מערכת הב'], שו"ת בצל החכמה [ח"ב סי' ח"ח].

חילוקים בין גדרי אהל המת לבית המנוגע
הרב אליעזר לנגבג
כתב רש"י בב"ב ט' סוד"ה בימי סיפורו כ' וז"ל, בשלמא בימי חלוטו איתקש למת טמא אף באהל, והעיר ע"ז הרש"ש שם, לשון הספרי פרשת בהעלותך מה המת מטמא באהל אף מצורע מטמא בביאה ועב"פ דכלים וברש"י, ול' רש"י אינו מדויק. וכן יש להעיר על לשון התוס' בנזיר מ"ג א' ד"ה צירף, ע"ש. והנה מצניח כמה חילוקים בין גדר טומאת מת והיינו שנכנס לאהל המת, לגדר טומאת ביאה דמצורע דהיינו ש"בית המצורע" מטמא הנמצאים בו, חלקן מפורש בראשונים וחלקן מפורש במשניות לש"י תנאים מסוימות ובהכלל יל"ד, והצד השוה בכולן שהטעם לחילוק נעוץ בזה שמצורע קל ממת כי צריך שהמקום יחשב כביתו של המצורע ולא סתם שנמצאים בכפיפה א' עם המצורע באותו מקום. ונכתוב מתחילה הנ"מ המב' בר"ש פ"ק מ"ד דכלים: א. שהמצורע שהכניס ידו לבית טהור, דביאה במקצת ל"ש ביאה כחולין י"ג ב' (אבל מת סגי בכיית ממנו) וגם למ"ז גבי מקדש דביאה במקצת שמה ביאה היינו דוקא במקדש, והכא מודה וכמשי"כ תו' שביעות י"ז רע"ב. ב. מצורע שנכנס דרך אחוריו אפילו כולו חוץ מחטמו טהור כשבועות י"ז ב', דביאה דרך אחוריו ל"ש ביאה, אבל במת לא אכפ"ל. ג. מחיצה י"ט מצלת בבית שהמצורע שם כדתנן פ"ג מ"ט דנגעים שכשהמצורע נכנס לבהכ"ס עושים לו מחיצה גבוהה י"ט על רוחב ד"א נכנס ראשו ויוצא אחרון ע"ש, אבל מת כיו"ב מטמא באהל. [ויש להסתפק לפי"ז בבית עם כ' חדרים נפרדים שאין ביניהם שום פתח שבמת אין הטומאה עוברת אם במצורע נימא לחומרא דכיון דתופש ד"א גבוהה י"ט אם כאשר אחד מהחדרים פחות משיעור זה תעבור טומאת המצורע לחדר השני]. ד. במצורע בענין שיעור שהיה בכדאכ"פ לענין גדרים שהוא לבוש בהן, ובמת א"צ שהיה כלל. ה. מצורע יושב דוקא בעינן [ואפי' בעמידה אך שיעצור] אבל עובר אינו מטמא דל"ח מושבו פ"ג מ"ז דנגעים וכדילפ"י לה בברכות כ"ה א' מבדד ישב מחוץ למחנה דבקביעותא תליא מילתא. עכ"ד הר"ש שם. והתו' ביבמות ק"ג ב' ד"ה כיון וכן נזיר מ"ג א' ד"ה צירף, אחר שהעתיקו מקצת ד' הר"ש הנ"ל הוסיפו נ"מ ו' בבית אחר שיש בו חיבור פו"ט לבית שנמצא בו המצורע דאין הטומאה עוברת כמו באהל המת, כיון דמ"מ אין להחשיבו שמושבו של המצורע שם, שו"ד שוהי אותה נ"מ שהוכרנו באות ג'. אבל נ"מ ט' שנביא להלן כוללת ב' נ"מ (גובה, ואם טמונים). נ"מ ז' יעוי' זבים פ"ה מה' והתוספתא דנגעים פ"ה ה"ג - אפ"ל רי"ג ר' שרמנ באבן המנוגעת שהאחיל עליה או האחילה עליה אם נטמא ופי' הגר"א (שם ושם) דרבנן סברי דאין במצורע טומאה א"כ המצורע והטהור שניהם תחת אהל אחד אבל לא כשאחד מאהיל על השני, ור"ש מטמא גם בזה, ובדואי דבאהל המת כו"ע מודו דטמא, והר"מ ט"ז א' מטו"צ פסק כחכמים. נ"מ ח' במתני' פ"ג מ"ז דנגעים בית שהוא מיסך ע"ג בית המנוגע וכן אילן שהוא מיסך ע"ג בית המנוגע ונכנס לחיצון טהור, דברי ראב"ע. אר"א מה אם אבן א' ממנו מטמא בביאה הוא עצמו לא יטמא בביאה, ופי' הגר"א בבי' על התוספתא פ"ה ה"ה דטעמא דראב"ע דמטרה משום דל"ה כאבן המנוגע בתוך הבית אלא שהאהל מפסיק וחשיב ליה אהל, והוסיף ע"י בחזו"א י' י"א דאע"ג דבט"מ מה"ג בודאי טמא כגון כותל קבר סתום בבית דטמא כל שבבית, מצורע שאני כמו דמהני בה מחיצה י"ט, אבל אפשר שחילוק זה נובע מכך שאין מושג קבר במצורע ולא משום חילוק בין טומאת אהל המת לביאה דמצורע. נ"מ ט' בפ"ג מ"י"א דאפ"ל רי"ג תנאי במצורע שנכנס לבית דלת"ק כל הכלים שבבית טמאים ואפי' עד הקורות, ולר"ש שו"ד דא' ופי' הר"ש דלמעלה מד"א רשותא אחריתי היא, דקומתו של אדם ג' אמות ועוד אמה לפשוט יו"י, (רגלי לאו דוקא, יעב"ן). והר"ש אייתי מתוספתא דל' הודה כלים שלמעלה מ"מ ו' טהורים, ולריב"ר אותה כלים טמונים בקרקע הבית למטה מג' אצבעות טהורים, וכתב החזו"א י' (י' יט) דבמתני' דאהלות פ"ג מ"ז ופט"ו מ"ה מבואר לגבי מת דאפי' כלים טמונים בקרקע עד התהום טמאים, מ"מ בבית המנוגע מהני' כמו שמהני' מחיצה י"ט, עכ"ד, ויש להוסיף כן גם על שאר התנאים הנ"ל שבודאי שבמת לא נגיד כך. נ"מ י' פ"ג מ"י"א כלים מיד טמאים ר"א אם שהה כדי הדלקת הנר, ופי' הר"ש דמיירי בנכנס שלא ברשות כדמוכח בתוספתא, ופי' הר"ש דהטעם משום דמושבו כתיב וברשות מושבו מיקרי ושלא ברשות כשהה כדי הדלקת הנר מדלא אפקיה ברשות הוא אבל פעמים שאדם טרוד בהדלקת הנר

דבי שימשי או דשאר ימות החול ולא מציי מפיק ליה. ופשוט שבמת אין חילוק בין נכנס ברשות או לא. נ"מ י"א בפ"ג מ"י"ב דלר"מ כל המציל צ"פ במת מציל בבית המנוגע וכל המציל מכוסה (בור דרות) במת מציל בבית המנוגע, אבל לר' יוסי מצורע קיל טפי, דכל המציל צ"פ באהל המת מציל מכוסה בבית המנוגע, כל המציל מכוסה באהל המת אפי' מגולה בבית המנוגע טהור, וחזי' דגדרי כיסוי בבית המנוגע קילי דיותר קל להפקיעם מלהחשב בביתו של המצורע מאשר להפקיעם מלהחשב באהל המת. נ"מ ב"ב עפמשי"כ חזו"א סו"ס י' להקשות בהוש"ט ידו לבית המנוגע או ע"ג אבן המנוגעת למה הוא טהור הרי כשיש בידו פו"ט ליהיו ידו כאילן ונמצא דגופו ואבן המנוגעת תחת האילן ואת"ל דע"י שיהיה רובו בבית המנוגע מ"מ כל שטח העליון של גופו יחשב כאהל כדאמרו אהלות רפ"ו ופט"ו מ"ז, ויתרין דצ"ל דאע"ג דלענין מת חשיב אהל מ"מ ל"ח אהל במצורע, (ויל"פ כמש"ו). נ"מ י"ג ל"ד להמבואר פ"ד מ"ד דטהרות דכל המאהילין חשיבי כיש להם מקום לענין ס"ט ברה"י ולכן כזית מת בפי העורב דהאחיל על האדם טמא, ויל"ע א' נימא הכי לענין כזית אבן או בגד המנוגע בפי העורב [אף באופן שמושב כגון שהעורב נתלה ע"ג איזה זיו באויר] (ויל' תוספתא פ"ד דטהרות), א"נ כגון שבהמה עומדת עג"ק ובפיה האבן המנוגעת דג"י נחשב שאין לטומאה מקום כדמוכח במשנה בטהרות ד' ג' השרץ בפי חולדה ונבלה בפי כלב שעברו טהורים ביניהם דטהור בס"ט ברה"י מפני שאין לטומאה מקום וכוונתו במנוגע [דודאי חשיב מושבו] יל"ד וכנ"ל. נ"מ י"ד במחיצה דמפסקת למצורע לא נזכר שצריך שלא יהא דבר המק"ט (וע' ח"י הגר"מ פ"נשטיין סכ"ה גבי צ"פ בבית מנוגע). ערש"י שבת כ"ח א' ד"ה וחוטין כפול ו' דהקשה למאן דיליף אהל ממשכן מנלן שכל בית ושאר אהלים דל"ד למשכן מטמאים, ומייתי' מספרי דאפילו שאר המאהילים ממצורע הקל דעשה בו כל המאהילין וכו', ואי"ז סתירה לכל דברינו, דהלא מפו' בספרי שמצורע קל והיינו שטומאת אהל שלו קילא טפי וכמשי"נ ורק שלומדים את עיקר הענין אבל דון מינה ואחרי כן אתרה לפי כללי אהל המת.

בענין שאת וספחת
הרב בנימין זר
אציע בפני הלומדים קו' בלשון הפסוק, כתיב בקרא שאת או ספחת או בהרת, נח' חכמים ור"מ בסדר אבות ותולדות, ת"ק ס"ל שלג בהרת שניה לה סיד ההיכל, צמר הר"ז שאת שניה לה כקרום ביצה, וא"כ צ"ב סדר הפסוק שהרי שאת היא השניה וספחתה הרביעית, ולפי הדרש שספחת קאי אף על בהרת ספחתה השלישית ובהרת הרא', אך לר"מ שלג וסיד ההיכל אב ותולדה, ואילו בשאת קרום ביצה האב ותולדתה צמר, א"כ הפסוק מונה מלמטה שזוהי השאת וספחת השאת וכן ספחת הבהרת, ואת"כ בהרת.

בענין סיד ההיכל
הרב יוסף שלמה מאיר
במראה הבהרת שנינו בריש מסכתין 'שניה לה כסיד ההיכל', וכתב מרן הגר"א יצ"ל (אילת השחר, נדה וטהרות) שצריך ביאור מהו סיד 'ההיכל', וכי יש שינוי בין הסיד המצוי למין הסיד שבו סיידו את ההיכל, וכבר נאמרו בזה כמה תירוצים ואכמ"ל. עוד תמה מדוע נקט התנא מראה שצבעו תלוי בזמן, שהרי כשאין בית המקדש קיים כיצד יבחינו הכהנים במראות נגעים אחר שאין יודעים כיצד היתה נראית לבעונותיו של סיד ההיכל. עיי"ש מש"כ לתרץ. ובביאור הדבר נראה שכיון שמראה סיד ההיכל היא תולדת מראה השלג, ודאי שלבנוניותם קרובה לו לזו, ומצאנו שמחבר 'יוסיפון' מציין כמסיח לפי תומו (תולדות מלחמות היהודים ח"ה פ"ה ס"ה י') את מראה בית המקדש בזה"ל: 'פני ההיכל מחוץ... לזרים העולים אל ירושלים נראה מרחוק כדמות הר מכוסה שלג, כי במקומות אשר לא צופה זהב, היה לבן-צח'. ולפי"ז מוכן שהתנא נקט לתולדת השלג את לובן סיד ההיכל, כיון שהיה זה מראה הידוע לכל ישראל שעלו לירושלים להקריב קרבן פסח, כדאינא במתני' (מדות פ"ג מ"ה), ואולי מולבנים בסיד את בנין ההיכל פעם אחת בשנה קודם חג הפסח (כפי שציין התפא"ר), וע"פ העדות הנ"ל שלבנוניות ההיכל היתה צחה כשלג, מוכן שפיר שהיא קרובה לה במראה אלא שלבנוניות השלג עצמו עזה ממנה, וע"כ נקט התנא בסימן כזה שאין בו ספק וידוע לכל. ואה"ר שאין חילוק בין מיני הסיד, אמנם כיון שסיידוהו אחת בשנה, היה צבעו מוכר.

בענין ספק טומאה ברה"י לכהנים, ובדנין ספק טומאה דסתרי אהדיי
הרב מרדכי הכהן דויטש
א. הנה בכמה מקומות באהלי טהרות דנו בענין ספק טומאה ברשות הרבים אין מהני להכניס להכנס שם, ולהצד דמהני, אם מועיל גם באופן דסתרי אהדיי, כגון שני שבילי ברשות הרבים אחד טמא ואחד טהור אם מותר לו להלך בשניהם או דילמא דאחר שהלך בשביל אחד אסור לילך בשביל השני, כיון שאם ילך גם בשביל השני יתברר למפרע שבודאי עשה איסור, ואסור לעשות כן. ב. והנה אמור רבנן בבי מדרשא, שהדברים לכאורה מפורשים להקל בראשונים בנדה נז. דמבואר שם דבאילן המיסק על הארץ [היינו שיש טומאה תחת אחד הענפים ואין ידוע תחת איזה ענף, והנקרא בלשון חכמים "סככות"], וכותי אומר שכבר אין שם טומאה, הדבר תלוי, בדבריו ודאי לא מהימן דחשידי אלפני עור לא תתן מכשול, ואף אם בא כותי כהן ועמד תחת ענף אחד ואומר שם שאין טומאה כלל תחת האילן, אינו נאמן, ואע"ג דלא חשידי לעבור אאיסור טומאת כהן שהיא דאורייתא, מכל מקום כיון דלספיקא דאורייתא אינם חוששים, תולים הם שתחת אותו ענף אין טומאה והטומאה תחת ענף אחר, אמנם אם הלך הכותי הכהן על פני כולו דהיינו תחת כל האילן, באופן דאם יש שם טומאה ודאי הלך תחת הטומאה, בכי האי גוונא מהימן. והקשו הרמב"ן הרשב"א והר"ן, וכן הרישב"א במור"ק ה. דאי מיירי שהאילן הוא ברשות הרבים, ומעיקר הדין אפשר לילך שם כיון דספק טומאה ברשות הרבים טהור, אלא דחכמים גזרו על זה, אם כן מה מהני הליוך הכותי תחת כל האילן, והרי יש לומר שהוא סומך על ספק טומאה ברשות הרבים דמדאורייתא מהני [ונק' לדידן גזרו חכמים שלא לסמוך על זה באופן זה], עכ"ד, ולכאורה מבואר מדבריהם תרתי, האחד, שמעיקר הדין מותר לכותי הכהן להלך על פני כולו מדין ספק טומאה ברשות הרבים, והשני דמותו לו להלך בכולו אף דסתרי אהדיי. ואמנם דברי הראשונים צ"ע טובא, שהרי הא דמבואר בגמרא דבמהלך על פני כולו מהני ביאור התוספות והראשונים גופיהו, דאין אנו סומכים על מה שאינו חושש לטומאה שהכהן מוזהר עליה, כיון דיש לומר דילמא כבר טמא הוא וסבירא ליה שטמא מותר ליטמא [כמבוארת סבירא זו בגמרא שם], אלא מיירי שעבר שם ותרומה בידיה וקאכיל מינה, כלשון התוספות, והיינו כיון דקאכיל התרומה שבודאי נטמאת ולא חייש לאיסור אכילת תרומה טמאה, ודאי אין שם טומאה, וכיון שהרא"י היא מאכילת התרומה הרי לא שייך לדון ספק טומאה ברשות הרבים דהרי התרומה ודאי נטמאה, וכן לפי לשון הרשב"א דמשום הכי לא חיישינן שמה כהן טמא הוא, משום דמיירי דקאכיל תרומה, ואם נטמא הרי הוה כהן טמא שאכל תרומה, וכיון שהרא"י היא מזה מה שייך לדון ספק טומאה ברשות הרבים והרי ודאי נטמא, וצ"ע. ג. בפרי חדש [כללי ספק ספיקא ד"ה אך מצאתי] כתב להוכיח מדברי התוספות כתובות כז. דהיכא דסתרי אהדיי לא סמיכין אספק טומאה ברשות הרבים, וכמבואר שם [ראה מהרש"א] אהא דמבואר בגמרא דהלך בשביל אחד ועשה טהרות הרי טהרות טהורים כיון דהוי ספק טומאה ברה"ר, ואם טבל אחר הלוכו בשביל הראשון והלך בשביל השני ועשה טהרות אף הן טהורות, מאותו טעם, וכתבו התוספות דלאו למימרא שיכול אדם אחד לאכול את שתיהן ואפילו בזה אחר זה [כמו שהכריח המהרש"א] דאם כן הוי ודאי טומאה [ובלשון תוספות הרשב"א ותוספות הרא"ש "אסור" לאכול את שתי הטהרות] הרי מבואר דאע"ג דכל אכילת טהרות בפני עצמה הוי ספק טומאה ברשות הרבים, מכל

מלחמתה

עש
עזרה

יהיה חיוב לרוץ החוצה או לפחות ללכת מהר וכלשון הרמב"ם. וישמעתי מהרבנים תשובות חלוקות בענין. אך כולם אמרו שזה פשוט שאי"צ 'להשתגע' בריצה בשביל לצאת.

בענין אם אדם חייב לגרום שיהי' טהור בפסח ובענין עשה דוחה
ל"ת בטומאת נזיר ובטומאת כהנים   ה ב '
אלעזר מנחם אברמון ישיבת בית מאיר תפרח

א] בגליון פ' ויק"פ דן הרב רפאל סויד שליט"א האם אדם מחוייב
ללשנות מצבו הנוכחי כדי לקיים מצווה וכדו' ויש לציון להמבו'
בבא"ח ס' רמ"ח דפליגי קמא וז"ל אי מותר להפליג בספספה ג'
ימים קודם שבת, כשאפשר שיבוא ע"י לידי סכנה ויצטרך לחלל
שבת, אבל בתוך ג' ימים לכו"ע אסור. ב] ובגליון "האיחוד

בחדוד" פורים, כתבו להקשות סתירה בדברי החי"א, שכתב בכלל קנ"ה ב' דבני ספר שאין להם מנין חיבים לילך לעיר לשמוע פרשת זכור, ומאידך כתב בנשמת אדם כלל ס"ח י"ג שא"צ לילך למקום אחר כדי ליטול לולב וכדו' וצ"ב מהו הגדר שהרי ודאי מחוייב ללכת לקנות ד' מינים ולעשות סוכה ותפילין וכו'. ג] ובסוכה כ"ה ילפינ' דהעוסק במצוה פטור מן המצוה, מיהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח, ולא הוצרכו שלא ליטמא כדי שיוכלו להקריב ק"פ, ומשמע דלדבר הרשות אסור ליטמא בשבוע שקודם הפסח, ויש בזה הרבה מ"מ והרבה חילוקים, ולא באתי אלא לעורר. ד] בענין עשה דוחה ל"ת בטומאת נזיר ובטומאת כהנים- א) בגילוי פ' ויק"פ כתב ידידי הבה"ח יוסף אהרן הכהן שפירא שליט"א מחשובי הכותבים בבגלינות אהלי התורה, לתרץ איך הרג שמואל את אגג, הגי' הרא' נזיר ואין נטמא למת וכתב דעשה דמחית עומק דוחה ל"ת דטומאה, ויש לצייץ שזה דוקא בטומאת נזיר, שלכא"ן אין בה אלא לאו דעל כל נפשות מת לא יבא, אבל בטומאת כהנים אמר' בב"מ ל' א' דהוי ל"ת ועשה, ואין עשה דוחה אותם וכן שם ל"ב א', [בכהנים כתי' קדושים יהיו דמשמע ציווי, אבל בנזיר כתי' קדוש הוא שזו מצאיות], ועיי"ש בתו' בדף ל' דאפשר דגם הטומאת כהנים נדחה משום שאינו שוה בכל. ב) ויל"ע דאפשר דמחית עומק חמיר טפי, וכמו שדוחה פיקו"נ בכל מלחמה, ולכא"ן כל מלחמה דא' דוחה טומאה. ג) עוד לכיון שתכלית המצוה הוא התנועה, הרי יכול לצוות לאחר שיהרגו, והוי באפשר לקיים שניהם אג' עדל"ת, ועי' ביימות כ' ב' וצ"ע. ד) עוד ויל"ע שמת' לא חשיב דבעידנא דעק' ל' לאו מקיים עשה, שבת קל"ב ב', שע"י שמקיים המצוה להרוג, מכניס עצמו למצב של טומאה, ואפי' אם ימות מיד ויהי הלאו והעשה באותו רגע, מ"מ י"ל שאי"ז אותו המעשה עצמו ולא דמי למליהל בצרעת וסדין בציצית, וצ"ע. ה) ומש"כ הבה"ח הנ"ל עוד לתרץ שעשו עצמם לבהמה בכישוף, לכא"ן אינו מתרץ, רידוע שכישוף אינו שיינו אמיתי אלא אחיזת העיניים.

הרב שמעון לרנר - כולל נחל"מ

בענין ביטול חמץ

הנהגה מדיון המשנה כתב הר"ן לא היו מפקידים את החמץ רק בודקים, וכן מביא ההו"א כמה ראיות מבריתא ושו"ת במסכתא או בחור וכדומה הצריכו לבטל, משמע שכל בדיוק גילה לא צריך לבטל, ומספיק לבדוק. ויש להקדים למעליין אם כל אוכל קדשים ומנחות ולחמי תודה צריך לבדוק לצורך מצות שריפת נותר, ולא דמי למה שכתבו ההתוס' (ריש פסחים) דחשש שמא יאכל לא אמרו רק באיסור הנאה, דהכא הנידון הוא על עיקר המצוה ולא על חשש שמא יאכל, ולכאורה מאי שנא עשה מלא, אם חוששים שמא נגאסו לא קדשים שחייב לבקר, צמריך לבדוק בכל מקום שיכול להיות שהכנים שם מהלחמים. וצ"ע.

הרב ארי' מרדכי לייביש רבינוביץ

בנסיון העקידה

במה שדנו ודרשו בעניין נסיון העקידה של אאע"ה בעוד שידע כי עתיד לחיות, והנה על אף שבפשטות לא ידע
מכך, אמנם גם אם נימא שראה נבואה שעוד עתיד לחיות אכתי ה' נסיון בעבורו, ע"ד דמבואר בס' הבני'
בכ"מ במה שאמר אאע"ה לה' 'והנה בן ביתי יורש אותי' שהוא כי אברהם אבינו ראה ברוח הקודש שאלעזר
עבדו יירש אותו והכיזק יקיים זה עם מה שאמר לו ה' כי יורעו יתן את הארץ, וזה ה' נסיונו של אברהם ועכ"ז
האמינו בה' ויחשבה לו צדקה. ואכן לאמתו של דבר שניהם נתקיימו בידי כל ככל כן יפונה ה' לגלוג נשמתו של
אלעזר ולו הנחילו בירשת הארץ את חפרון שהיה אי אברהם. ואמנם אף שאברהם לא ידע מסוד הגלגול לא
הרהר אחרי. ה' וברך זה יש לומר שהוא גופא ה' הנסיון בעת העקידה, דמכח ציווה לו ה' 'והעלהו שם לעולה'
ולאחריה לא ראה נבואה שעתיד יצאק בן לחיות וכיזק נתקיימו זה עם זה, ועו"ה ה' שפיר הסיקו ועכ"ז לא
הרהר ובאמות אומן קיים את רצונו ית' [ואכן לאמתו של דבר שניהם נתקיימו כי דמבואר ברו"ל שאמר לו
ה' 'והעלהו ולא שחטה']

הרב טוביה קוגל

בענין כהונת מרע"ה

עמ' 100
החזון (לפי ליקוט זה) שהגור"א סובר דכבר במצרים היה כהן

מקום היכא דהוי תרתי דסדתי, אסור. והנה התוספות שם הוכיחו כדבריהם מהא דמבואר בשבועות ט' דבכי האי גוונא בשני שבילין שהלך באחד ונכנס למקדש וטבל והוה ושוב הלך בשביל שני ונכנס למקדש הרי הוא חייב קרבן, דממה נפשך נכנס בטומאה למקדש או ב הראשונה או בשני, ואם מביא קרבן ודאי ה' אסור לו יכנס. אבל בעניי איני מבין הראי', שהרי כשנכנס אדם לספק טומאה ברשות הרבים אין הפירוש דגם אם יש שם טומאה מותר לו, ואדרבה אם מתברר אחר כך שהיתה שם טומאה הרי הוא מביא קרבן, נמצא דכשנכנס בשביל הראשון ה' צד אחד שהוא ממחייב קרבן ואף שהתירו לו להכנס, וכשנכנס בשביל השני איכא צד נגדי שמתחייב קרבן, וכיון שכן למה לא יביא קרבן בראשונה שני הצדדים, אלא תמנה שהרי בר"ן ריש פרק המגרש מבואר שהדמקבלת גג על מנת שלא תנשא לפלוני ונשאת לאחר וכו', ושוב רצונה להנשא לפלוני שנאסרה עליו אין זו עבידה שא שלמפרע נתברר שזינתה, והא דקתני "ועברה ונשאת" [לפי גירסת הר"ן] היינו ד"מיקרי עבידה", הרי שאנו מתירים לה להנשא ומיד מחייבים אותה על ביאת הזנות, ואף כאן אנו מתירים ומחייבים קרבן. ד. בעיקר הדבר היכא דסדתי אהרדי, יש לציון לר"ן ריש מגילה, שנראה מדבריו בהדיא דמעיקר דין ספיקא דרבנן לקולא יכול אדם הגר בעיר ספק מוקפת חומה, להפטר מלקרות לגמרי, דעל כל יום יש לו ספק דרבנן אע"ג דסדתי אהרדי, גם יש לציון להש"ך יו"ד סימן ק"ט בשם הרשב"א שמילך בתעובות איסור ברוב היתר לאכול את כולם בזה אחר זה ויהיה טעמא "דכשאוכל הא' אי אומר זהו של היתר, וכן בכל אחד ואחד ואפילו באחרון אני אומר מה שנאכל ראשון הוא היה של איסור וכבר הלך לו וזה של היתר הוא".

ה. ראייתו בספרו של הגרמ"א איתן שליט"א, שהעיר סברא מחדשת לדון דלא שייך ספק טומאה ברשות הרבים להיתר לכנהים, משום דאין האיסור להיטמאות אלא להיות נמצא הראוי לטמא ולהיטמאה עצמה היא האיסור, ולזה לא מוסיף ספק טומאה ברשות הרבים, ולאכורה נראה ראי' לדבר מהא דנייר מב: דאי לא דרשנין "להחלו" למי פטי שהוא מחולל ועומד, ה' הדין שכהן הנשמת מקורבו אסור באותו זמן להיטמאות למת אחר, ואם האיסור הוא הטומאה הרי "שבע לה טומאה" וצ"ע.

יציאת כהן ממקום שומאה

הנה הנמצא במקום טומאה ועליו לצאת, יש להסתפק אם חייב לרוץ בכל הכח, או שיכול ללכת כרגיל, ואולי רשאי ללכת לאט. ונפ"מ מצויה בנמצא בבי"ח ונודע שהתחדש שם טומאה, או ששהה שם לצורך פיקו"נ וכעת הסתים הצורך. וכן בטילים פעמים שלא מתוכננים כראוי, וקורה שנוכחים בשוגג למקום טומאה (וכפרט בטבריה). וכן בכל מקרה של פטירה ל"ע בבנין מגורים. הנה במתני' שבוועות (ד'): מבואר שהנשטמא בעזרה חייב קרבן רק אם שהה כדי השתחווה או שיצא בדרך ארוכה [שיעור השתחווה מבואר בגמ' (שם טז): וברמב"ם פ"ג מביאת מקדש הכ"ג] כדי אמירת הפסוק "ויכרעו רבא אפיס ארצה על הרצפה וישתחוו והודות לך" כי טוב כי עולם חסדו" (דברי הימים ב' א' ד'), ובגמ' (שם) מסתפק רבא אם דין שהיה נאמר רק למלקות או רק לקרבן. ושם (יז.) מסתפק ר' אשי אם נאמר גם לנויר בקבר. ובסוף רבא אפיס פטור מוסיף רבא (שם) שהוא אפיס בדרך 'עקב בעז' אגודל' ואפי' כל היום כולו. והרמב"ם (פ"ה מניירות הדף) פסק ככללם להקל שאף בנייר שנוכח בשוגג למקום טומאה פטור ממלקות אא"כ שהה שיעור השתחווה, וכן פסק בהל' טומאת כהנים (פ"ג מאכל ה"ד). א"כ נמצא לכאורה שכהן הנמצא במקום טומאה צריך לצאת בדרך קצרה אך רשאי לצאת עקב בעז' אגודל ואפי' כל היום כולו והעיקר שלא ישהה כדי השתחווה. אמנם יש לפקפק במסקנא זו: א. בתוס' (שם) סוד"ה או א"צ) ב' "ונראה דאפי' את"ל דגמרי שהיה כדי השתחווה למלקות במקדש ובנייר היינו משום דדמו לשהיה דקרבן שגבי מקדש אבל לגבי כלאים פשיטא דלא גמרי דלא שייך התם השתחווה כלל". ולשיטתם נראה שא' לטומאת כהנים לא נלמד דין שהיה דלא שייך בו השתחווה, וחולקים על הרמב"ם. ב. גם בנייר עצמו הגמ' מסתפקת ומסיימת בתיקו, ואף שהרמב"ם הכריע לקולא מנין שכל הראשונים מסכימים לכך. ג. במשנה (שם יד): מיירי בנטמא בעזרה, ואף שהרמב"ם נקט (עכ"פ גבי נייר וכהן) שה"ה לנכנס בשגגה וכמש"כ בהלכות (פ"ה מניירות ה"ט) ופ"ג מאכל ה"ד), אך ד' רש"י שזו קולא מיוחדת במי שנשטמא אחר שנכנס למקום. וכמש"כ גבי מקדש (יד: ד"ה חייב) "שיעוריהם הללו לומדים מהם במי שנשטמא בתוך העזרה. ואף לגבי נייר כ' (יז.) ד"ה נייר בקבר) "נודע דשטמא באונס בתוך ביה"ק דומיא דשטמא בעזרה שלא נתייבז בכניסתו, כגון שנכנס לביה"כ בשידה תיבה ומגדל וטמא הכיור ופרע עמליו את מעיבתו בלא האהל ונשטמא באויר ביה"ק". ולפי"ז שכל להקל במשיעור השהיה רק באופן שהתחדשה טומאה, וכגון שמת אדם בבנין מגורים, או אשהים בבי"ח (מאלו שיש זמנים שהם אכן טהורים) ונודע לו שהתחדשה טומאה. ד. גם לר' הרמב"ם הסתפק הגר"ז פישאוף שליט"א (הובא בספר הנפלא החדש 'משמרת הכהנים') אם לומדים את כל הדינים כוללל הקולא של 'עקב בעז' אגודל', או שדינים אלו מיוחדים רק לטומאת מקדש, ורק את שיעור השהיה לומדים. ובאמת גוף הספק של בעז' הוא על דין שהיה. ה. אף אם לומדים לכל הדינים ואף לטומאת כהנים, מ"מ יתכן שאפי' שטמא במקדש עצמו, כל דברי רבא שביצא בדרך קצרה – פטור אפי' בחולך עקב בעז' אגודל, הם רק לפטור מקרבן ומלקות [וכלשו' המשנה] אך לכתחילה אסור. ו. עוד יש לדון שהרי הגמ' מסתפקת בתחילה (שם טז): על עיקר דין שהיה אם התחדש רק לקרבן או גם למלקות. ויתכן שזה היה פשוט שלענין איסור וודאי שאסור לשהות כלל. ולשו' הרמב"ם (פ"ג מביאת מקדש הכ"ג) גבי הנשטמא במקדש "מזה ויבהל ויצא בדרך קצרה" עיי"ש. נמצא שיש להחיר לצאת עקב בעז' אגודל, וכע"ז אמרו ל' הגאון ר' יואל פישאוף שליט"א הגה"ש קרבן יש שליט"א הגה"ש פון שליט"א וכן שמעתיה בשם הגאונים"א' טולושן שליט"א. אך ציוני שהיו איה רבנים שהקלו בענין. ועדיין יש להסתפק אם יוכל לצאת בהליכה רגילה, וכפי שנראה בגמ' (שם יז.) כשהיה הור"א שטמא במקדש תלוי בשיעור זמן, שיערה הגמ' לפי הליכה ביעונית, שזו הדרך הנורמאלית לצאת. או דלמא

המשך 'טהור שבמקרא' מעמ' ב'

בברית אברהם (ס' כ"ד והו"ד בנאות יעקב ס' ט'). וא"כ אין הכרח שיצטרכו שיעור מטמא בב"א כלל. אלא כל שנחשב שהיה מעשה אכילה שפיר מטמא.⁵ ובשיעורי רבי שמואל (ב"ב ד"ט ב' אות כ"ג) הוכיח כצד זה מהא דתנן בנאות פ"ג מ"ה דנבלת עוף טהור ממעטת את הטפח, ומוכח מינה דנבע"ט אין בה טומאה בעצמותה, דהרי דבר טמא אינו חוצץ, אלא דינא הכי שהאוכל נעשה טמא ע"י מעשה האכילה. ולכן כל שיש צירוף בדיני האכילה סגי ואין צריך שיצטרפו החתיכות יחד בבית הבליעה.

[ובאמת עיין בבית הלוי [ח"א סי' ב' סק"ח] שכתב ג"כ להוכיח מכ"ד דנע"ט אין בה טומאה בעצמותה, והביא מהא דאמרין בניזר דכ"ט שאין המולק חולין בעזרה לוקה משום מביא טומאה למקדש, והא קי"ל בעירובין דף ק"ד ע"ב דהמכניס שרץ למקדש לוקה וא"כ הא אמאי לא ילקה משום מכניס נבלה למקדש. ומוכח מהכא דנבלת עוף טהור אין לו שום טומאה בעצמותה כלל. [עיי"ש כל דבריו מה שהביא שם עוד מזבחים דס"ט דאמרין יכול תהא מליקה שהיא לפנים מטמאה בגדים בבית הבליעה, עיי"ש ת]. ומבואר שם בדברי הבית הלוי דס"ל נמי דגדר הדברים הוא דכל זמן שאינו בבית הבליעה אין עליו שם טומאה כלל ואינו חייב על הכנסה שלה למקדש, ורק בבית הבליעה שפיר מטמא, דחידוש הוא שנתחדש בדיו

ומעתה יש לפלפל ולומר דלהצד דכל טומאת נע"ט אינה אלא טומאה הבאה ע"י מעשה אכילה, וייתשוב דברי הרשב"ם שהובאו בריש דברינו דריש ריבוייא לקטן בטומאת נע"ט, דבדוקא גבי נבלת עוף טהור שאינו טמא עצמותו כלל אלא שמשעשע האכילה הוא המטמא בזה היה מקום להו"א דקטן שאינו מזהיר על אכילתה לא יטמא על ידי שמשעשע ולכן מרבי קרא דאף קטן יטמא דכל נפש אשר תאכל יטמא וכבש בגדיו וגו'. אך בכל שאלה המטמאים שיש בהם בעצמותם טומאה ולכן נגיעתם מטמאה א"צ כלל ריבוייא לקטן דאין מקום לחלק בהם בין קטן לגדול.

למעיישה

הרב שמואל
פולק
שליט"א

מיד לאחר תפילת שחרית ר' אבימי רץ לבית אושפיזה וטעים מידי כדטעים בר בי רב ועייל לכלה... ומיד יצא לכיוון היציאה מהעיר... אין זמן... כבר מאוחר... עוד מעט מגיעה שעה רביעית ומתחיל הסבב...

כן... עד לפני חצי שנה ר' אבימי למד בבית המדרש כמו כולם... אבל לאחרונה הוא התחיל לעשות שימוש במראות נגעים... אוהו... שימוש במראות נגעים זה שונה מכל סוגי השימוש... כי 'בין דם לדם' בשביל זה יש בית הוראה... אנשים נכנסים בזה אחר זה לר' אלעזר שמומחה במראות ואנחנו התלמידים יושבים כנגדו ועושים שימוש בין דם לדם ובין שפיר ושליא... כמו כן 'בין דין לדין' אותו דבר... בשביל זה יש סנהדרין קטנה ויושבים לפניה ג' שורות של כ"ג תלמידים שעושים שימוש בין דין לדין... דברי אוסרים ודברי מתירים... אבל 'בין נגע לנגע'??? פה זה כבר סיפור אחר!!! פה זה כבר מחוז אחר!!!

בשביל לראות נגעים... בשביל זה צריך מפגש אחד מול אחד מול המצורע... והמצורע הרי משולח חוץ לג' מחנות... ממילא מי שרוצה לעשות שימוש במראות נגעים... זה לא לשבת בבית הוראה או לשבת בבין דין... זה 'חתיכת סיפור'... צריך להיות מטיב לכת בשביל זה... צריך להיות ערוך יום יום לצאת יחד עם הכהן מחוץ לעיר ולהתחיל את הסבב... ומה אתה חושב... לרכוש מיומנות וניסיון והתרגלות במראות נגעים זה לא דבר מצוי... סו"ס מצורע זה לא משהו שהולך בסיטונאות... באופן סטטיסטי יש לך בכל עיר מוקפת חומה את השנים שלושה מצורעים שלה... ותחשוב שלכל אחד יש סוג אחר של צרעת... אז צריך ללכת לעיר השניה... שם יש ארבע מצורעים... ואל תשכח שלא כל יום רואים נגעים... סו"ס מצורע הוא לא חלון ראווה... אי אפשר לבא אליו סתם ולבקש לראות את נגעו... רק מה? בסוף השבוע שלו! בקיצור: בשביל לעשות שימוש בנגעים צריך להיות האמתדיגער יששכר... וללון בין המשפתיים... כלומר: בין שתי תחומי שבת... ולהיות תמיד מוכן לסבב היומי...

בקיצור: הדוגמא המאוד מוכרת ממושגי דורנו זה הקפיטול לרפואה שיש צמוד לכל בית חולים... אם שמת לב האוניברסיטה ללימודי רפואה ממוקמת בתוך הבית חולים עצמו... וכל חולה שנכנס לאישפוז אוטומטית הוא נהפך לפוטנציאל שעליו המתמחים עושים את הסטאז' שלהם... (כמה שצנעת הפרט זה חוק מאוד קשוח... אבל הוא לא חל בייחס למי שעושה סטאז' להתמחות בנושא וזה מעוגן בחוק) כלומר: בכל לימודי המקצועות אפשר ללמוד באוניברסיטה מרחוק... אבל כשזה מגיע לענייני רפואה... כאן אין קיצורי דרך!! כאן ההתמחות נרכשת מביקור רופאים וימיזם ממיטה למיטה ומחולה לחולה... וכמובן שכאן מתחיל ההבדל בין בית חולים אחד לשני... סו"ס ככל שהבית חולים יותר גדול ול"ע יש בו יותר חולים ככה יש יותר פוטנציאל לרכוש ניסיון וידע... וזו הסיבה גם שיש חולים ל"ע ושלא נדע שיש להם מחלה נדירה שצריך להטיס אותם לחו"ל כי המדינה שלנו לא מספיק גדולה כדי לרכוש מספיק ניסיון על מספר סטטיסטי קטן מידי של חולים במחלה הזו... שלא נדע ושכולם יהיו בריאים...

ממילא גם במראות נגעים... בשביל לרכוש מיומנות במראות נגעים... אין חכמה ואין עצה... הדרך היחידה היא מה שנקרא ביקור רופאים... זה להתלוות לכהן שמכנת את רגליו מעיר

לעיר... ומקף חומות של ערים שלמות... בקיצור: סיבוב שערים... כל מצורע ושער העיר שבה הוא מתמקם... ואל תשכח שכאמור... לכל מצורע יש את הסיפור הספציפי שלו...

הנה... שלוש הגיע עדכון שבעיר 'אבל מחולה' יש כעת הצטברות של ששה מצורעים... (מספר יחסית גבוה בייחס למנין התושבים... נראה בעקבות סכסוך פנימי שגרר הרבה מחלוקת ולשה"ר) אז ככה: מצורע אחד המצב שלו דווקא מעודד... הוא בסה"כ הוסגר שבוע אחד וביום השביעי ראהו הכהן והנה לא פשה הנגע בעור ולא עלה בו שער לבן וגם מחיה לא עלתה בו... ואם אכן כך 'משך' להיות גם בסוף שבוע השני ולא יהיו התפתחויות נוספות אנחנו נוכה להיות אלו שמבשרים לו שהוא טהור... (הלוואי ונוכה לבשר אותו בשורות טובות... אבל זה לא סתירה שבשבילו לבד לא הייתי טורח כי הוא לא אובייקט מספיק 'מאתגר' שיש מה להחכים עליו...) אבל המצורע השני הוא דווקא סיפור מסובך יותר... כי מיד על הפעם הראשונה נמצא אצלו בהרת עם מחיה והוא הוחלט לאלתר!!! אבל המחיה התחילה להתרחב ולהתפשט... כמובן על חשבון הבהרת... ובקצב הזה... אם המחיה תמשיך להתפשט היא עלולה להקטין את הבהרת משיעור כגרים וזה יטהר אותו... זה ה'סיכום רופאים' של המצורע השני... (תתפללו עליו שהמחיה באמת תתרחב לקצה ואז המחיה תפסל מלהיות סימן טומאה...) והמצורע השלישי זה הסיפור המאתגר באמת!! בשבילו אני בעיקר טורח לבא למרחקים... כי יש לו בהרת עזה כשלג!! שאף אחד אפילו לא התווכח עליה... כולם פה אחד הסכימו שזה בהרת גמורה... (אפילו המו"ץ שתמיד נוטה להכחות את הנגעים... וכשכולם אומרים סיד ההיכל הוא אומר קרום ביצה... כאן גם הוא הסכים שיש פה עזה כשלג לכל הדעות) אבל בשבוע השני פתאום כתמים אדומים עזים ששוכרים את החוץ של הלובן... וכאן מתחיל הבלבול... כי לכאורה צבע כזה אדום בלב הבהרת זה כיוון חיובי שמראה שהבהרת הלבנה הולכת ונעלמת... אבל!!! לפעמים דווקא הצבע האדום הזה הוא הוכחה וסימפטום מובהק שמאפיין סוג של בהרת!! מה שנקרא בהרת עם כתמי פתוך... אבל כאן יש חבל מאוד דק... זה מאוד מאוד תלוי במנין של רושם האדמומית בייחס ללובן של העור... ומדובר במנין מאוד מאוד מסוים... לוקחים כוס של חלב ושמים בתוכה ששה עשר טיפי דם... אם זה ברמה שכזו זה עונה על גדר של פתוך... ואם קצת פחות זה כבר לא פתוך... בקיצור: פה!!! פה הסיפור הגדול של השימוש בין נגע לנגע... תחשוב שמדובר בנגע לבן עם נגיעות אדמומיות... ובבהרת צריך שזה יהיה ניכר בעוצמות של ט"ז טיפי דם בכוס חלב ואילו בשאת שהיא קצת פחות לבנה צריך שזה יהיה אדמומית ברמה אחת פחות של 8 טיפי דם בכוס חלב... בקיצור: צריך בשביל זה המון המון שימוש וניסיון וחדות ראייה... ופה!! פה הסיפור הגדול!! לדעת דבר ראשון להבחין בין רמות שונות של לובן... בין לובן של קרום ביצה ללובן של צמר לבן... צריך פה אבחנה מאוד דקה... וברגע שהגדרנו את דירוג הנגע... כאן מתחיל הסיפור של הפתוך... באיזה רמות של אדמומית זה נחשב פתוך ובאיזה לא... בקיצור: את השימוש הזה המצורע השלישי יספק לנו... והמצורע הרביעי זה כבר סיפור של נתקים... זה סיפור אחר לגמרי... והמצורע החמישי והששי הם כבר סיפור של צרעת בראשי איברים... ששם נמצאת התקווה והפתח שלהם... ככל שהנגע יטייל מראש היד ויתקרב לראשי האצבעות ככה זה לא יהיה ליכל מראה עיני הכהן' ונוכה לפטור אותם...

עכ"פ מראות נגעים זה מסוג השימוש שכאמור רק שבת יששכר שרובץ בין המשפתיים ומוכן להשחיר פנים ולישון ברפת רועי בקר במשך שנים עשר חודש... רק הוא יכול לזכות להיות המופלא שיודע בינה להבחין בין נגע לנגע... ■■■

המשך עטרת האהל מעמ' י"ד

וגדולה מזו יש לתמוה, דאמר' התם למסקנא מאי בינייהו, איכא בינייהו כגון דאמר ציפרין הסמוכין לשער עלי. לר' יוחנן אע"ג דאמר הכי, אי נזיר עובר לפניו אין אי לא לא, לרשב"ל אף על גב דאין נזיר עובר לפניו. ולהנ"ל הא משכח"ל דר' יוחנן לחומרא ור"ל לקולא, והיינו בזה"ז דליכא לספוקי שמא נתכוין לציפורי מצורע, דלר' יוחנן הוי נזיר גם באין נזיר עומד לפניו, ולר"ל לא הוי נזיר כיון דלא אמר בפ' ציפרין הסמוכין לשיער עלי. ומוכח מכ"ז, דגם בזה"ז שפיר איכא לספוקי שמא כונתו לציפורי מצורע, ובהכרח דגם בזה"ז שייך ענין ציפורי מצורע, ואע"ג דקרבות א"א להביא בזה"ז, מ"מ הא ליטהר מנגעו דהיינו צפרים ותגלחת שפיר שייך בזה"ז דלא בעי מקדש, וצ"ע. ■■■

לא מתפס, אלא היינו טעמא דר"מ דחיישין שמא צפורי נזיר טמא קיבל עליו וכו'. ודלמא הרי עלי צפורי מצורע קאמר, כגון שהיה נזיר עובר לפניו."

והתוס' שם ג' ב' ד"ה צפורי כתבו לבאר כונת הגמ' דקביל עלי צפורי מצורע וז"ל, "כלומר להתחייב בקרבן מצורע ולהביא תחתיו צפורים ולהצריכו לו לטהרתו. ואפילו אין מצורע עובר לפניו, דאי אפשר דליכא חד מצורע דטעון צפורים ולא נזירות."

והשתא אי נימא דבזה"ז אינו נוהג טהרת מצורע, תיקשי טובא, אמאי לא תירצו בגמ' דמיררי בזה"ז דלא שייך לומר שמא ציפורי מצורע קביל עלי, ואמאי הוצרכו להעמיד דברי ר"מ רק בנזיר עובר לפניו.

נלימפואר
עימוד תורני' מחזור

אנו זקוקים להשתתפות בהוצאות לזיכוי הרבים ניתן לתרום בעמדת קהילות מס' 8317 תורת הטהרה קטגוריה פנימית 3 אהלי טהרות וכן בקו הצדקה בשלוחה הנ"ל: 0732757000

< וכן בעמדות נדרים פלוס
תורת הטהרה שלוחה 6394 קטגוריא
2 לאהלי טהרות או בנדרים פון:
6394 037630585 שלוחה

ניתן לשלוח הארות והערות במסכת אהלות למדור מלחמתה של תורה עד ערש"ק (כולל) פרשת אח"ק למייל: a153195264@gmail.com או בפקס: 15336166932 עקב ריבוי המכתבים הננו להודיע כי בעת הצורך תינתן עדיפות למכתבים עד 500 מילים.

לקבלת הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת המייל: כמו"כ בכל עיני הגליון ניתן לפנות במייל הנ"ל 8592161@GMAIL.COM או בפקס: 0548592161 בארה"ב: 13479092906 ארגנטינה: 1555273266 מקסיקו: 5525417397